AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa • Ankara
P. *K.* 582 — *Tel:* 18992

Fiatı: 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi:
Metin TOKER

*

Yazı İşlerini fiilen idare eden:
Cüneyt ARCAYÜREK

*

Ressam:
İzzet ÇETİN

*

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS —
HÜSEYİN EZER

*

Klişe:
Doğan TORUNOĞLU

Abone Şartları:

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

*

İlân Şartları:
4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira ve metin sayfalan Santimi 4 Lira

*

Dizildiği ve Basıldığı Yer:
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz
23 Nisan
Milyondan biri

Kendi aramızda

Sevgili **AKİS Okuyucuları**

Bu anda bütün Fransa birbirine girmiş vaziyettedir. Le Figaro hariç - ama onun da kendisine mahsus bir politikası vardır ve fikrini söylemektedir - Fransız hasmı hep bir ağızdan hükümete şiddetle hücum etmekte ve umumi efkâr gazeteleri hararetle desteklemektedir.

Ne olmuş? Sebebi, şu içinde bulunduğumuz ve diktatörlük devrinin yadigârı olan uyuşuk, pısırık havada bizi ve bilhassa gazetelerimizin sahiplerini kahkahalarla güldürecek kadar basit bir hadisedir. Bir havadis ki artık ahvali adiye haline gelmiştir. Gazeteci Roger Stéphane tevkif olunmuştur.

Bir 'gazetecinin tevkifi, bir gazetecinin hoşa gitmeyen yazılar yazdığı için susturulmak maksadiyle hapse atılması.. Ne ehemmiyeti var değil mi? Ama Fransız basını öyle düşünmemekte ve hükümeti yaylım ateşi altına almaktadır. Zira bahis mevzuu olan Roger Stéphane değildir. Bahis mevzua olan, demokrasinin ilk ve en esaslı teminatı olan basın hürriyetidir. Roger Stéphane'ı demir parmaklıkların arkasına göndermekle Fransız hükümeti o mukaddes hürriyete tecavüz etmiştir. Protesto edilen odur.

Roger Stéphane bundan yirmi ay kadar evvel bir, on iki ay evvel bir makale yazmıştır. Bu makaleler Hindiçini savaşına ait bulunuyordu. Fransada son zamanlarda meşhur Dien Bien-Phu hezimetinin sebeplerini araştırmak üzere bir tahkikat komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon, halen yazmakta - hoşa gitmiyen şeyler yazmakta - olan Roger Stéphane'ı o iki yazısından dolayı "ihtiyatî tedbir" olarak hapsettirmiştir. Hapsettirmiş ve kıyamet de kopmuştur.

Kampanyayı Fransanın en ciddi gazetesi Le Monde açmış ve birinci sayfasında iki sütun üzerine çerçeveli zehir zemberek bir yazı neşretmiştir. Gazete tevkif kararını veren hâkim Duval'in Rogar Stéphane'ı sevmiyebileceğini, onun politikasıyla mücadele edebileceğini, hattâ Stéphane'ın gazetecilik mesleği ve vazifeleri hakkındaki fikirlerini de paylaşmıyabileceğini kabul etmekte, ama eğer bir gazeteci on veya yirmi ay evvel yazdığı yazılar dolayısiyle sanki kaçacakmış veya ihtilâl çıkaracakmış gibi günün birinde M, Duval tarafından tevkif olunursa bunun bütün gazetecileri dehşete düşürecek bir hareket olduğuna ifade etmektedir.

İsyan halinde olan sadece ciddi Le Monde değildir. L'Aurore, France - Observateur, Dimanche Matin, Combat, France-Soir, Liberation hep ateş püskürmektedir. Hepsi, bir basın suçlusunun caniymiş gibi hapse atılması karşısında galeyana gelmişlerdir. France-Observateur sormaktadır: "Bir gazeteci, elde ettiği malûmatı okuyucularına bildirdiği, yani mesleğinin icaplarını yerine getirdiği için suçlu sayılabilir mi?" Ayrıca 24 gazeteci müşterek bir beyannameme yayınlamıştır. Beyannamenin bir (yerinde şöyle denilmektedir: "Makale çıktıktan sonra onda suç bulmak için kılı kırk yarmağa kalkışır, makale sahibini suçlandırır ve hapse atarsak basın hürriyetini baltalamış oluruz." Gazeteciler sendikası da şöyle demektedir: "Bir gazetecinin mesleğiyle ilgili bir meseleden dolayı tevkifi hiç bir zaman mazur gösterilemez. Bir gazetecinin adaletten kaçmıyacak kadar şerefli bir insan olduğuna savcılık bilmelidir."

Basın hürriyeti için bir memlekette bundan büyük garanti olur mu? Roger Stephane'ın tevkifi karşısında gazeteler muhtelif düşüncelerle susabilirlerdi. Orada da hükümet kâğıt veya malzeme için döviz müsaadesini elinde tutmaktadır. Üstelik kampanyayı açan gazetelerden bir çoğu hükümete ait matbaalarda çıkmaktadır., zira devlet harpten sonra, Almanlarla işbirliği yapmış gazetelerin matbaalarını zaptetmiş ve banları yeni gazetelere tahsis etmiştir. Nihayet Fransız hükümetinin el altından gazetecileri - isteyenleri - beslediği, menfaat temin ettiği de hiç kimsenin meçhulü değildir. Sonra Roger Stéphane'ın rakipleri veya düşmanları da onun tevkifi karşısında sevinebilirlerdi. Hayır! Bütün bunların yerine, Fransız basınından sadece müşterek ve devamlı bir protesto sesi yükseliyor. Tâ, gazetecinin serbest bırakılması temin olununcaya kadar..

Bizde ise 6334 saydı kanun çıkarken bazı ' gazete sahiplerinin Menderesin bir ziyafetinde söyledikleri sözler, Bedii Faik'in tıpkı ; Roger Stéphane gibi tevkifi dolayısiyle başmuharrirlerimizin giriştikleri tek hareketin bir "affı şahane" teminine çalışmak olduğu, hele Hüseyin Cahid Yalçının hanse atılması karşısında oh olsun diye sevinenlerin dahi bulunduğu, düşünülürse Fransadaki basın hürriyetini kıskanmaya ne hakkımız olabilir. Hürriyet isteyenler, hürriyete lâyık olmadıktan sonra; hürriyetleri için parmaklarını kıpırdatmadıktan sonra...

Saygılarımızla

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Cumhurbaşkanlığı

Ameliyat

Geçen Pazar günü, Gülhane hastahanesinin hususi bir odasında Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, saat 10,50 de gözlerini açtı ve etrafında bulunanlara tebessüm etti.

Sayın Cumhurbaşkanı Celal Bayar muzdarip bulunduğu prostatı ameliyatını muvaffakiyetle geçirmiş ve İngiliz mütehassıs Prof. Dr. Millin gazetecilere ameliyattan sonra neticeyi "fevkalâde" kelimesiyle bildirmişti.

Sabah saat 10 da Gülhane hastahanesinin ameliyat salonunda, Dr. Millin, yanında getirdiği anestezi mütehassısı muavin Dr. Magill ve hemşireleri olduğu halde hazırlıklara başlamıştı. Ayrıca, Prof. Recai Ergüder, Prof. Behçet Sabit, Prof. Ekrem Şerif Egeli ve Dr. Ali Eşref ameliyat salonunda bulunuyorlardı. Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan, Başbakan Adnan Menderes ameliyat salonunun yanındaki bir odada idiler. Ameliyata saat 10 da başlanıldı. Anestezi ameliyesi beş dakika devam etti, Millin'in yardımcısı Dr. Magill Cumhurbaşkanına kolundan anestezi yaptı, daha sonra az miktarda oksijen ile protoksiti kombine ederek nefes yoluyla tatbik etti, bayılma beş dakika içinde oldu.

Ameliyat bayılma ânından sonra, yarım saat kadar devam etti ve Cumhurbaşkanı hususi odasına nakledildikten kısa bir müddet sonra gözlerini. açtı ve tekrar uykuya daldı. Verilen izahata göre, ameliyat tam

Gülhane hastahanesi
Muvaffak bir ameliyat

New York'ta indirilen heykel

Avni BAŞMAN

Hindistanın Masu'su (mitolojik), Musa Peygamber (M.Ö. 14. asır), Spartalı Likurg (M.Ö. 800), Zerdüşt (M.Ö. 660), Atinalı Solon (M.Ö. 600), Konfuçius (M.Ö. 500), Roma İmparatoru İustinian (483-565), Muhammed Peygamber (570-682), İngiliz kralı Büyük Alfred (849-901), Fransız Kiralı 9. Louis (1214-1270)...

Yirminci asrın ikinci yılında New York İstinaf Mahkemesi binasını yaptıranlar ona mânalı bir ziynet vermek için yapının çatı korkuluğuna tarihin ayrı ayrı devirlerinde, dünyanın başka başka yerlerinde insanlara kanun ve nizam getirmiş olan bu şahsiyetlerinin heykellerini dizerler.

Amerikan Birliği tam laik bir devlettir. Amerikalı her şeyden önce ve her şeyin üstünde hürriyete inanmış ve hürriyet idealine bağlanmış bir insandır. Hıristiyanlığın her çeşidi, Museviliğin bir kaç türlüsü, her din, her itikat Amerikada tam bir serbestlik içinde yaşar ve gelişir. Galiba bu serbestlikten olacak ki Amerikalı beğenip severek bağlandığı dinine, itikadına pek sadıktır. En gayretli hıristiyanlar Amerikalılar arasından çıkar. Binlerce Amerikan misyoneri dünyanın dört bucağına yayılmıştır.

New York nüfusu on milyonu aşan bir şehirdir. Dünyanın en kozmopolit merkezlerinden biridir. İşte o memlekette, o şehirde tam yarım asır İstinaf Mahkemesinin heykellerine kimse yan gözle bakmıyor: ne müteassıp bir hristiyan çıkıp müslümanların Peygamberine, ne koyu cumhuriyetçi bir Amerikan nasyonalisti çıkıp İngiliz ve Fransız Krallarına, ne bir Yahudi çıkıp Musa heykeline itiraz ediyor.

Bu heykelleri seçip oraya koyanların her türlü ırk, millet, dm ve mezhep mülâhazalarının üstünde insanca düşünen insanlar olduğunu kabul etmemek için de hiç bir sebep yok. Meselâ İsayı temsil eden bir heykel koymağa lüzum görmemişler. Dünya işi olan kanun ve nizam koymak İsanın nazarında kendisinin değil "Kayserin hakkıdır" ve ona bırakılmıştır.

Evet, geçen yarım asır zarfında New York İstinaf Mahkemesinin heykellerine kimse bakmıyor. 20 nci asrın birinci yarısı sonlarına doğru dünyada kıyametler kopuyor, insanlar ve milletler birbirine giriyor; ikinci yarısı başında da Birleşmiş Milletler Teşkilâtı kuruluyor ve teşkilâtın merkezi için dünyanın en münasip yeri olarak New York seçiliyor. Ultra-modern Ur bina içine her milletten, her ırktan, her dilden, her mezhepten "birleşmiş" elli devletin delegeleri yerleşiyor. Yani elli yıl evvel New York İstinaf Mahkemesi binasını o heykellerle süsleyen kimselerin kafalarına hâkim olan birleşmiş insanlık ideali New Yorkta elli millet delegelerini içinde toplıyan mehabetli bir bina şeklinde doğup yükseliyor.

Ve işte ondan sonra heykellerin huzuru ve ahengi bozuluyor, çünkü üç muslüman devletin (İndonezya, Pakistan, Mısır) büyükelçileri diplomatik teşebbüse geçerek bunların arasından Hazreti Muhammedin heykelini kaldırtıp yere indirtiyorlar. Heykel şimdi bir depoda yatmaktadır.

Bu heykel çirkin mi idi?

Hayır, sadece Peygamberi temsil ediyordu. İşte sırf bundan dolayı yirminci asrın ikinci yarısının beşinci yılında bir kısım müslümanlar buna tahammül edememiştir.

Neden? Niçin?

Bunu İlahiyat Fakültemiz, lüzum görürse, araştıra dursun. Ben şu kadarını düşünebiliyorum: resim, heykel yapmayı Musanın getirdiği On Emirden biri yasak etmiştir. Bu On Emir aynen Hıristiyanlığın da esaslarındandır. Ama Musayı elinde On Emir lavhası ve bütün kuvvet ve celâdeti ile temsil eden muazzam heykeli Hıristiyan âlemin en büyük sanat dâhisi Michelangelo yapmıştır.

Garp dünyası asırlarca mücadele neticesinde kafa ve fikir hürriyetine erdikten sonra bu günkü mertebesine çıktı; İslâm âlemi asırlar boyunca kafasını ve fikrini daralta daralta bu günkü hale geldi.

Üç büyükelçi bu gayretleri ile o âleme ne kazandırdılar?

Hazreti Muhammedin heykelinden boş kalan yere elimden gelse, Hammurabi'nin tasvirini koyardım. Zaten Hammurabi o mahkeme binasının yapıldığı sene içinde tanınmağa başlamayıp da on yıl daha evvel tanınmış olsaydı, muhakkak ki, ötekiler arasında onun heykeli de bulunacaktı. Ve, gene muhakkak ki, kimse kalkıp da itiraz etmiyecek ve Hammurabiyi yere indiremiyecekti; çünkü ne olursa olsun, asırlarca topraklar altında kalmış Hammurabi'leri yer yüzüne çıkarmakla iftihar eden kafaların hakim olduğu devirde yaşıyoruz.

bir mükemmeliyet içinde geçmiş, bu gibi hallerde karşılaşılması mümkün en basit anormallikler görülmemiş, rahatsızlığın sadece bir gudde şişmesinden İbaret olduğu müşahede edilmişti.

Cumhurbaşkanına ilk olarak Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Başbakan geçmiş olsun demişlerdir. Öğleden sonra, Hükümet üyeleri ve parti temsilcileri Gülhane hastahanesine gelmişlerdir. Cumhurbaşkanı bu sırada uyuduğu için, C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü ve Genel Sekreter Kasım Gülek acil şifalar temennilerini bizzat bildirememişler, defteri mahsusu imzalıyarak hastahaneden ayrılmışlardır.

Ameliyat gecesi, Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, Adnan Menderes ile bir müddet görüşmüştür.

• Cumhurbaşkanının hastahanede altı veya yedi gün kalacağı tahmin edilmektedir. Sıhhi durumları ilk günden itibaren mükemmel bir seyir takip etmiştir.

AKİS, sayın Cumhurbaşkanına geçmiş olsun der, âcil şifalar temenni eder.

Hükûmet

Bir devin sonu

Cuma sabahı öğleden evvel Ankarada, Başbakanlık binasının Bakanlar Kurulu toplantılarının yapıldığı büyük salonunda bir merasim vardı. Türkiye ile Irak arasında Bağdatta imzalanan karşılıklı yardım andlaşmasının tasdikli metinleri teati edilecekti. Metinler Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Prof. Fuad Köprülü ile Irakın Ankara Büyükelçisi Akif el Alusi arasında teati olundu.

Öğleyin Başbakan Adnan Menderes şehrimizde bulunan Irak Parlamento heyeti şerefine Barajda bir öğle yemeği verecekti. Yemekte Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Prof. Fuad Köprülü de vardı.

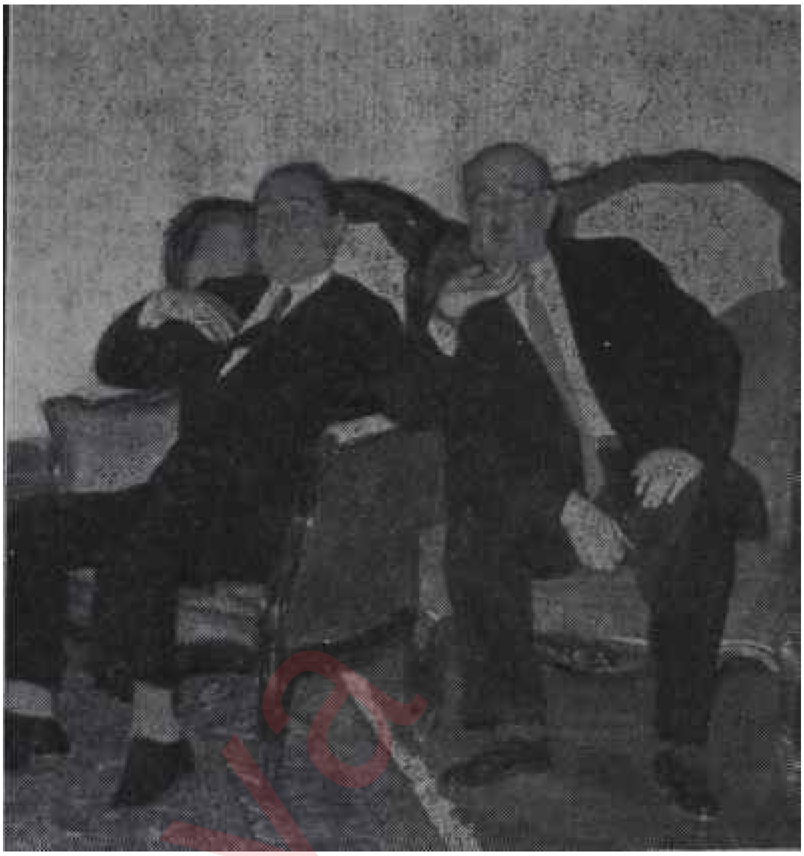
Öğleden sonra Irak Parlamento, heyetinin başkanı Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuştu. Konuşmayı bakanlara ayrılan yerde Başbakan Adnan Menderesin yanında oturan Türkiye Cumhuriyeti Devlet Bakanı Prof. Fuad Köprülü de takip ediyordu. Başbakanın öteki tarafında diğer Devlet Bakanlarından Dr. Mükerrem Sarol oturuyordu.

Zira celse açıldığında, Kemen bütün milletvekillerini şaşırtan - şu Cumhurbaşkanlığı tezkeresi okunmuştu:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Görülen lüzuma binaen yeniden bir Devlet Vekâleti ihdası ve Hariciye Vekili Profesör Fuat Köprülünün Devlet Vekâletine tayini ile Hariciye Vekâleti vekilliğinin Başvekil Adnan Menderes tarafından ifasının Başvekilin teklifi üzerine muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arzederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar,,

Menderes - Köprülü
Gider ayak

Tezkere tam bir sürpriz tesiri yaratmıştı. Kimsenin böyle bir değişiklikten haberi yoktu. Üstelik buna ihtimal verenler de - Prof. Köprülünün kuruculuk sıfatı dolayısiyle - pek azdı. Mecliste derhal bir uğultu başladı. Koridora çıkan milletvekilleri öbek öbek toplanmış durumu görüşüyorlardı. Tezkerenin tesiri şu tek kelimeyle ifade edilebilirdi: Hayret!

Celse açıldıktan yarım saat sonra Menderes ve Köprülü yanyana salona girdiler. Başbakanın yeni Devlet Bakanına hususi bir alâka gösterdiği seziliyordu. Evvelâ ona yol verdi, sonra her zaman kendisinin oturduğu koltuğa onu oturttu. Çıkarken de aynı şekilde iltifat etti. Ertesi gün ise Irak Parlâmento heyetiyle beraber Sarıyar barajına Prof. Köprülüyü de götürüyordu.

Ama ortada bir hakikat vardı: Kurucu Köprülü "başbakanın teklifiyle" Dışişleri Bakanlığından alınmıştı.

Değişikliğin sebebi

Prof. Fuad Köprülünün Dışişleri Bakanlığı hiç bir zaman tatminkâr olmamıştı. Prof. Köprülü Demokrat Partinin muhalefet yıllarında dış meselelere merak sarmış, yabancı memleketlere yapılan seyahatlere katılmış, elçiliklerin davetlerinde adeta partisini temsil etmişti. Zira o sıralarda Celâl Bayar ve Adnan Menderes ziyadesiyle meşgul haldeydiler. Bu durum, Prof. Köprülünün, 14 Mayıs seçimlerinden sonra kendi arzusiyle Dışişleri Bakanlığına getirilmesine vesile vermişti. Fakat dış politikada dinamik bir yol tutulması üzerine durum değişmişti. Buna rağmen Köprülü, tam beş yıl o makamda muhafaza olunmuştu. Kendisini oradan ayırmak müşkül görünüyordu. Profesöre böyle bir teklifi' kim yapabilirdi?

Zaman zaman "hissettirme" yoluna gidilmişti. Hattâ 2 Mayıs seçimlerini müteakip Dışişlerini tedvire memur bir Başbakan muavinliği ihdas edip Dışişleri Bakanlığını fiilen ve olduğu gibi Fatin Rüştü Zorluya bağlamak da başka mâna taşımıyor ve bir zaruretin icabı sayılıyordu. Ayrıca, dış politikamızı bizzat Adnan Menderes idare ettiği için Dışişleri makamında Köprülünün bulunması bazı "komplikasyonlar" a yol açıyordu. (Bak. "Hakikatleri isimlendirmekten çekinmiyelim" - Akis, sayı 47 sayfa 6).

Bütün bu sebepler dolayısiyle Dışişleri Bakanlığında tadilâta lüzum

görülmüş olması değil, bunun nasıl gerçekleştirilebildiği merak uyandırıyordu. Hele memleketimizde yabancı bir Parlâmento heyetinin bulunduğu sırada...

İstanbulda verilen karar

Başbakan Dışişleri Bakanlığını şimdilik bizzat üzerine almak kararını kati olarak İstanbulda, Lübnan Cumhurbaşkanının ziyareti sırasında vermişti. Cumhurbaşkanlığı tezkeresinde bahis mevzuu edilen "teklif" i de o sırada yapmıştı. Hakikaten İstanlbulda bilhassa protokol işleri hiç iyi gitmemişti. Bay ve Bayan Köprülü tarafından verilen ziyafet muvaffak olmamıştı. Adnan Menderes Lübnan Cumhurbaşkanına İzmire kadar refakat ederken Dışişleri Bakanımızı ve refikasını yanına almamıştı. Bütün bunlar, kararın verildiğine delil sayılıyordu.

Ankarada Prof. Fuad Köprülüye durum anlatılmış ve kendisinin yeniden ihdas edilecek bir Devlet Bakanlığını kabulü hususunda muvafakati alınmıştı. Prof. Köprülünün Dışişleri Bakanlığını muhafaza etmek istemesi tabiiydi. Ama, dış politikamız başbakanın dışişlerini bizzat eline almasını icap ettiriyordu. Prof. Köprülü, teklifi kabul etti. Bu şekilde hareket etmekle Adnan Menderesin takdire şayan bir adım attığına şüphe yoktu. Zira Prof. Fuad Köprülü, partinin içinde kuvvetliydi. Kuruculardan biri ilk defa olarak bu şekilde ikinci plâna atılıyordu. Ortada bir kuvvet denemesinden bile bahsedenler vardı. Hattâ Başbakanın İzmir seyahatinde Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu ile kucaklaşması Dışişleri Bakanlığında düşünülen tadilâta hazırlık mahiyetinde görülüyordu. Buna Büyük Kongre arefesinde tevessül edilmesi ayrıca dikkati çekiyordu.

Gene değişiklik rivayetini

Prof. Fuad Köprülü için dördüncü bir Devlet Bakanlığının ihdası kabinede değişiklik şayialarını tazelemişti. Hakikaten dört Devlet Bakanlığı fazlaydı ve durumun muvakkat olduğunu gösteriyordu. Mutlaka daha esaslı ve rasyonel bir tadile ihtiyaç vardı. Fakat başbakan bu tadilatı nasıl yapacağına ve hangi gurupları yanma alıp hangilerini uzaklaştıracağına henüz bir karar vermemişti. Yalnız umumi efkâr tarafından tutulan bazı bakanların D. P. Meclis gurubunda hırpalatılmaya başlanması dikkati çekiyordu. Gurubun kürsüsünden Gümrük ve Tekel Bakam Emin Kalafat, Ekonomi ve Ticaret Bakam Sıtkı Yırcalı hakkında yükselen şiddetli ve çoğu şahsi tenkidleri aynı cinsten başka tenkidlerin takip etmesi ihtimal dahilindeydi. Fakat doğrusu istenilirse bunlar çok akis bırakmıyor, gurubun heyeti umumiyesi yapılan hücumları iyi karşılamıyor, bakanları tutuyordu. Halbuki meselâ Osman Şevki, Çiçekdağ veya Celâl Yardımcının cevaplandırdığı sual takrirlerinde Gurup başka şekilde heyecana geliyordu.

Ancak D.P. gurubu azalarından yüzde doksanının bir bakanlık almayı hararetle arzulaması Başbakanın işini hem güçleştiriyor, hem kolaylaştırıyordu. 600 kişiye birden bakanlık vermek mümkün değildi. Fakat bu ümid 500 kişiyi bir işarette Genel Başkanın etrafında topluyordu.

Muhakkak olan şuydu: bu arzu, murakabeyi imkânsız hale sokuyordu.

Davamız

Vehim

Ankara Savcılığından 16 Nisan 1955 tarihini taşıyan aşağıdaki yazıyı almış bulunuyoruz:

"Akis Mecmuası Yazı İşleri Müdürlüğüne,

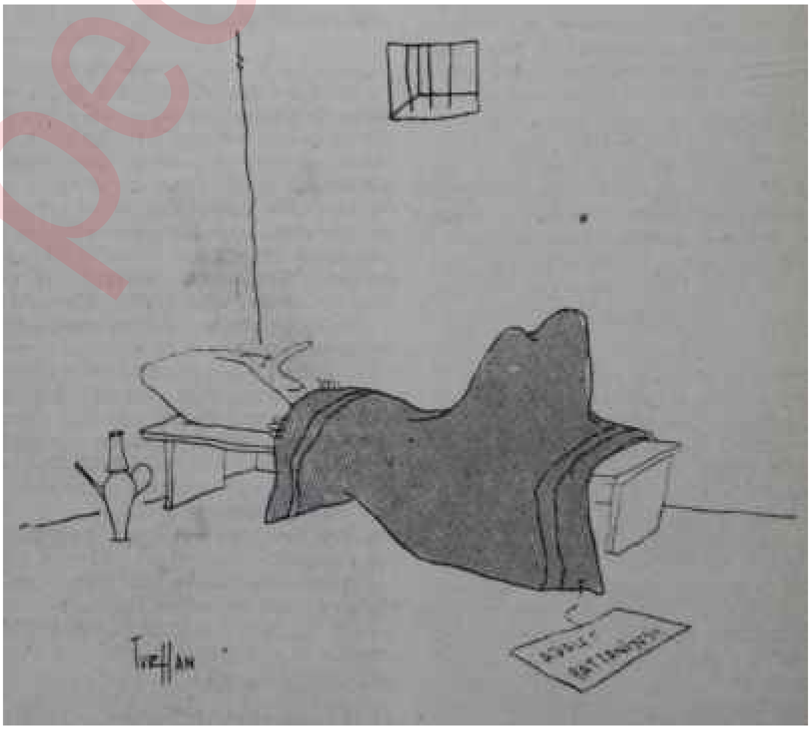
Mecmuanızın 16 Nisan 1955 tarih ve 49 saydı nüshasının 4. sahifesinde "Davamız" ve "Davamızın Tarihçesi" başlıkları altında münteşir ve mecmuanızın sahibi hakkında açılan davanın muhtelif- celselerinde bulunan hâkim ve müddeiumumilerle ehlivukufların adlarını ve bazı mütalâaları muhtevi yazıların, davayı intaç eden mahkeme heyetini meluf bulunduğu istiklâl ve bitaraflıktan tecerrüt eylemiş şaibesi altında bırakmak maksadını güderek efkârı umumiyede de böylece haksız ve yersiz telâkkiler husulünü istihdaf ettiği anlaşıldığından tavzihi zaruri görülmüştür:

Evvelemirde şu noktayı tebarüz ettirmek isteriz ki, Toplu Basın Mahkemesi Basın Kanununun 6887 sayılı kanunla muaddel 86. maddesine tevfikan teşekkül eder. Bu maddenin 2. ve 3. fıkraları aynen:

"Üç veya daha fazla hâkim bulunan yerlerde Asliye Ceza Mahkemelerinin görevine giren dâvalar en yüksek dereceli üç ceza hâkiminin iştiraki ile kurulacak toplu mahkemede (görülür. Derecede eşitlik halinde kıdeme bakılır.

Bu suretle kurulacak toplu mahkemede, hâkimlerin en yüksek derecelisi ve derecede eşitlik halinde kıdemlisi başkanlık eder" hükümlerini natıktır.

Mevzuubahis dâvaya bakan mahkeme heyeti, metni aynen yukarıya yazılan kanuna göre teşekkül etmiştir. 23.12.1954 tarihli celseye 5. Asliye Ceza Hâkimliği selâhiyeti verilen Ankara Hâkimi Necmettin Arvas, Hâkim Emin Gebizlioğlundan kıdemli olduğu için heyete iltihak etmiş ve mumaileyhin hastalığı yüzünden 2.2.1955 tarihinde vazifesinden ayrılması sebebiyle heyete yeniden Gebizlioğlu katılmış ve seçilme sıraları geldiği için Temyiz Mahkemesi âzatlıklarına tâyin edilerek 14.3.1955 tarihinde vazifelerinden ayrılan Hâkim Necati Erdoğan ve Fethi Ünver'in yerlerine 5. Asliye Ceza Mahkemesine tayin edilen Kemâlettin Ergün Aktüze ile 4. Asliye Ceza Hâkimliğine tâyla edilen Ahmet Apaydın yine mezkûr kanun hükümlerine tevfikan Toplu Basın Mahkemesine iştirak etmişlerdir. Hâkim Kemâlettin Ergun Aktüze'nin âza olarak heyete iltihak ettiği 17.3.1955 tarihli celseyi

GAZETECİ — YAŞASIN ADALET!..

takiben 90 liralık kadro alarak hâkimliğin 4 üncü derecesine yükselmesi sebebiyle mahkeme riyasetinde değişiklik olmuştur.

Müddeiumumi Muavini Nuri Süer yerine Firuz Çilingiroğlu'nun mahkemeye çıkması da Nuri Süer'in hastalanarak ameliyat olmak üzere vazifesinden ayrılması sebebine müstenittir.

Keyfiyetin bu suretle tavzihini Basın Kanununun 19 uncu maddesine tevfikan rica ederim.

16. 4. 1955
Ankara Cumhuriyet
Müddeiumumisi
Hayri Mumcuoğlu"

Ve cevabımız

Ankara Savcısının tavzihini hayretler içinde kalarak okuduğumuzu beyan ederken bize atfedilen maksadı şiddetle reddederiz. AKİS, adliyemiz hakkında hiç bir sayısında hiç bir şüphe izhar etmediği gibi dâvamızı intaç eden mahkeme heyetinin istiklâl ve bitaraflıktan tecerrüd eylediği iddiasına sütunlarında asla yer vermemiştir. Savcının bunu nereden çıkardığım anlamak bizim için hakikaten pek güçtür. Bilâkis, bu mecmuanın tak dayanağı adliyemizin istiklâli ve bitaraflığıdır. Nitekim biz Temyize muhakeme heyetinin istiklâl ve bitaraflıktan tecerrüt ettiği iddiasiyle değil, içtihadında yanıldığı kanaatiyle başvurduk. Temyizin kararını güvenle beklemekteyiz.

Savcı "açılan davaların muhtelif celselerinde bulunan hâkim ve müddeiumumilerle ehlivukufların adlarını ve bazı mütalâaları muhtevi" yazılardan bahsetmekte, bu yazılarla mahkeme heyetini şaibe altında bırakmak maksadını güttüğümüzü iddia etmektedir. Okuyucularımız geçen sayımızda çıkan bu yazıları hatırlıyacaklardır. Gerek "Dâvamız", gerekse "Dâvamızın Tarihçesi" başlığım taşıyan yazılarda bir tek satır mütalâa yoktur. Sadece ve sadece - hem de kupkuru bir lisanla - kararın metni verilmiş, muhtelif celselerde bulunan hâkimlerin adları bu celselerin tarihleriyle yazılmış, ehlivukufların isimleri ve rapor hatırlatılmıştır. Savcılık bundan, bahsettiği maksadı nasıl ve hangi hakla çıkarabilir? Kaldı ki 26 Mart 1955 tarih ve 46 sayılı mecmuamızda - yani, kararın verilmesinden iki hafta evvel - eski mahkeme heyetinin tamamiyle değiştiğini yazmış ve o celsede okunan ehlivukuf raporunun metniyle beraber ehlivukufların isimlerini zikretmekle kalmamış, üstelik resimlerini de basmıştık. Savcılık o zaman neden alınmamıştı? Hiç bir mütalâa eklemeden, değişen hâkimlerin ve ehlivukufların isimlerini neşretmemiz bu tavzihin sebebi olamaz. Biz, tamamiyle kanuni haklarımız içindeyiz. Savcılığın, değişikliklerin sebepleri hakkında bir açıklamaya lüzum görmüş olmasına diyeceğimiz yoktur. Bu, kendisinin bileceği iştir. Umumi efkârın tenvir edilmesi, sadece fayda verir. Ancak eğer bir açıklamaya lüzum görülmüşse, bunun haksız ithamlara girişilmeden, daha ciddi bir lisanla ve daha ağırbaşlı olarak yapılması gerekirdi.

C. H. P.

Nihayet karar

Salonda büyük, upuzun bir masa vardı. Masanın etrafı tamamen dolu olduğu gibi yan taraflara konmuş sandalyelerde de genç, ihtiyar erkekler oturuyordu. Masanın başında, sırtı pencereye dönük, İsmet İnönü vardı. Yanında Kasım Gülek oturuyordu.

Kasım Gülek konuştu ve Ana Muhalefet Partisinin Meclisi anladı ki Başbakan Adnan Menderes, C.H.P. nin "Demokrasinin Ana Şartları" olarak kabul ve ilân ettiği teminatların hiç birini vermek niyetinde değildir.

C.H.P. Genel Sekreterinin Başbakanla görüşmesi başlı başına bir mesele olmuştur. Kasım 'Gülek Amerikadan dönüyordu. Orada yalnız nutuk vermekle kalmamış, üstelik siyaset adamlariyle temaslarda bulunmuş ve memleketimizi yakından ilgilendirmesi gereken intibalar edinmişti. Gerçi bunları, tefrika halinde, Türkiyenin en çok satan gazetesi Hürriyete anlatıyordu. Fakat anlattıkları - ve yazılanlar - öyle şeylerdi ki sanki Amerikayı ziyaret eden C.H.P. iktidara geçerse muhtemelen hükümeti idare edecek müstakbel başbakan değil, meselâ Hikmet Feridun Es'ti. Öylesine hafif ve bir büyük siyasi partinin Genel Sekreterine yakışmıyacak mevzulara temas ediyordu. Siyasi intibalarını Başbakan Adnan Menderese anlatması faydalı olurdu. Zaten bir demokraside normal siyasî münasebet de bunu icap ettirirdi.

Ancak Amerika intibaları meşru bir bahaneden ibaretti. C.H.P. asıl, başbakandan rejim meseleleri bahsinde ne yapacağını sormak istiyordu. Nitekim öğrendi de: biç olmazsa şimdilik hiç bir şey yapılmıyacaktı.

Kasım Gülek niçin illâ bir bahaneye lüzum görmüştü? Parti dahi* linde Nihad Erimin vaziyetine düşmek istemiyordu da ondan... Başbakanla temas etmesi hakkında evvelâ Merkez İdare Kurulu karar aldı. Merkez idare kurulu da, Amerika intibalarını kendisine paratoner yaptı.

Başbakan konuşuyor

Mülâkat geçen haftanın sonunda, Cuma günü saat tam 18 de oldu. İlk tesbit edilen randevu saat 10 daydı; fakat Irak Parlamento heyetinin ziyareti, vakti değiştirdi. Kasım Gülek her zamanki gibi tam saatinde geldi. Başbakan da, her zamankinin aksine saatinde yerindeydi. C.H.P. Genel Sekreteri hiç beklemeden Adnan Menderesin odasına girdi. Mülakat uzun sürdü.

İlk konuşan Kasım Gülek, bol konuşan Adnan Menderes oldu. C.H.P. Genel Sekreteri meşhur Amerika intibalarını anlattı. Bunlar müsbetti; hattâ Başbakanı çok sevindirecek

C. H. P. Meclisi
Aile albümünden bir yaprak

tarafları vardı. Kasım Gülek'in kanaatince Amerikadan daha fazla yardım temin etmenin imkânı vardı. Ancak, prestijimizi ayakta tutmalı, demokraside samimi olduğumuzu dostlarımıza göstermeliydik. Hâkim teminatı, seçim kanunu, üniversite muhtariyeti, C.H.P. borçları... Bunlar şüphesiz mühim meselelerdi. Ama nihayet bizden başka kimseyi alâkadar etmiyordu. Halbuki bir nokta vardı ki dostlarımız, üzerinde son derece hassastılar: basın hürriyeti. Kasım Gülek'e hemen her yerde o mevzuda cevaplandırılması güç sualler sormuşlardı. Amerika basın hürriyeti bahsinde alâka duyuyordu, zira bu hürriyetin demokrasinin en esaslı şartı olduğuna inanıyordu. Eğer evvelâ bir afla hapisteki gazeteciler çıkarılır, sonra kanunlardaki tadilât işi ele alınırsa çok iyi edilirdi. Memleketin buna mutlak ihtiyacı vardı.

O zaman - yani mevzu rejim meselelerine gelince - Adnan Menderes içini döktü. Dertliydi. Bazı gazetecilerden şikâyet etti. Neşriyatları zarar veriyordu. - Kime? - Başbakan uzun konuştu. Kanaatince kanunları tadile lüzum yoktu. Bu kanunlarla da demokrasi pek âlâ olabilirdi. D.P. muhalefetinden misal verdi. Kasım Gülek Ulus'un eski Ulus matbaasında basılması için formül aranmasını istemişti. Kasım Gülek hâkim teminatı üzerinde durmuştu. Kasım Gülek seçim kanunundan; Kırşehirden bahsetmişti. Adnan Menderes bütün bunları teferruat saydığını beyan etti. Evvelâ "Demokrasinin iklimi" ni yerleştirmek lâzımdı. Bunun için de tek çare kanunî teminatı filân bir yana bırakıp partiler arasında iyi münasebetler kurmaktı. Tabii bu münasebetleri "teminat! teminat!" diye bozan münasebetsizleri susturmak gerekiyordu.

C.H.P. Genel Sekreteri anladı ki kendisinin, ve muhatabının Demokrasi kelimesinden çıkardıkları mâna ayrıdır. Bu intibaını Parti Meclisine bildirdi.

Hararetli müzakereler

Mecliste hararetli müzakereler oldu. Fakat hepsi aynı fikir etrafında birleşiyordu: Teminatsız demokrasi imkânsızdır. Partiler arasında iyi münasebete hiç kimse itiraz etmiyordu. Memleket dahilinde düşmanlığa, kine, hınca lüzum yoktu. Ama muhalefetin vazifesi her şeye rağmen inandığı prensiplerin gerçekleşmesine çalışmaktı. Halbuki şartlar bir muhalefetin doğru dürüst faaliyet göstermesine bile mâniydi. Evvelâ muhalefetin kendi teminatı kurulmalıydı. Demokrasilerde mürüvete değil, kanunlara itibar edilirdi. Bizde ise C.H.P. den aksine inanması ve durumu kabul etmesi isteniliyordu. Meclis müttefikan bunu reddetti.

Durum anlaşılmıştı. Rejimin teminatını yerleştirmek için iktidarla yapılan temas müsbet netice vermemişti. O halde ne yapmak lâzımdı? C.H.P. nihayet bir karar vermek mecburiyetindeydi. Karar şu oldu: vazife temaslarına devam edilsin; fakat öte yandan da Partinin Büyük Millet Meclisi Gurubu faaliyete geçsin. Mücadele Meclis içinde başlasın, C.H.P. 11 milletvekilleri partilerinin muhtelif meselelerdeki görüşlerini kanun teklifi halinde getirsinler. İhtimal ki Meclis bunların çoğunu, belki de hepsini reddedecekti. Ziyanı yok. O takdirde bu görüşlerin millete maledilmesine çalışılacaktı. Meclis gurubu ayrıca günün şikâyet mevzularını sözlü sorular halinde umumi efkârın önüne serecekti.

Gazete meselesi

Parti Meclisi devam ederken Halkçı'da çıkan ve Hüseyin Cahid Yalçın'ın bu gazeteye tekrar başmakale yazmağa başlıyacağını bildiren ilanlar azalar arasında hayal kırıklığına yol açtı. Şiddetli tenkidler oldu. Hüseyin Cahid Yalçın Halkçı'nın politikasına ismini karıştırmamalıydı. Kendisine yazık ediyordu. Sadece kendisine değil, kendisine inanmış olanlara da... Yakında - 19 Mayısta - Ulus çıkacaktı. Yalçın, Partinin başyazarı olarak orada yer almalıydı. Herkes onun» mücadelesine devam edeceği kanaatindeydi. Belki Halkçıda istediği yazıyı yazmasına karışan olmıyacaktı; fakat isminden bir maksat uğruna mutlaka faydalanılacaktı. Pek çok delege üzüntüsünü izhar etmekten kendini alakoyamadı.

Bunun üzerine Hüseyin Cahid Yalçın'la temasa geçildi ve netice Parti Meclisine bildirildi. Yalçın, Nihad Erimin yalvarmasına dayanamıyarak Halkçı'ya "zaman zaman" başmakale vereceğini bildirmişti. Yoksa, devamlı muharrir olmıyacaktı. Ulus intişara başlayınca da, oradaki sütununa geçecekti. İzahat Parti Meclisi Azalarını kısmen tatmin etti. Mamafih ekserisi Yalçın isminin Halkçı'nın politikasiyle bir araya - muvakkaten dahi olsa - gelmesini hoş bulmuyordu. Aynı kanaat İstanbulda da tarafsızlara ve Halkçılara hâkimdi.

Meclis, Belediye seçimlerini de ele almış ve bunlara iştirak kararım - bütün zor imkânlara rağmen - tekrarlamıştı.

Çıkan musir tebliğ, işte bu havanın muhassalasıdır. Tebliğ bir noktayı tekrar ortaya koyuyordu: Demokrasi bugünkü rejim demek değildir. Bu, bizzat İnönünün kanaatiydi.

D. P.

Eski Demokratlar Cemiyeti

Her şey, bir lâtife halinde başladı. Milletvekilleri Anadolu Kulübünde toplanmışlar konuşuyorlardı. İçlerinden bir tanesi ortaya bir fikir attı: Bari eski Demokratlar aralarında bir cemiyet kursalardı.. Evvelâ güldündü, sonra düşünüldü. Bazı hadiseler, fikir sahibine hak verdirecek mahiyetteydi. Zaten milletvekillerinin aralarında görüştükleri mevzu da buydu. Demokrat Parti ideallerinden ayrılıyordu. - Çoktan ayrıldı demeye gönülleri razı olmuyordu - . Parti 1945 te kurulmuştu. O sıralarda partinin gayelerine en aleyhtar görünenler, Halk Partisi saflarında Demokratlarla mücadele edenler 1950 den sonra cephe değiştirmeye başlamışlar ve bu hal, 1954 seçimleri arefesinde ve onun neticesinde âdeta akın halinde gelmişti. O kadar ki sonradan çıkan boynuzun kulağı geçtiği gibi bunlardan bir çoğu eski demokratları bastırmış, liderlerin yanında mevki almış, göze girmişti. Sağlık bakanı bir eski Halk Partiliydi. Hem de Demokrat Parti kurulduktan sonra da C.H.P. kabinelerinde yer almıştı. Dr. Behçet Uz öylesine Halk Partiliydi ki İstanbulda Parti müfettişliği gibi fiilî vazifeler görmüştü. Bu sıfatla Demokratlara karşı mücadele etmişti. Koca D.P. gurubunda Sağlık Bakanlığı için münasip bir milletvekili bulunamamış mıydı? Üstelik, sanki Dr. Behçet Uz'un bu makama gelmesi üzerine bütün sağlık meselelerimiz halledilmiş ve hepimiz pür sıhhat kesilmiştik!

Anadolu Kulübü
Eskiler birbirini göremiyor

Fikir, Adanada Ömer Başeğmez'in il idare kurulu başkanlığından gene eski bir C.H.P. bakanı Cavit Oralın taraftarları marifetiyle atlatılması üzerine gelişti. Ömer Başeğmezin tutulup tutulmaması başkaydı. Ama Demokrat Parti kurulduktan sonra C.H.P. bakanlığı etmiş bir satın Adana teşkilâtına hâkim olmasını eski demokratlar garipsiyorlardı. Evet, bir "Eski Demokratlar Cemiyeti" ne ihtiyaç vardı. Hattâ Ana-

dolu kulübündeki konuşmada hazır bulunanlardan biri "Eh, Mümtaz Faik ayrılıyor; bari Hüseyin Cahid Yalçını oraya başmuharrir, Nihat Erimi de kabineye başbakan muavini yapıverelim ve tatlı tatlı geçinip gidelim" dedi. Nihad Erimin, bir ara seçiminde, Demokrat Partinin muzaheretiyle müstakil milletvekili olarak Meclise sokulacağından ciddi ciddi bahsedenler bile eksik değildi.

Şimdi, "Eski Demokratlar Cemiyeti" fikrinin taraftarları gittikçe artmakta ve bu lâtifeyi fiiliyata geçirmeye hazırlananlar bulunmaktadır. Hattâ bir de tüzük taslağı düşünülmektedir. Cemiyete, Demokrat Parti iktidara geçtikten, sonra partiye dahil olanlar alınamıyacaktır. Müstakbel kurucular zaman zaman kendi aralarında toplanmaktadırlar da.. Yalnız, bir endişeleri vardır: Genel Merkez tarafından hizipçilikle itham olunmak. Bunlardan biri maksatlarının hizipçilikle alâkalı bulunmadığını beyan etmiş, sadece "eski demokrat arkadaşları" bir araya getirmek gayesinin güdüldüğünü söylemiş ve demiştir ki:

"— Ne yapalım, kalabalıktan bir birimizi göremez hale geldik.. Bari, bir cemiyetimiz bulunsa da orada kendi aramızda konuşabilsek".

Tüzükte, Cemiyetin siyasetle iştigal etmediği bilhassa belirtilecektir.

Adalet

Bir idam

Askeri Cezaevinin bir gardiyanı, o dakikaya kadar hücrede yalnız başına oturan iri, şişman ve sinirli bir adamın yanma girdi:

"— Giyin gideceksin, dedi..

Mahpus birden irkildi; sakin bir hâli yoktu, asabi idi, ağzından kelimeler güçlükle dökülüyordu: "Nereye?" diye sordu.. Bu suali cevapsız kaldı.. Giydirdiler, etrafını nöbetçiler ,gardiyanlar aldı, bir jibin içine yerleştirdiler ve hareket edildi.

Mahkûmun adı Hayati Karaşahin idi, Sovyetler hesabına casusluk yapmaktan uzun müddet muhakeme edilmiş, askeri mahkeme bu suçundan dolayı - yatan ihaneti - Hayati Karaşahini idama mahkûm etmişti. Hayati Karaşahinin etrafındaki gürültü, bu mahkûmiyetten sonra başlamıştı; efkârı umumiye vatana ihanet eden bir şahsın idam edilmesini en tabii bir hâdise olarak karşılıyordu, fakat hukuk İmkânları içinde Hayati Karaşahin ve avukatı "can kurtarmak" için teşebbüsleri elden bırakmıyorlardı. Davanın dosyası bir defa Meclise geldi, tam tasdik edilip, infaz cihetine gidileceği sırada Hükümet dosyayı geri istedi, askeri yargıtay yeniden tetkiklerde bulundu, tekrar B.M.M. ne gönderildi, bu gönderiş son gönderişti. Adliye Komisyonuna rağmen B.M.M. heyeti umumiyesi kararı tasdik etti, fakat Karaşahinler uğraştılar bir defa da meseleyi dilekçe komisyonundan geçirmek istediler. Bu Hayati Karaşahin'in hayatına sadece bir kaç gün ilâve edebilirdi, nitekim dilekçe komisyonunun bir aylık itiraz müddeti tanıyan usulünü bir milletvekili iki gün içinde bozdu, dilekçe komisyonunun raporu tekrar heyeti umumiyeye geldi ve karar tasdik edildi.

Hayati Karaşahin, eski bir askerdi, bahriyeli idi. Ordudan - hangi sebepten bilinmiyor - ihraç edilmişti. Muhtelif işlerde bulunmuştu, son olarak kendisine edindiği iş casusluk idi. Ankara'da Sovyet sefaretinin duvarlarından bazı askerî malûmatı ihtiva eden kitapları atarken polisler tarafından yakalanmıştı. Yapılan tetkikler ve takibat Karaşahin'in bu işi bir kaç zamandır yaptığım gösteriyordu, çünkü son defa attığı mektupta sefaretle irtibatı olduğunu ortaya koyuyor, "bir dahaki sefere şunları, şunları atacağım" diye izahat veriyordu.. İşte Hayati Karaşahin, bir dahaki sefere "şunları, şunları" sefaret duvarından atamadı, yakalandı.

İpte

Bir casusun sonu

İdam günü

Hayati Karaşahin, önce kendisini hastahaneye naklettiklerini zannetti. Çünkü bir gün evvel, intihara teşebbüs etmiş, nöbetçiler tarafından yakalanmıştı. Fakat jibin gidiş istikameti hiç de hastahaneye doğru değildi. Birden anladı, her ümidin, her kurtuluş ümidinin kaybolduğunu sezdi: "Beni hapishaneye götürüyorsunuz, idama götürüyorsunuz" diye inledi. Etrafında on beş, an altı kişi vardı; muhafızları idi. Her biri taştan bir sükût içindeydi. Hayati'nin söylediklerini, sızlanmalarını işitmemezlikten geliyorlardı. Sanki insan değil, robottular, konuşmaz, düşünmez, sadece hareket eden robotlar.

Karaşahin'i asrî ceza evinin müstakil bir hücresine koydular. Kendi başına kaldı, ilk önceleri söyleniyordu "ben suçsuzum" diyordu. Bu söylenme uzun zaman devam etti. Karaşahin üst üste sigara içti, asabi bir insanın haleti ruhiyesi içinde sigaraları yarım söndürüyordu. Sonra, kaldırdı, sigara paketini bir köşeye fırlattı. Yatağın üzerine yattı, hıçkıra hıçkıra ağladı, bol bol ağladı, bir daha da sigara içmedi. Derin bir düşünceye daldı, gardiyanları tersledi ve kendi başına düşündü, düşündü...

Bu hâl hava kararıncaya kadar devam etti, bir hoca efendi geldi ve günahlarının affı için Allaha dua etmesini, namaz kılmasını kendisinden istedi. Bir idam mahkûmunun duası nasıl olabilirse, nasıl bir haleti ruhiye ve cansızlık içinde dua edebilirse, öylecesine dua etti, namaz kıldı, hareketleri otomatik, şuursuz idi.

Gece

Sonra tekrar yalnız kaldı. Saatin on ikiye yaklaştığı bir sırada, asri cezaevinin kapısında küçük bir otomobil durdu, içinden bir erkek ve bir kadın çıktı, Hayati Karaşahin'i görmek istediler. Nöbetçi içeriye girmenin katiyetle yasak edildiğini bildirdi, otomobilin içinde bir başka kadın bulunuyordu, siyahlar giyinmişti, yüzünü de siyah bir peçe ile örtmüştü. Red cevabı karşısında dönüp gittiler, bunların kim olduğu kati olarak öğrenilemedi. Fakat Hayati Karaşahin'in eski karısı ve akrabaları olduğu tahmin ediliyor..

Saat, sabahın üçünü geçiyor. Ankara'nın Samanpazarı meydanının etrafını polisler, Jandarmalar çevirmişti. Kimseyi geçirmiyorlardı, taşkınlık olmasının önüne geçmek İçin tertibat alınmıştı.. Fakat halk polis çemberinin etrafını doldurmuştu, bir idam cezasının meraklısı pek fazla idi. Kadınlar kalabalığın yüzde ellisini teşkil ediyordu. Çocuklar babalarının ellerinden tutmuşlar, sualler soruyorlardı. Meydanın bir kenarına infaz aleti yerleştirilmişti; üç demir boru birbiri ile bağdaşmış, üç borunun ortasından bir ip aşağı doğru sarkmıştı. Bir masa hemen ipin yanında duruyordu, bir de küçük merdiven vardı.

Meraklılar sadece halk değildi Gazetecilerin bu kadar bol olabileceği bir toplantı görülmemişti; bir basın toplantısında, bir mühim kongrede bu kadar bol gazeteci bulunamazdı. Gazetecilerin yanında devlet operasının, tiyatrosunun sanatkârları yer almıştı. Radyoevinin Heri gelenlerinden bazıları da orada idiler. En dikkatli olan devlet tiyatrosundan Şeref Gürsoy, en heyecanlısı radyodan Erdoğan Çaplı idi. Herkes birbirine sokulmuş, ıslak ve yağmura

çalan bu havada cezanın infazını bekliyordu. Bir sessizlik vardı; polislerin bazı gayretkeş hareketleri olmasa kocaman meydanda yüzlerce halkın ağzından tek ses çıkacak değildi. Sehpanın hemen yanında, asılma hükmünü vermiş olan* hâkim, Askeri Siyasî Mahkeme Reisi Güverte Deniz Yarbayı Rahmi Abrak, infaz savcısı Sami Coşarcan, Birinci Ağır Ceza Savcısı Fethi Olcay, duruyorlardı.

Birden bir motor homurtusu işitildi, ilk önce bir jib arabası, arkadan hapishane arabası geldi, sehpanın hemen yanında durdu. Herkes titreşti, hafif bir rüzgâr vardı, çişeliyen yağmur etrafı ıslatıyordu.

Hapishane arabasının kapısı açıldi, on beş adet gardiyan indi, sonra sırtında beyaz bir gömlek, başında takke ile bir külçe asfaltın üzerine yığıldı, kaldırdılar ve kollarına girerek sehpanın yanma götürdüler. Titriyordu. Bu Hayati Karaşahin idi; hayatiyeti olmıyan bir insan, şuursuz bir kitle, bir et kitlesi... Masanın üzerine çıkardılar, müphem ve korkulu gözlerle ipe bakıyordu; yağlanmış ip ise sâkin ve avını beklercesine duruyordu. Hoca, "metin ol!" dedi. Hayati Karaşahin boş bakışlarla baktı, kaldı..

Askeri mahkemenin reisi, infaz kararını, mahkeme kararını, B.M.M. nin kararını kendisine okudu. Bunları Hayati Karaşahin dikkatle dinledi, fakat birden umulmadık bir hâl oldu, canlandı, sanki alay ediyordu, sanki yaptıklarından nadim olmamıştı, sanki idama değil, beş on senelik bir hapse mahkûm ediliyordu. Kararların okunuşu sırasında durmadı, alay etti, bir şeyler söyledi, güldü.. Fakat bu gülüş, bu sakin görünüş, cesaretten değil, sahte bir duruştan ibaretti.

Kendisine "Son arzun nedir?" dediler.. Birden bağırmağa başladı, adaletten bahsetti, mahkemelerin âdil kararından dem vurdu, B. M. M. nin kararını övdü.. Bunlar cesaretli sözlerdi, birden mâsum olduğunu da ilân etti, kalabalık dalgalandı, "lânet sana" diye bağıranlar oldu, sonra "susun, susun dinleyelim" dediler, halk tekrar sükûta büründü.

Hayati Karaşahin bütün bu ümitsizlik içinde dahi "beni affedin" diye sızlandı. Sonra vasiyetini bildirdi, ağzındaki altın dişlerin sökülmesini, satılmasını ve bununla cenazesinin kaldırılmasını istedi. Yanındaki cellâda döndü, "haydi" dedi.. Birden gene küstahlaşmış, cesaretlenmiş gibi idi. Cellât işin acemisi idi, bir çingene gelmemişti, "ben hayatımda tavuk bile boğazlamadım" diyerek talebi reddetmişti, bir hademe de 150 lira için - ismi Sadi - Hayati Karaşahini ipe geçirmeği kabul etmişti.

Fakat ip yukarıda, Karaşahin aşağıda kalmıştı, "Bana bir iskemle verin de rahat olsun" dedi. Bir iskemle koşturdular, üzerine çıktı, boğazını ipe uzattı, yüzü takallüs etmişti, gülmek ve ağlamak arasında çizgiler belirmişti. İpi boğazına geçirdiler, cellât aşağıya indi, masanın ayaklarına tekmeyi yapıştırırken, Hayati Karaşahin'in de ayni harekete giriştiği görüldü.

Bir boşlukta sallanma, bir debelenme, hırıltılar ve boğazı sıkılan bir insanın gösterdiği hareketler.. İpin etrafında Karaşahin döndü, döndü, döndü... Bir müddet böyle devam etti, bir buçuk dakika sonra muayene ettiler ölmüştü.. Üzerine infaz yaftasını astılar, "Vatana ihanet suçundan...."

Polis halkı yavaş yavaş dağıttı, ceset sabahın yedisine kadar ipin ucunda sallandı; gelenler görenler vardı.

Sonra her şey normale döndü, meydan iyiden iyiye boşaldı, yalnız bir ihtiyar kadın ağlıyordu. Akıl hastası idi, kaldırdılar götürdüler. Bir başka adam da cesedin kaldırılmasını bekliyordu, cesedi kaldırdılar, o adam da beraber gitti. Etrafındakiler sordular, "ağzındaki altın dişleri ben sökeceğim" dedi ve uzaklaştı.

Basın

Konferans

Haftanın başında İstanbulda eski adı ile Eminönü Halkevi, yeni adı ile Öğrenci Lokali olan ve bilhassa tiyatro diye kullanılan binanın kapısına beyaz bez üzerine kırmızı harflerle bir ibare yazılmıştı, "Türkiye Gazeteciler Konferansı" deniliyordu. İçeri girenler derhal ikinci bir ilân ile karşılaşıyorlardı. Bu bir kitapçının ilânı idi ve meali şuydu: "Burada basın mevzuatı ile ilgili ceza kitapları satılır."

Kitapçının, açık göz bir kitapçı olduğunda hiç şüphe yoktu, zira bilhassa konferansın ikinci gününde gazeteciler de kendi mesleklerinin hakikaten ceza kanunları ile pek fazla girift bir hale girdiğini belirttiler.

Konferansta başlıca iki mesele ele alındı, bunlardan birincisi gazetelerde çalışanların durumları idi. Sosyal güvenlikleri idi. Bu mevzuda yapılacak pek çok işimiz olduğu ve yapılanların da maalesef sadece kâğıt üzerinde kaldığı bu vesile ile bir defa daha meydana çıktı. Hakikaten pek az gazete sahibi bunlara lâyık olduğu ehemmiyeti veriyordu.

İkinci mesele çok daha mühimdi. Çünkü, sadece gazetecileri değil, demokrasimizi ve dolayısiyle bütün milleti alâkalandırıyordu. Çok mühim iki tebliğ hazırlanmıştı, bunlardan biri İstanbul Gazeteciler Sendikasının "Basınla ilgili ceza mevzuatı hakkındaki görüşlerimiz" adlı tebliğ, diğeri karikatürist Ferruh Doğan'ın "Basınla ilgili hükümler karşısında karikatür sanatı" başlıklı tebliği idi. Gazeteciler Sendikası daha ziyade hukukî çalışmıştı. Basın kanunu, Türk Ceza Kanunu, 6334 sayılı kanun, gizli duruşmalar, tevkif, basın suçları için af üzerinde teker teker durulmuş

Ferruh Doğan'ın tebliğine gelince karikatürist siyasî karikatür yapmanın artık imkânsız hale girdiğini açıklıyordu. Anlaşılan karikatürsüz demokrasiyi de biz keşfetmiştik. Ferruh Doğan diyordu ki:

"— Bugün gazeteci ve sanatçı olarak bir yurt hizmeti gören karikatüristler Bakanlar Kurula üyelerinin hizmetlerini değerlendirirken, karikatürlerini çizememektedir. Yalnız karikatüristler için değil, gazetenin diğer organları için bu, bir hizmet dokunulmazlığı yaratmaktadır."

Ferruh Doğan basın hürriyetinin tahdit edilmesindeki en büyük müsebbibleri açıkça ve çok doğru şekilde ortaya koymakta idi. Bu hakikat belki de ilk defa olarak efkârı umumiyenin önüne serildi. Ferruh Doğan şöyle diyordu:

"— Biz burada kanun koyucuların sorumluluğunu bir yana bırakarak Türk karikatürünün mesleki gelişmesi yönünden iş verenlerin sorumluluğunu ortaya koymak istiyoruz. İş verenler bu hükümlerin kabulü karşısında gereken karşı koymayı yapmadılar. Pasif kaldılar. Gazeteciliğin gelişmesi ve ilerlemesi yolunda ötedenberi teşviklerini esirgiyen bu zümre biz fikir işçilerine de mesleğimiz yönünden yapmak istediğimiz savunmaya engel oldular."

Türkiye Gazeteciler Konferansı hükümet adamlarından plâtonikten gayrı bir alâka görmedi.

Edebiyat

Güneş batarken, koyu turuncu bulutlar ufku tatlı bir yangın yerine döndürürken ve gökyüzü aynı renkleri kendi üzerine bir pûşide ve hil'at gibi çekerken, Dicle kenarındaki hurmaların göklerdeki ve sulardaki irtisamı ile birlikte o nâdide Bağdat şehri, gerçekten bir masal ve efsaneler diyarına inkılâp eylemektedir...

Bu sözleri hangi arap filminde hangi baygın gözlü jönprömiyenin ağzından duyduğunuzu bulmak için boşuna düşünmeyiniz. Hayır, kulağınızda başka yerden kalmıştır. Hani radyomuzda, her akşam saat 20,15 de okunan bir radyo gazetesi vardır. Bu gazete siyasî tefsir saatidir. Yurtta ve dünyada olup biten hâdiseler hakkında hükümetimizin görüşünü aksettirmek gayesini güder.

İşte, yukardaki satırlar, üstad Burhan Belgenin "siyasî tefsir" diye o saatte okunmak üzere pahalı bir ücret mukabilinde hazırladığı ucuz edebiyat örneğidir. Siyasî tefsirimiz *o*, siyasi tefsircimiz bu..

Hey yarabbi, bari **sen** bize acı!

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Ekonomi

Kalkınanlar fedakârlık etseler

Türkiye iktisadi bakımdan zirai bir bünyeye sahiptir. Nüfusunun büyük kısmı köylerde yaşar. Bunun için Türkiyenin kalkınması mevzuubahis olduğu zaman ilk hatıra gelen şey nüfusumuzun büyük kısmını teşkil eden köylünün kalkınmasıdır. Demokrasi halk idaresi demek olduğundan Cumhuriyetle birlikte memleketimizde köylüye doğru bir gidiş, ona doğru bir yöneliş göze çarpar. Çok partili hayata girişimizle beraber bu temayül daha da artmış, köylüye eski yıllara nazaran daha çok kolaylıklar sağlanmıştır. Toprak mahsulerinin fiatları - dünya piyasalarındaki düşmelere rağmen - yalnız muhafaza edilmekle kalınmamış, aynı zamanda eski baremde değişiklik yapılarak dünya piyasalarındaki rayicin çok, hem de çok fevkinde tutulmuştur. İkinci cihan harbinin bitişini müteakip dış yardımlardan memleketimize sağlanan paylar da kalkınma hamleterimize büyük hız vermiş ve Türkiye pek kısa bir zaman içinde dünyanın başlıca buğday ambarlarından biri haline gelivermiştir. Böyle mesut bir netice dış ticaretimizin bünyesinde değişiklikler husule getirmiş ve evvelce tütün, kuru yemiş ve madenler ihracat kalemlerimizin başında gelirken bu sefer tarla ziraati mahsulleri ön safa geçmiştir. Zirai kalkınmamız normal inkişaf seyrini göstermekten daha çok bir takım kalkınmayı teşvik edici tedbirler manzumesinin bir neticesi olduğundan dış ticaretimiz İhracat emtialarımızın yurd dışı piyasalarda sürümü bakımından bir hayli güçlükle karşılaşmış ve dört yıl müddetle devam eden bolluk devresinde buğdayın tonunun altmış dolara kadar düşmesi bizi serbest dövizle ticaret yapan piyasaların dışında pazarlar aramağa sevketmiştir. Neticede aranılan pazarlar bulunmuş, dünya piyasalarının fevkindeki fiyatlarla buğdaylarımız satılmış, bunun mukabilinde de ithalât mallarının fiatları ihracatçı memleketler tarafından yüksek tutulmuştur. Memleketimizde göze çarpan fiat yükselmelerini doğuran ana sebeplerden biri işte buradadır.

Türkiyede istihsali artırmak, köylü vatandaşlarımızın hayat seviyesini Batılıların hayat seviyesine ulaştırabilmek için ziraat mahsullerine prim verilip verilmemesi hakikaten bugün kabili münakaşa bir meseledir. Çünkü halkımızın büyük bir kısmı okuyup yazma bilmediğinden faaliyetleri daha ziyade taklitçi bir mahiyet taşımaktadır. Meselâ bugünkü şartlar içinde hayvancılıkla uğraşmak buğday yetiştirmeğe nazaran daha iktisadi olduğu halde beş yıla yakın bir zamandır memleketimizdeki tatbikat hayvancılığın inkişafına mani olmakla kalmamış, aynı zamanda eski durumunun muhafazasını bile güçleştirmiş, meralar pek kısa bir zamanda tarla haline gelmiştir. Saniyen yüksek fiat politikası bazı vatandaşlarımızı normal iş sahalarından uzaklaştırarak zirai sahaya atmış, bu ise memleket ekonomisi için pek hayırlı olmamıştır. Zira bugün zirai kalkınmada şayet bazı aksaklıklar varsa, bunların ekserisini "sonradan ziraatçiler" teşkil etmektedir. Çünkü hava şartlarının oldukça iyi, kredilerin sonsuz denecek kadar bol, zirai makinalaşmanın küçücük bir kombinezonla mümkün olduğu anlar biter bitmez bunlar ne yapacaklarını bilemez hale gelmişler ve hakikaten çok büyük malî sıkıntılar içine düşmüşlerdir.

Toprak Mahsulleri Ofisinin kapılarını ardına kadar "otuz kuruşa buğday" parolasıyla açık tutması ve "marifet iltifata tabidir" diyerek silolarını buğdayla doldurması silolara giren buğdayların kalitelerini de düşürmüş, fiatlarımızın yüksekliğine ilâveten buğdaylarımızın kalitesinin düşüklüğü buğday müşterilerimizi nazlandırmıştır.

Tatbikatta göze çarpan aksaklıkların tatbik edilen prensibin yanlışlığını gösterdiğini iddia etmiyoruz. Yalnız bu aksaklıklara karşı da tedbirler alınmasına taraftarız. Meselâ bu kerre memleketimizi ziyaret etmiş olan İtalyan Ziraat ve Orman Nazırı Guiseppe Medici hükümetimizle beş sene müddetli bir buğday anlaşması imzalamış ve her sene 100 bin tonluk sert buğdayın Türkiyeden satın alınması için İtalyanın Türkiyeye rüçhan hakkı tanıdığını beyan etmiştir. Anlaşmanın buraya kadar olan kısmı fevkalâdedir. Fakat burada insanın aklına bir sual takılmaktadır. Bu sualin cevabı gene anlaşma hükümleri içindedir. İtalya Türk buğdayım dünya piyasa şartları üzerinden satın alacaktır. Demek oluyor ki İtalyaya buğday ihraç ederken iki güçlükle karşı karşıyayız. Bunlardan birincisi fiat, ikincisi kalitedir. Fiatlarımızın birdenbire Avustralya, Kanada, Amerika Birleşik Devletlerinin fiatları seviyesine düşmesine biz de taraftar değiliz. Böyle bir halin halkımızın kalkınmasını değil ve fakat sefaletini intaç edeceğini biz de biliyoruz. Ama hazineye asgari külfet yükleyen bir hal yolu bulunamaz mı? Meselâ, buğdaylarımızın kaliteleri yabancı firmalar tarafından beğenildiğinde ihracatçı firmalara bir ihracat primi verilemez mi? Eğer bu usül tatbik edilecek olursa müstahsil ister istemez mahsulünün kalitesiyle daha çok alâkadar olacak, bunun neticesinde buğdayın kalitesi düzelecektir. Ama bu kâfi değildir, Türkiye normal yıllarda istihsal ettiğinin ancak yedide birini dışarıya ihraç ediyor, o zaman memleket dahilinde buğday fiyatlarında büyük bir tenezzül husule gelir denebilir. Bu şu şekilde cevaplandırılır: Toprak Mahsulleri Ofisi her sene ne kadar mahsulü satın alacağını müstahsile bildirirse bu mahzur ortadan kalkar. Meselâ Ofis 1955 mahsul yılında 2 milyon ton buğday satın alacağım derse ve bunun tanzim alışları olduğunu söyler-

Kalkınan köylülerimiz

Biraz da biz ölsek...

se korkulan netice pek husule gelmez. Yoksa bugünkü durum hiç de iyi değildir. Nüfusumuzun yüzde 20 si köylerde yaşıyanların kalkınmaları için fedakârlığa katlanmaktadır. Acaba kalkınanların fedakârlığa katlanacakları zaman gelmedi mi?

Maliye

Emekli, dul ve yetimler

Memurun idare hukukuna göre tarifi nedir bilinmez amma bir maliyeci olarak şöyle tarif etmek kabildir: memur, maaşiyle maişetini temin eden insandır. Onun için eğer devlet islerinin yolunda gitmesini istiyorsak memura vereceğimiz maaş maişetini karşılayacak kudrette olmalıdır. Memurun yukarda maliyeci gözüyle yaptığımız tarifi onun geleceğinden de emin olmasını icap ettirir. Çünkü hususi ekonomide çalışan vatandaşlar kendi gayret ve basiretlerinin mükâfatını alırlarken, memurlar ancak kanun vazıının önceden tayin ettiği hadler tahtında mükâfatlandırılırlar. Bu mükâfatlar ise, mükâfata ulaşmağa hak kazanmış olanların çok zaman artan ihtiyaçlarını karşılıyamaz. Fakir memleketlerin memurları da az maaşla çalışma mecburiyetindedirler. Bunu teslim etmek gerekir amma, acaba bunun bir haddi yok mudur? Memleketimizde zaten fiilen hizmette bulunan memurlarımız pek az maaşla çalışmaktadırlar. Yeni olarak hazırlanma safhasındaki personel kanunu eğer tatbik mevkiine konabilir ve bugünkü geçim şartları aksi istikamette yapılacak ayarlamadan daha süratli yükselme kaydederse eski durumla yeni durum arasında hiç bir fark olmıyacak, belki de yeni şartlar eski devirleri aratacaktır. Onun için biz ücret ve maaşları artırmak suretiyle hayatı ucuzlatacak yerde fiatlarda istikrarı temin etmeğe çalışmalıyız.

Memurlarımız hayat pahalılığı karşısında geçim güçlüklerinden ne kadar şikâyet ederlerse etsinler iktisadiyatımızdaki enflâsyonist tazyik kendilerine hak vermek için kâfi bir sebeptir. Amma memurların yanıbaşında onlardan daha fazla darlık içinde bulunan bazı vatandaşlarımız var ki biz bunların geçim şartlarını unutur gibi oluyoruz. Meselâ mamurlara bir maaş tutarında senede Uç defa ikramiye verdiğimiz halde emekli, dul ve yetim maaşı alanlara hiç bir şey vermiyor ve onları gün geçtikçe ağırlaşan hayat şartları içinde dertleriyle başbaşa bırakıyoruz. Bu vatandaşlarımız bugün fiilen hizmette değildirler, fakat hizmette bulundukları zaman gerçekten bu memlekete hizmet etmişlerdir. Balkan harplerinin, Cihan harbinin, İnönü, Sakarya ve Dumlupınar muharebelerinin kahramanları bunlar arasındadır. İnkılâpları yapanlar, yaratanlar bugün emekli safındadırlar. Onun i-

Hasan Polatkan
Emeklilere hizmet

çin biz o kahraman memleket evlâtlarını ömürlerinin son günlerinde düşünmek ve hiç olmazsa bugün hizmet saflarında bulunanlardan tefrik etmediğimizi göstermek mecburiyetindeyiz. Yapılan tetkikler senede otuz milyon lira civarında bir fedakârlığın bu vatandaşlarımızı da memnun edeceğini bildirmektedir. Uç milyarlık devlet bütçesine otuz milyon her halde sıkıştırılabilir.

Beynelmilel Teşkilat

O.E.C.E.' nin raporu

Büyük Frederik Prusya Kralı iken Osmanlı padişahlarından biri Prusyada ilmin, devlet idaresinin çok ileri gitmesini Prusyada kuvvetli müneccimlerin mevcudiyetine hamletmiş ve Prusya kralından Osmanlı İmparatorluğuna üç müneccim göndermesini rica etmiş. Prusya Kralı Osmanlı Sultanının ricasını yerine getirmemiş, fakat ona üç müneccim yerine üç kalemden mürekkep bir tavsiyede bulunmuş. Bunlar: kuvvetli bir ordu, dolgun bir hazine, kuvvetli bir tarih bilgisi imiş.

Büyük Frederik'in ölümünden bu yana 175 sene geçti, fakat hür dünya onun fikirlerini bugün tatbik etmektedir. Devlet adamları geçmişin acı derslerinden ibret almakta, aynı hatalara bir daha düşmemek için gayret sarfetmektedirler. Birinci Cihan harbi sonunda Amerika Birleşik Devletleri müttefiklerinden alacaklarını tahsil edemediği için kendi kıtasına çekilmiş, inziva politikası takip etmeğe başlamıştı. İkinci Cihan harbi sonunda Amerika Birleşik Devletleri müttefiklerinden harp borçlarının tediyesini istemediği gibi Marshall Plânı, Dördüncü Nokta, karşılıklı güvenlik teşkilâtı ve dış faaliyetler idaresi v.s. adlarla tarihte benzerine rastlanmadık yardım programları tatbik etmiştir. Bugün Amerika Birleşik Devletleri hudutlarını Avrupada Rende, Asyada Pasifik sahillerinde görmektedir. Çünkü geçmişten ibret almış, 1919 senesinde takip etmiş olduğu politikanın hatalı oldu» ğunu teslim etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Frederikin kuvvetli bir ordu tavsiyesini kurduğu kuvvetli ittifak şebekeleriyle yerine getirmektedir. NATO, SEATO ve öteki paktlar hür âlemin kuvvetli ordularıdır. Kuvvetli bir hazineye gelince, kuvvetli bir hazinenin mesnedi kuvvetli bir İktisadiyattır. Bunun için aralarında çeşitli ittifak bağlariyle birbirlerine bağlanmış olan memleketler iktisadi münasebetlerini geliştirmekte ve bazan mahallî iktisadî birlikler meydana getirmektedir. Geçen sayılarımızda uzak doğuda meydana getirilmiş olan bir teşkilâttan bahsetmiştik. Bu sayımızda bundan altı sene evvel Avrupa'da meydana getirilmiş O. E. C.E. nin Avrupa ekonomisine dair yayınladığı altıncı raporundan bahsedeceğiz. O. E. C. E. bilindiği üzere "Organisation europêenne de coopêration economique" in baş harfleridir ki bu teşkilâtın Türkçe adı Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtıdır. Evvelâ belirtmek isteriz ki raporun aslı üç yüz sahifedir. Onun için bizim buraya yazacaklarımız raporun kendisi değil belki raporun hülâsasının hülâsasıdır.

Nikbin düşünceler

Avrupada iktisadi durum bugün her zamankinden daha iyidir. Kore harbinin meydana getirdiği dalgalanmalar sona erdikten sonra tediye bilançosu belirli bir şekilde düzelmiştir. 1951 ortasından 1952 yılı Or talarına kadar altın ve döviz stoklarında 1.5 milyar dolarlık bir azalma olmuştu. 1952 yılı yarısından 1954 yılı sonuna kadar altın ve döviz stoklarında 4,6 milyarlık bir artış husule gelmiş, bu artış altın ve döviz stokunu yüzde elli artırmıştır.

Batı Avrupanın 1948 yılında tesbit etmiş olduğu iktisadî hedeflere kalkınma sahasında 1952 - 1953 yılları için umulduğundan daha iyi bir şekilde ulaşılmıştır. Hattâ 1953 senesinde elde edilen neticeler vaktiyle tesbit edilmiş tahminleri geçmiştir.

Dolarla yapılan ihracat önceden tesbit edilenden çok fazladır. Avrupalılar arası mübadeleler de tahminlerin çok fevkindedir. Çünkü kalkınma esnasındaki ilk hedefler harpten önceki durumun iadesi idi. Halbuki bugünkü mübadele nisbetleri 1938 mübadele rakamlarını yüzde yetmiş asmaktadır. Bunda liberasyonun ve Avrupa Tediyeler Birliğinin büyük **rolü** vardır. Aza memleketler arasında liberasyon yoluyla yapılan mübadeleler mecmu mübadele hacminin yüzde seksen ikisini teşkil etmektedir. Avrupalılararası mübadele hacmi Batı Avrupanın istihsal hacminden daha fazladır. Bundan çıkan mâna Avrupa ekonomilerinin birbirine bağlanmış olmasıdır. 1953 - 1954 yıllarının en önemli hususiyeti Avrupa memleketlerinin dahilde mali istikrarı ve istihsal artışlarını temin etmeleri ve mübadele reservlerini artırmalarıdır. Bu neticeler pek tabii göz kamaştırıcıdır ve heyeti umumiyesiyle beklenilen neticelerin fevkindedir.

Avrupa kalkınması Amerikan kalkınmasına bağlı: Batı Avrupa 1953, 1954 yıllarında hakikaten İstisnai derecedeki fevkalâde imkânlardan istifade etmiştir. İstihsal ve istihdam hacmindeki artışlardan dolayı bugün Batı Avrupada istihdam edilmeyen kapasite kalmamıştır. Halbuki 1953 başında atıl kapasite mevcuttu. İthal edilen ham madde fiatları istikrar kesbetmiştir. 1954 yılının ikinci altı ayı tediye bilânçoları birinci altı aya nazaran daha az inkişaf göstermiştir. Çünkü Avrupa memleketlerinin bazılarında enflâsyonist tazyikler husule gelmiştir. Buna rağmen ilgili hükümetler enflâsyonist tazyike mani olmak ve mali istikrarı temin etmek üzere gereken tedbirleri almışlardır. Zaten bu nevi dalgalanmalar ilgili hükümetlerce de beklenmekteydi, bunun için iktisat politikalarını bu temevvüçlere intibak ettirmişlerdir. Artık endişe verici temevvüçlerden bahsolunmamaktadır. Amerikan ekonomisindeki kalkınma da Avrupanın dolar muvazenesini sağlamaya yarıyacak önemli bir unsurdur.

Dolar meselesi var mıdır?: Aza memleketlerin altın ve döviz stokları yukarda bildirilen nisbetlerde arttıktan sonra bugün hâlâ bir dolar meselesi mevcut mudur? Amerika Birleşik Devletlerinin fevkalâde masrafları • dış yardımlar ve askeri masraflar - bugünkü mesut durumun husule gelmesinde önemli rol oynamışlardır. Yalnız Batı Avrupaya fevkalâde masraflar yoluyla, temin edilen fevkalâde varidat 1953, 1954 yılları için senede 2,5 milyar dolardır. Fakat ne kadar fevkalâde olurlarsa olsunlar bu gelirler kısmen daimidirler ve iki sene sonra bugünkü seviyelerini muhafaza edemiyeceklerdir. Buna rağmen bu yüksek seviyedeki gelirlerin Avrupanın dolar ihtiyacını uzun zaman karşılıyacağına şüphe yoktur. Dolar bölgesindeki bazı memleketlerden yapılacak ithalâta tahditler konmuştur. İki senedenberi bu tahditler memleketten memlekete değişmek üzere ya kaldırılmış veya tahfif edilmiştir. Buna rağmen dolar bölgesinden yapılacak serbest ithalâtın tediye bilânçosu üzerinde akisler bırakacağından şüphe etmemelidir. Böyle olmasına rağmen yakın bir gelecekte dolar sıkıntısı artık geçmiştir. Ama Amerika Birleşik devletlerinin Avrupalılarla muamelelerindeki fazlalık hâlâ devam etmektedir. Fevkalâde masraflar şimdiye kadar bu fazlalığı yutuyordu. Hiç şüphe yok ki aza memleketlerin bazılarında milli mahiyette halledilecek az veya çok ciddi meseleler vardır. Bunlardan bazıları Avrupa memleketlerinin hepsini alâkadar etmektedir. Bundan maada Güney Avrupa memleketlerinin çözecekleri az inkişaf etmiş memleketlere has davaları mevcuttur.

Alınması gereken tedbirler: Avrupa iktisadi işbirliği teşkilâtına mensup memleketlere bu yılki rapor eski tavsiyelerini yeniden yapmakta, yalnız bu tavsiyelerden bazıları arada geçen zaman zarfında husule gelmiş olan değişikliklere uydurulmaktadır. Meselâ bunun içindir ki bu seneki rapor enflâsyonist tazyikler üzerinde fazla durmamaktadır. Keza ihracatın artırılması, yatırımların çoğaltılması hususunda fazla ısrar edilmemektedir. İhracatın artırılması hususunda fazla ısrar edilmiyor, çünkü bugünkü durumda ihracat zaten artmıştır. Yatırımlara ise bazı memleketler milli gelirlerinin pek büyük bir kısmını tahsis etmektedirler, buna rağmen yatırımlardaki artışlar kuruluş devresindeki kadar değildir. Rapor bu yılki tavsiyelerini üç bölümde toplamaktadır. Bunlar :

1. Prodüktivitenin ıslahı,
2. Geri kalmış bölgelerin kalkındırılması,

S. Mübadele ve tediyelerin serbestleştirilmesidir.

Şimdi bunları görelim.

Prodüktivitenin ıslahı: Prodüktivitenin ıslahı bir yandan genel ekonomi politikasına - mali politika, mübadelelerin liberasyonu, yatırım politikası - diğer yandan spesifik bazı faaliyetlere bağlıdır. Bu faaliyetler umumiyetle milli sahadadır, bununla beraber milletlerarası bazı cereyanların da tesiri altındadır, bu hususta Avrupa prodüktivite bürosunun rolünü unutmamak gerekir.

Geri kalmış bölgelerin kalkındırılması: Aza memleketlerle ortak devletlerin başlıca gayelerinden biri bu noktada toplanmaktadır. Meselâ Avrupa İktisadi İşbirliği teşkilâtının selâhiyetini aşmaktadır. Bunun için O. E. C. E. şimdiye kadar bu hususta pek umumi bazı tavsiyelerle iktifa ederdi. Bu sene ise meseleye doğrudan doğruya temas etmektedir. İtalyan Vanoni Plânını tetkik etmektedir; ayrıca diğer memleketlerin bu plânın tatbik mevkiine konabilmesi için neler yapması gerektiği de tavsiye edilmektedir.

Mübadele ve tediyelerin liberasyonu: Bu mesele konvertibiliteye müncer olmaktadır. Bu ise liberasyonun nihai şeklidir ve liberasyon için sarfedilen gayretlerin bir neticesidir. Fakat iktisadi gelişme ve yüksek istihdam seviyesiyle yakından ilgilidir. Bu ise ancak sıkı bir işbirliğine bağlıdır. İktisadi genişleme ve liberasyon Avrupa ekonomisine has iki kelimedir. Çünkü Avrupa, kalkınmasını bu iki unsura borçludur. Bundan sonra Avrupanın iktisadi gücü daimi istihlâk mallarının temini ile prodüktivitesinin ıslahına bağlıdır. Bu ise mevcut tekniğe yenilerinin ilâvesiyle mümkündür. Çünkü Avrupada madenler kısmen işletilmektedir,

DÜNYADA OLUP BİTENLER

İngiltere

Seçimler

Geçen haftanın sonunda milyonlarla İngiliz, akşam vakti radyolarının' başında yer almışlardı. Yeni Başbakan Sir Anthony Eden konuşacaktı. Ele alacağı mevzu biliniyordu da, teferruatı meçhuldü. Sir Anthony, herkesin merakla beklediği tarihi ilk defa olarak o akşam açıkladı: 26 Mayıs! İngiltere o tarihte yeni seçimleri yapacaktı. Biraz evvel radyolarının başında sakin oturan İngilizler, derhal seçimlerin neticesi hakkında tahminlere giriştiler.

İngilterede son seçimler 1951 sonbaharında yapılmıştı. Normal olarak daha bir seneden fazla zaman vardı. Ama İngilterede seçimlerin erkene alınması âdet haline gelmiştir. Hele Parlamentoda iktidar küçük bir ekseriyete sahipse millete müracaatın tarihi hemen daima erken olarak tesbit edilir. Zira bilinir ki kuvvetli hükümetler, millete sık sık başvuran ve onun temayüllerini dikkatle takip eden hükümettir. Nitekim ara seçimlerinin ihmal olunduğu da hiç vâki değildir.

Muhafazakârlar geçen seçimlerde ekseriyeti pek ufak bir farkla - 19 - sağlamışlardı. Gerçi bu, ondan evvelki İşçi ekseriyetten gene fazlaydı ama Muhafazakârlar dikkatli davranmalıydılar. Parti Başbakan Churchill'i çekilmeye biraz da o yüzden zorluyordu. İhtiyar Başbakan müteredditti. Seçimlerden evvel mi çekilmeliydi, yoksa partisini yeni muharebede de idare ettikten sonra mı? Churchill ikinci şıkkı tercih ederdi. Ama, partisi başka arzudaydı. Nitekim Başbakan yerini seçimlerden evvel Sir Anthony Eden'e devretti.

Daha Sir Anthony iş başına geldiği zaman yeni seçimlere hemen gidileceğinden İngilizler emindi. Şimdiye kadar demokratik hiç bir başbakan başka şekilde hareket etmemişti. O bakımdan haftanın sonundaki akşam radyoların başında 'beklenilen şey, seçimlerin tarihiydi. İki ihtimal vardı: İlkbahar veya sonbahar. Sir Anthony bunlardan yakın olanını seçmişti.

Partilerin durumu

İngilterede daima iki parti, aşağı yukarı müsavi kuvvette olmuş ve bu İngiliz demokrasisinin meşhur muvazenesini temin etmiştir. Liberal partinin İkinci Dünya Harbinden hayli zaman evvel prestijini kaybetmesi bu asrın başında üçüncü parti vaziyetinde olan İşçileri ikinci parti haline getirmiş ve o tarihten bu yana iktidar daima bu iki ana parti arasında paylaşılmıştır.

Şimdi Muhafazakâr Parti kendisini Üç ana sebep dolayısiyle kuvvetli görmektedir. Ara seçimlerde ve mahalli seçimlerde Muhafazakâr adaylar bazı kazançlar kaydetmişlerdir. İşçi Partisi Bevan meselesi dolayısiyle bir kriz geçirmiştir. İktisadî vaziyet şimdilik nisbî bir refah göstermektedir, bolluk başlamış, vesika usulü kalkmıştır. Bu üç sebep halen Avam Kamarasındaki 19 kişilik ekseriyet farkını hiç olmazsa 40 a çıkaracak gibi gözükmektedir. Sir Anthony Eden'in Kraliçeye ara seçimlere gidilmesi için müracaat etmesi parti bakımından bunlara dayanmaktadır.

Buna mukabil, hakikaten Bevan meselesi dolayısiyle bir kriz geçirmiş olan İşçi Partisinin en büyük avantajı Sir Anthony Eden'in yeni bir sima olmasıdır. Belki de İngiliz milleti Sir Anthony'nin Parti liderliği stajını iktidarda değil, muhalefette geçirmesini istiyecektir. Zaten İngilterede iktidarların sık sık değiştirilmesi yolunda bir temayülün mevcut bulunması muhalefetteki partiye daima bir ümit vermektedir. İngilizler bir partinin iktidarda pek uzun zaman kalmasını demokrasileri için tehlikeli addetmekte, değişikliği tercih etmektedirler.

19 Nisanda Maliye Bakanı Mr. Butler - Sir Anthony Eden'in parti içinde en zorlu rakibi - Kamarada bütçe nutkunu okuyacaktır. Başbakan müzakerelerin Mayıs başına kadar bitirileceğini bildirmiştir. Bunu takiben yirmi gün İngiltere hararetli bir seçim kampanyasına girecektir. Partilerin adayları bölgelerine gidecekler, sert nutuklar söylenecek, gazeteler anketler açacak - eğer o zamana kadar gazete işçilerinin grevi bitip gazeteler intişara başlarsa; zira bir aydır İngilterede gazete çıkmamaktadır - bahsi müşterekler tertip edilecektir. Kampanyanın nihayetinde partilerin temsilcileri B. B. C. den İngiliz milletine hitap edecektir.

Seçimleri kim kazanacaktır? Hiç şüphe yok ki kati bir tahmin için vakit henüz pek erkendir. Ancak son anketler, şansı gene Muhafazakârlara veriyordu. Ancak onların yapıldığı sırada Muhafazakârların başında nisbeten tecrübesiz Eden yoktu.

Beynelmilel sahadaki netice

İngilterenin seçimlere gitmeye karar vermesi, son zamanlarda üzerinde sık sık durulan Dörtlü Konferansı - eğer olursa - geciktirecektir. Zira seçim neticeleri belli olmadan yapılacak bir toplantının faydası bulunmıyacaktır. Prensiplerde bir yakınlık olmakla beraber iki ana partinin dış politikası birbirinden hayli farklıdır. Hele İşçilerin Bevan idaresindeki sol cenahı bambaşka bir tezi müdafaa etmektedir.

Zaten Churchill iş başından ayrıldığından beri İngiltere de Dulles'ın fikrine yanaşmıştır. Sir Anthony Eden, daha Dışişleri Bakanlığı sırasında Dört Büyüklerin buluşmasından evvel iki hazırlık toplantısı yapılmasını arzu ediyordu. Bunların ilki yüksek memurlar, ikincisi Dışişleri Bakanları arasında olacaktı. Eğer bundan sonra bir lüzum hasıl olursa Dört en büyükler toplanacaklardı. Bu iki hazırlık toplantısı her halde 26 Mayısa kadar beynelmilel siyaset sahasını doldurabilir.

Eden 10 numaraya giriyor

Bakalım 26 Mayısta çıkacak mı?

Afrika - Asya

Bandungta mücadele

Binanın etrafında çok sıkı emniyet tertibatı alınmış, hemen her yana hususi muhafızlar konmuştu. Zaten delegasyonlardan pek çoğu kendi muhafızlariyle seyahat ediyorlardı. Delegasyon başkanlarının bir yerden ötekine gitmelerinden evvel bunlar gerekli emniyet tertibatını almaktan geri kalmıyorlardı. Meselâ Kızıl Çin heyeti, meselâ Mısır heyeti böyleydi. Bilhassa başkanlar hususi surette imal edilmiş otomobillerle dolaşıyorlardı. Bandung, bir gelin gibi süslenmişti. Afrika - Asya konferansı böyle bir hava içinde açıldı.

Konferansın "davet sahibi" olan Hindistan, Pakistan, Seylan, Birmanya ve Endonezyadan başka Kamboçya, Orta Afrika Federasyonu, Kızıl Çin, Mısır, Habeşistan, Altın Sahili, İran, Irak, Japonya, Ürdün, Laos Lübnan, Liberya, Libya, Nepal, Filipin Suudi Arabistan, Sudan, Suriye, Tayland, Kuzey Vietnam, Güney Vietnam ve Yemen delege göndermişlerdi. Türk heyetine Başbakan Muavini Fatin Rüştü Zorlu başkanlık ediyor ve refakatinde Orhan Eralp, Talât Benler, Zeki Kuneralp ve Turgut Menemencioğlu bulunuyordu. Hindistan heyetinin başında bizzat Nehru, Mısırınkinde Cemal Abdülnasır, Çininkinde Çu-En-Lai vardı.

Faal bir hazırlık devresi

Bandungtan evvel başka bir şehir, Rangun, ilk hazırlık devresine sahne olmuştu. Mısır Başbakanı Cemal Abdülnasır Hindistan ve Pakistan] ziyaret etmiş, sonra Nehruyla beraber Ranguna gelmişti. Aynı esnada Çu-En-Lai de oradaydı. Üç devlet adamı bir konuşma yapmışlar ve konferansta takip edecekleri politika hakkında birbirlerine malûmat vermişlerdi. Hindistan ve Mısır tarafsızlardan mürekkep bir gurubun başındaydılar. Kızıl Çin delegasyonu şefi, kendilerine azami müzaheret vaad etti. Buna 'mukabil tarafsızlar da Kızıl Çinin davalarını benimsiyeceklerdi. Çu-En-Lai, Abdülnasırı Bandung konferansından sonra Pekine davet etti. Mısırlı Albay bu davete icabet edeceğini bildirdi. Mısır, bir büyük rol oynamak ve Orta Doğuda Türk - Irak paktıyla kırılan prestijini böylece tamir etmek arzusundaydı. Türk - Irak paktına aleyhtar olarak yanında Nehruyu bulmuştu. Hakikaten Hindistan Başbakanı kendi tarafsız görüşiyle bu paktın zararlı olduğu neticesine vardığım bir beyanatla açıklamıştı.

İlk gün, açılış nutukları söylendi Konferansın tabii başkanı Nehruydu. Nehru toplantıdan beklenilen gayeyi anlattı ve Endonezyanın bu köşesinde rejimleri birbirinden tamamiyle ayrı olan bunca devlet temsilcisinin bir araya gelebilmesinin bile devletlerin beraberce yaşıyabileceklerinin delili olduğunu söyledi. Komünizm veya anti komünizm, konferansı alâkadar etmemeliydi. Bu, milletlerin kendi iç işleriydi. Buna mukabil Afrika - Asya devletlerinin müşterek davaları vardı. Bunların başında ırkçılık ve müstemlekecilik geliyordu. Nehrunun ırkçılık derken Güney Afrikayı ve oradaki Hintlilerin durumunu bahis mevzuu ettiği aşikârdı.

Konferansın havası, bize pek uygun değildi. Batı âleminin 'sesini duyurmak vazifesi hemen hemen sadece bize düşüyordu. Bu işte Pakistanla Irakın ve belki Lübnanın yardımına güvenebilirdik. Öteki sesler, bizim politikamıza uygun sesler değildi ve asıl gürültüyü onlar çıkarıyorlardı. Rusya ile Amerikayı aynı sıraya koyuyorlardı ama pek âlâ seziliyordu ki hücumlarında Rusyayı kolluyor, buna mukabil Amerikaya durmadan yükleniyorlardı. Delegasyonumuz şu anda mücadelesine devam etmektedir.

Avusturya'dan görünüş
Her şey bu karlı dağlar için

Avusturya

Viyanada şenlik

*M*oskova hava meydanına siyah bir otomobil içinde gelen siyahlar giyinmiş adam son derece sükûtiydi. Gazetecilerle konuşmak istemiyordu. Bu adam, Avusturya Başbakanı Raab idi ve dört günden beri memleketinden uzakta bulunuyordu. Ama iyi bir iş başarmış, meşhur "Avusturya barış andlaşması" nın nihayet imzalanması hususunda kabul edilebilir şartlar temin etmişti.

Davet Ruslardan ve bilhassa Molotoftan gelmişti. Raab Moskovada hüsnükabul görmüş, komünist liderler yumuşak davranmışlardı. Harbin sona ermesinden bu yana Avusturya Barış andlaşmasının imzalanmasını ve dolayısiyle işgal kuvvetlerinin çekilip gitmesini bekliyordu. Fakat Rusların çıkardıkları müşkilât yüzünden bu andlaşma bir türlü imzalanamıyordu. Halbuki 1943 yılında, Üç müttefiklerin Dışişleri (Bakanları Moskovada toplandıklarında Avusturyayı bir düşman devlet değil, naziliğin ilk kurbanı telakki etmeye karar vermişlerdi. Muharebe biter bitmez Avusturyayla bir barış değil, bir Devlet andlaşması imzalanacak ve bedbaht memlekete hükümranlığı iade edilecekti. Fakat bu parlak vaad bir türlü gerçekleşmemiş, Rusya askeri kuvvetlerini Viyanadan, yani Avrupanın göbeğinden çekmeye bir türlü yanaşmamıştı. Şimdi, Almanyanın silâhlanması bir gün meselesi haline gelince Molotof yeni bir manevraya girişmişti. Rusya 1949 da Müttefikler arasında tesbit edilen esaslar dairesinde Avusturyayla andlaşma imzalamaya hazırdı. O sıralarda Rusya esasları tesbit etmiş, fakat sonradan bu andlaşmanın Almanyayla Barış andlaşmasına bağlanmasını isteyince her şey suya düşmüştü. Şimdi Molotof, bu istekten vazgeçmişe benziyor, Avusturya meselesini Alman meselesinden sureti katiyede ayırıyordu. Yalnız, Dört Büyük devlet her hangi bir tehlike karşısında Avusturyanın istiklalini garanti etmeliydiler. Yani yeni bir Anşlus tehlikesi belirmemeliydi. Memleket tam bir ekonomik istiklâle kavuşmalı ve kimsenin tesiri altında kalmamalıydı. Bundan kastedilen Almanyaydı. Avusturya ile Almanya arasında İkinci Dünya Harbinden çok evvel tasarlanan bir gümrük birliğinin ne gürültülere yol açtığı unutulmamıştı. Bundan başka Avusturya her hangi bir askeri ittifaka da dahil olmamalı ve toprakları üzerinde hiç kimseye üs vermemeliydi. Böylece Rusya, Avusturyanın meselâ NATO'ya alınmasına mani oluyordu. Zaten müttefiklerin de Viyana hükümetini Atlantik Paktına dahil etmek hususunda bir niyetleri mevcut değildi.

Raab Moskovada başka bir şey daha temin etmişti: Andlaşma imzalanır imzalanmaz Rusyadaki Avusturya harp esirleri iade edilecek, işgal kuvvetleri çekilecek ve Ruslar Avusturyaya ait petrollerle gemileri Viyana hükümetine devredeceklerdi. Bunların Avusturyalıları sevindirecek kazançlar olduğunda hiç kimsenin zerrece şüphesi yoktu.

Müttefikler şüphe ediyor

Hakikaten Başbakan Raab Viyanadan 35 kilometre kadar uzakta olan ve Ruslara ait bulunan Bad Woeslau hava meydanına indiği zaman görülmemiş tezahüratla karşılandı. Bütün şehir bayraklarla donatılmış ve Ruslar yeni bir cemile göstermiş-

lerdi: İşgal kuvvetlerine ait binalara da Rus bayraklariyle beraber Avusturya bayrakları çekilmişti. Hava meydanında İngiliz, Amerikan ve Fransız yüksek komiserleriyle beraber Rus yüksek komiseri ve kızıl subaylar da bulunuyordu. Meydana büyük bir kalabalık toplanmıştı. Bu kalabalık Raab'ı heyecanla alkışladı. Başbakan bir mesaj yayınlamıştı. Bu mesajında "Yurda iyi havadislerle geldik, hürriyetimize kavuşacağız" diyordu. Avusturyalıları en ziyade alâkadar eden husus, işgal kuvvetlerinin en kısa zamanda çekilmeleriydi. Zira 1938 den beri mütemadiyen yabancı işgali altında yaşamaktan gına gelmişti.

Ancak batılılar Rusların samimiyetine inanamıyorlar ve Raab'a yapılan tekliflerde bir oyun bulunduğunu hissediyorlardı. Moskovanın gayesi, tasdikine mani olamadığı Paris ve Londra andlaşmalarının hiç olmazsa tatbikini önlemekti. Ruslar batılılarla müzakereye Avusturya andlaşması bahanesiyle girişirleri konferansı bir propaganda vasıtası yaparlar, en sonda da gene Almanya meselesinin Avusturya meselesiyle beraber hallini istiyebilirlerdi. Bu usul, Ruslara yabanca bir usul değildi. 1949 da Londrada, 1951 de Pariste aynı şekilde hareket etmekten çekinmemişler, büyük ümitler vererek başladıkları konferansları az zamanda "dejenere" edivermişlerdi. Zaten Rusyanın şimdiye kadar bir yerden gönül rızasiyle çıktığı görülmemişti. Mamafih batılılar müzakereye girişmeden edemezlerdi. Molotof kurnaz davranmıştı.

Avusturyanın da iştirakiyle beşli müzakereler yakında ' başlıyacaktır. O zaman Moskovanın hakiki niyetleri de daha iyi belli olacaktır.

Amerika

Stevenson konuştu

O akşam Amerikanın bütün radyo istasyonları bir tek adamın nutkundan bahsediyorlar ve o nutkun ya metnini veriyorlar, ya da parçalar okuyorlardı. Konuşan Demokrat Partinin son seçimlerdeki talihsiz adayı Adlai El. Stevenson idi. Stevenson sık sık nutuk irad eden bir adam değildir. İsmi ve şahsiyeti etrafında da gürültülü reklâmların yapılmasından hoşlanmaz. Ama, kabuğuna çekilmiş bir politikacı olmadığım da gerektiği zaman konuşmak suretiyle daima göstermiştir. Geçen haftanın başındaki o akşam ele aldığı mevzuu Formoza meselesiydi. Stevenson Aralık ayından beri konuşmamıştı.

Formoza meselesi, Amerika için hayatî bir mesele halini almıştı. Bir tek çare vardı: Bunu bir "Amerikan meselesi" halinden çıkarıp, "beynelmilel mesele" haline getirmek. Demokrat Partinin adayı, bir hakikati olduğu gibi söylemekten çekinmedi: eğer Amerika Matsu ve Quemoy adaları için harbe girecek veya silâhlı kuvvetlerini kullanacak olursa müttefikleri kendisini yalnız bırakacaklardı. Ama, Formoza müdafaa edilmemeli miydi? Edilmeliydi. Ancak Formozada durumun muhafaza edileceğini sadece Amerika değil, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı garanti etmeliydi. Stevenson en iyi yolun Rusyanın fikrini açıklamaya mecbur edilmesi olduğu kanaatindeydi. Uzak Doğuda bir meselenin bulunduğunu kimse inkâr etmiyordu. İki tane Çinin mevcudiyeti elbette ki normal sayılamazdı. Ama mesele barış yoluyla halledilmeliydi. Birleşmiş Milletler, tıpkı Kore için yaptığı gibi Formozayı garanti etseler bu tehlike ortadan kalkardı. Birleşmiş Milletlerin Genel Kurulu bu mevzuu görüşmek üzere toplantıya davet edilebilir ve Amerika ile müttefikleri bir karar sureti

Adlai Stevenson
Akılselim konuştu

sunabilirlerdi. Karar sureti şu olabilirdi: Formoza boğazında hiç kimse kuvvet kullanmasın. Bu esas temin olunduktan sonra müzakere yoluyla ve "orada yaşayan halkın arzusu, milletlerarası kaideler ve dünya güvenliği" *göz ö*nünde tutulmak suretiyle bir hâl çaresine varılmaya çalışılabilirdi. Aksi halde Formozada belirecek bir kıvılcım, bütün cihanı bir anda ateşe atabilirdi.

Stevenson, Amerika Birleşik Devletlerinin Matsu ve Quemoy'ları tek başına müdafaa etmesine katiyyen taraftar değildi. Washington hükümeti bu gibi meselelerde müttefiklerini kaale almalıydı. Hem böyle bir işi yapmak için hukuki sebepler de mevcut değildi. Evet, Amerika Formozayı garanti etmişti ama, o küçük adaları değil.. Küçük adaların Amerikanın müdafaası için elzem bulunduğu nasıl iddia edilebilirdi?

Birleşmiş Milletlerdeki durum

Birleşmiş Milletlerin Güvenlik Konseyi bu meseleyi ele almamış değildi. Kızıl Çin ile Milliyetçiler arasında muharebe başladığında Güvenlik Konseyi bir ateş kes'in temini için gayret sarfetmiş, müzakerede bulunmuştu. Fakat sekiz haftadır bir hareket yoktu. Ne Amerika, ne de müttefikleri Güvenlik Konseyini yeniden harekete geçirme teşebbüsünde bulunmamışlardı.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu veto ile bağlı olmadığı için Formozanın müştereken garantisine karar alabilirdi. Ama bunun pek müşkül olacağı muhakkaktı. Zira komünistler ve peykleri çalışmaları sabote edecekler, hem de tarafsız devletler aleyhinde bulunacaklardı. Nitekim bazı delegasyon şefleri Stevensonun teklifini pek hararetli karşılamamışlardı. Bir çok siyaset adamı yapılacak olanın kukla Çin hükümetini zorla ayakta tutmak değil, Pekin hükümetini resmen tanımak ve ondan sonra onu Rusyadan ayırmaya çalışmak olduğu kanaatindeydi. Nitekim Fransa başbakanı Edgar Faure da bu yolda bir fikir İleri sürüyordu.

Fransanın teşebbüsü

Edgar Faure'a göre Uzak Doğuda bir vakıa vardı ve bu vakıa Komünist Çindi. Pekin hükümeti, hakiki Çini temsil ediyor, Çan-Kay-Şek ise sadece Amerikanın Yedinci filosunun topları sayesinde ayakta duruyordu. Komünist Çin, batı tarafından tanınmalıydı. Onunla temasa geçilmeliydi. Ondan sonra bir çok meselelerin barış yoluyla halli kabil olabilirdi.

Bu teklifi yaparken Fransa Başbakanının, müstakbel bir Dörtlü Konferansta Rusyanın Hindiçinide tavizler vermesini beklediğine şüphe yoktu. Hindiçiniyi tamamiyle kaybetmek istemiyen Fransanın Kızıl Çin ve Hindistan ile iyi münasebetler tesis etmesinde ancak fayda vardı. Ancak Edgar Faure'un fikrinin bir çok batı memleketi tarafından paylaşıldığından da zerrece şüphe yoktu. Bunların başında İngiltere geliyordu. İngiltere Pekin hükümetini tanımış, hattâ son samanlarda diplomatik münasebetler bile kurmuştu. Asıl itiraz Amerikadan geliyordu ve şu sırada Washington hükümetinin Pekini tanımasını beklemek hatavdı.

Bu haftanın başında taraflar kati bir durum almış değillerdi. Bilhassa Amerika nasıl bir tavır takınacağı hususunda müteredditti. 15 Nisan için tahmin edilen Komünist tecavüzü tahakkuk etmemişti. Barış yoluyla hal, hâlâ kabildi.

Çin

Liderlere **ihtar**

Kao Kan ve Jao Shu-Shih! Bunlar, Çin tarafından "Amerikalı emperyalistlerin ajanı" olarak ilân

Mao - Tse - Tung
Kao ve Jao'yu altetti

edilen iki kızıl liderin adıdır. Geçen hafta resmi "Pekin Halk Gazetesi" bu adamları komünizme ihanetle suçlandırıyor ve vazifelerinden uzaklaştırıldıklarını bildiriyordu.

Eğer yazı orada bitseydi, akisleri belki bu kadar büyük olmazdı. Gergi Kao Kang Kızıl Çin'in altı başkan muavininden biriydi. Jao ise Partinin Genel İdare Kuruluna bağlı teşkilât komitesinin başkanıydı. Kao ayrıca Mançuryada, Jao ise Doğu Çinde partiyi idare ediyorlardı. Ama ne de olsa, bahis mevzuu bulunanlar sadece ikisi değildi. Zira gazete, bundan böyle dereceleri ne olursa olsun bütün komünist liderlerin kontrol altında tutulacağını bildiriyor ve ayrıca Pekin Radyosu bu kararı açıklıyordu. Kızıl Çin, "emperyalistlerin manevrası" na karşı son derece dikkatli olmak mecburiyetindeydi.

Gazetede yazıldığına göre "Yeni Demokratik ihtilâlden Sosyalist ihtilâline geçerken" partinin gevşememesi, bilakis müteyakkız davranması gerekiyordu. Bu devrede en yüksek komünist liderler, idareciler bile disipline son derece riayetkâr davranmalıydılar. Parti, geçen hafta her seviyedeki parti teşkilâtını kontrol edecek hususi komisyonlar kurmuştu. Ama bunların iyi işlemediği anlaşılıyordu. Komisyonlardan evvel, partinin başka bir kontrol vasıtası vardı. Fakat o da iyi netice vermemişti. Pekin radyosunun iddiasına göre Amerikalılar Kızıl Çini altetmek için askeri bir taarruza değil, ajanlarına güveniyorlardı ve vazifelerinden atılan iki kişi bunların belli başlılarıydı.

Kao'nun suçu, parti İçinde Mao'dan sonra 2 numaralı adam olmaktı. Bundan başka Mançuryada da âdeta müstakil bir krallık kurmuş ve Merkezin emirlerini hiçe saymaya başlamıştı. Buna mukabil Jao'ya doğru dürüst bir suç dahi atfedilememişti. Pekin radyosunun bildirdiğine göre Kao, intihar etmişti.

Bütün bunlar, uzaktan sağlammış gibi görünen Kızıl Çin'in, -tarihin her devrinde olduğu gibi gene bir iç buhrandan mustarip bulunduğunu gösteriyordu. Liderler arasında ihtilâflar vardı ve bilhassa uzak bölgeleri kontrol edenler oralarda krallıklar kurmuş gibiydiler. Memleketin lüzumundan fazla büyük olması Pekine tam bir kontrol imkanı vermiyordu. Bu bakımdan, orada burada derebeyler türüyordu. Amerikalıların bunlardan istifade etmeleri ihtimali Genel Merkezi endişeye düşürüyordu ve gerek temizliğin,, gerekse belli başlı liderlerin dahi kontrol ve takip altına alınması bunun neticesiydi.

Arjantin

Dehşet verici rejim

Geçen haftanın başında Amerikanın en büyük gazetesi olan New York Times'in okuyucuları ibret verici dört makaleyi dehşetle okudular. Bunlar, Arjantindeki rejimin iç yüzünü hikâye eden yazılardı. New York Times, bütün Amerika' gazeteleri içinde milletlerin hürriyetlerine en ziyade ehemmiyet veren ve hürriyetsizlikleri en sert şekilde takbih edenidir. Bu yüzden gazetenin bir çok sayısı meselâ Arjantine, meselâ İspanyaya sokulmamaktadır.

Makalelerin yazarı Herbert L. Matthews idi ve bunların ikincisine şöyle başlıyordu:

"Başkan Juan D. Peron idaresindeki Arjantinde hayatın ne şekil aldığı hakkında Amerikalılara bir fikir vermek için onlardan su suale bir cevap düşünmelerini istemek kafidir: Adaletin bulunmadığı bir rejimde yaşarsanız, nasıl bir hayatınız olur?"

Yazar bundan sonra Arjantinde adaletin ne hale getirildiğini anlatıyordu: Tevkif tamamiyle keyfî bir haldeydi, hiç kimseye masuniyet tanınmıyordu, tarafsız hâkim kalmamıştı, bir kimse hakkındaki ithamları öğrenmek veya sormak imkânı mevcut değildi, hattâ muhakeme olunmak hakkı bile kaldırılmıştı. Tıpkı XIV. Lui'nin "Devlet benim" dediği gibi kanun Perondu ve hâkimler Peronun âleti haline sokulmuştu. Tek muhalefet gurubu olan Radikal Partinin ifadesine göre 630 tane siyasi mahkûm vardı. Bunlar tevkif olunmuşlardı ve "idarenin emrine hazır" bulunduruluyordu.Yazar, başından geçen şu hadiseyi anlatıyordu: Bundan iki ay kadar evvel Arjantinde bulunduğu sırada memleketin en seçkin münevverlerinden bir düzine kadar insanla oturuyormuş. Bunların içinden, ismi bütün dünyada bilinen bir tanesi, yarı lâtife tarzında "utanç verici bir itiraf" ta bulunacağını, 12 kişilik guruptan sadece kendisinin tevkif edilmediğini söylemiş. Tevkif olunmak, bir şeref haline gelmişti; hâkimlerin kararları o kadar rezilâneydi. Arjantinde ne kadar namuslu münevver varsa, hemen hepsi - tabii münevverlerin üst tabakasına mensup olanlar - bir kaç haftadan bir kaç seneye kadar uzanan bir müddet hapiste kalmışlardı. Bu tabakadan olup da hiç hapse girmemiş Arjantinli bulmak hemen hemen imkânsızdı.

Albay Peron
Tevkif edilmek şeref oldu

Sadece entellektüeller değil, hattâ köşkü, bahçesi, otomobili, şoförü, uşakları olanj zenginler, is adamları bile rejimden şikayetçiydiler. Bunlardan biri makalelerin yazarına, mükellef köşkünün bahçesinde şunları söylemişti:

"— Eğer kahvemize o kadar şeker koyuyorsak, sebebi hayatımızın son derece acı olmasıdır. Evet, her şeyim var.. Ama, hürriyetim olmadıktan sonra.."

Kalkınanların durumu

Peron, rejimini, "descamisados - gömleksizler" denilen işçiler üzerine kurmuş ve memlekete sosyal adaleti getireceğini vaad etmişti. Münevverleri hapsederken hep, onların bu zavallı gömleksizlere sosyal adaletin getirilmesine engel olduklarını İleri sürmüştü. Halbuki işçiler de bedbaht haldeydiler. Ağızlarına bir parmak bal çalınmış, sosyal bakımdan bir mevki verilmişti. Ama maddeten eskisinden de kötü vaziyetteydiler. Enflasyon, onlarla beraber bütün orta sınıfın belini bükmekteydi.

Buna mukabil suistimal ve nüfuz ticareti alabildiğine genişlemiştir. Rejim, bunlara dayanmaktadır. Peronun etrafındakiler, mütemadiyen ceplerini doldurmakta, bir takım demagoglar servet yapmaktadırlar. Başkan Peron etrafını saran bu ihtilasçılardan kurtulmayı samimi surette istemekte, fakat muvaffak olamamaktadır. Zira bunlar rejimin temeli haline gelmişlerdir. Hakiki gömleksizler ise, gene gömleksizdirler. Nitekim işçiler bir çok yerde, Peroncu adaylara rey vermemişlerdir.

Sosyal adalet gerçekleşmiş, servet müsavat ve adalet dairesinde taksim edilmiş midir? Hayır. Zira en üst katı işgal eden yüzde 10, gene milli servetin en büyük kısmına sahipti. Sadece şahsi servetler arasında değişiklik olmuş, bazılarının malları .mülkleri gasbedilmiş, ötekilere - yemlere - verilmişti.

Makaleler bütün Amerika Birleşik Devletlerinde büyük alaka uyandırdı. Arjantinin nasıl ellere düştüğü zaten biliniyordu ama, New York Times ateşe bir defa daha petrol dökmüştü.

K İ T A P L A R

ÖĞRETMENİN MALİ VE ŞAHSİ HAKLARI

(Yazan: Maarif Vekâleti Muhasebe Müdürlüğü Merkez Kalem Şefi Hilmi Tuner. I. cilt. Ankara 1955 Saim Toraman Matbaası. 108 sayfa, fiyatı 150 kuruş.)

BU kitapta, öğretmen ve idareciler arasında zaman zaman fikir ve kanaat ayrılıklarına sebep olan ve Milli Eğitim Bakanlığına kadar aksettirilen birçok meseleler ele alınmaktadır. Konular kanunlara, izahnamelere, Sayıştay kararlarına ve Maliye Vekaletiyle bilmuhabere halledilmiş neticelere dayanmaktadır, Öğretmenlerin mali ve şahsi hakları - nazariyata boğulmadan, tatbikat şekilleriyle dolaştırılmadan - düzgün bir ifade, bütün tereddütleri giderecek bir vuzuhla anlatılmaktadır. Ek görev, ders ve ilâve ders ücretleri, hastalık, rapor ve mezuniyetleriyle tedavi gider ve yollukları, çocuk zamları, doğum ve ölüm yardımları, Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlere ait maaş, ücret ve terfi işleri, gezici baş öğretmenlik tazminatı, eserin, bütün teferruatiyle işlenen ana konularındandır. Lüzumlu kadro cetvellerini ve örnekleri de ihtiva etmektedir. 1-kinci cildin sonuna, bu cildin muhteviyatını da içine alacak olan bir fihrist eklenmesi faydalı olacaktır. Eser, Öğretmen Dergisi yayınlarının 20. kitabıdır.

*

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

(Üçüncü cilt, I, sayı. Ankara 1955 Türk Tarih Kurumu Basımevi. 142 sayfa, fiyatı 500 kuruş.)

Bültenin bu sayısı tek bir konuya ayrılmıştır: Türk Kütüphaneleri için bibliyografik künyenin tesbitinde ve alfabetik kataloğun hazırlanmasında uygulanacak kaideler..E--erlerin fişlenmesi ve bunu takiben alfabetik katalogun hazırlanması ile ilgili kaideleri bir araya toplıyan millî bir enstrüksiyonumuz yoktur. Bu yüzden, kütüphanelerimizde birbirinden farklı usullerle çalışılmaktadır. Bu metod ayrılığını ortadan kaldırmak için, Milli Kütüphanede kurulmuş olan bir komisyon, iki yıllık bir çalışma sonunda "Milli Kütüphanede kurulmuş olan bir komisyon, iki yıllık bir çalışma sonunda "Milli Enstrüksiyon tasarısı" nı hazırlamıştır. Komisyon, çalışmalarında, 1954 yılı sonuna kadar Millî Kütüphanede tatbik edilmiş olan ve 1941 yılından beri Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Kursunda Adnan ötüken tarafından öğretilen kaideleri esas almış ve ayrıca başta Alman, Fransız, Vatikan ve Amerikan enstrüksiyonları gözden geçirmiştir. Komisyon üyelerinin Milli Kütüphanede ve yabancı memleketlerin kütüphanelerinde görmüş oldukları tatbikat-tan da faydalanılmıştır. Millî Kütüp-hane Müdürü Adnan ötüken'in •önsözüyle takdim edilen bu kaideler 1955 yılı başından beri, ilk olarak Milli Kütüphanede uygulanmıya başlanmıştır ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarttı - Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü öğretiminde esas olarak ele alınmış bulunmaktadır. Esere, alfabetik bir indeks konması faydalı olurdu. Bibliyografyası olmayışı bir noksandır. Enstrüksiyonu hazırlamış olan komisyonu teşkil edenler: M. Alevcan, Ş. N. Coşkunlar, N. Çuhadaroğlu, P. Eralp, F. Gökçer, M. D. Mercanlıgil, G. Öge, M. Özgünay, A. Salgır, N. Sançar, N. Sönmez, L. Şenalp, R. Türkmen.

*

MUHTELİF MEMLEKETLERDE İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME

(Bureau International d'Education Yayımlarından çeviren: Ömer Sıtkı Erdi. İstanbul 1954 Maarif Basımevi. 20 sayfa, fiyatı 30 kuruş, Öğretmen Kitapları Serisi, Nu. 36).

Milletlerarası Eğitim Bürosu, açmış olduğu bir ankete 50 memleketten gelen cevaplara göre 1935 te bir rapor yayınlamıştı. Bu rapor, aynı yıl Cenevrede toplanan 4. Milletlerarası Maarif Konferansındaki müzakerelere esas teşkil etmişti. Eser, o raporun Türkçesidir. Bu memleketlerde ilkokul öğretmeni yetiştiren müesseselerin cinsleri, bu müesseselere kabul yaş ve şartları, öğretim süreleri; müstakbel öğretmenlerin pedagoji, psikolojik, pratik ve sosyal hazırlıklariyle ilgili kısımları da ihtiva etmek üzere, müfredat programları, imtihanlar, diploma ve dereceler, tayin işleri, öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesi ve acele öğretmen yetiştirme bahisleri hakkında bilgiler verilmektedir.

* *

TENEKE '

(Yazan: Yaşar Kemal. Varlık Yayınları İstanbul Mart 1955 Yeni Mat-, baa. 112 sayfa, fiyatı 100 kuruş.)

(Gazete ve dergilerde çıkan roman, hikâye ve röportajlarıyla tanıdı»' ğımız Taşar Kemal'in küçük bir romanıdır. Ele alman konu: "Bir Anadolu kasabasının sıtma derdi... Bir yanda çeltiklerin kazanç hırsı, bir yanda köylülerin sağlık dâvası. Bu iki ateş arasında kalan iyi niyetli, vatansever, fakat genç ve tecrübesiz bir kaymakamın bocalaması... Keskin çizgilerle meydana getirilmiş, hisli akışlı bir aksiyon romanı.." Eser Varlık Yayınlarının 344 üncü ve Varlık Cep Kitaplarının 134 üncü kitabı olarak satışa çıkmıştır.

KADIN

Moda

Tayyörler her derde deva

Kadın gardırobunda, tayyörün kıymeti gün geçtikçe artıyor. Bugün tıpkı erkekler gibi, sabahleyin tayyörünü giyen bir kadın, akşama kadar onunla dolaşıp, hiç kıyafetini değiştirmeden her yere gidebilir.. Akşam yemeği için, bu ciddi kıyafete çantasında taşıdığı bir inci kolyeyi, bir çiçeği, bir iğneyi ilâve etmesi kâfidir. Dans yerinde ise, üstündeki ceketi çıkaracak ve birdenbire nefis **bir** dekolte elbise ile dans etmek imkânını bulacaktır, çünkü ekseriya tayyörlerin üç parçadan müteşekkil olduğu malûmdur.. En ciddî tayyör ceketisin altında ekseriya en ağır, en işlemen, en açık bir beden gizlidir..

Madem ki kadınlar, günün her saatinde tayyör giyebilecekler, tayyörleri eski klasik biçimlerinden kurtarıp onlara her tipe göre bir veçhe vermek, onları değişikliğe, fanteziye, gençleşmeye müsait bir şekle sokmak icap ediyordu. Paris terzileri işte bunu yaptılar.

İlkbahar tayyörleri

Bunlar, umumî görünüşleri, kumaşları ve detayları ile klasik tayyörlerden tamamiyle ayrılmış bulunuyorlar.. Ceketler ya çok uzundur, ya da çok kısa, normal boylusu ise, hemen hemen hiç mevcut değildir.. Beller sıkılmamış, fakat hissettirilmiştir. Ekseri yakalar ince, küçük ve çok yukarıdan düğmelenmiştir. Bazıları içten çıkan beyaz garnitürlerden ibarettir, bazen ise hiç yaka mevcut değildir..

Ceket eteklerinin üzerinde çok oynanmıştır. Ekseri Dior'un modellerinde, ceket etekleri önde kısadır ve arkaya döndükçe hoş bir kavis halinde uzamaktadır. Givenchy ise tam aksine olarak, ceket eteklerini önde 5 sm. kadar uzatabiliyor.. Fakat bütün terzilerin müttefikan tatbik ettikleri şey, ceket eteğine çok yakın yerlere konan cepler veya cep kapağı şeklindeki süslerdir. İki yana gelen yırtmaçlar da hemen, hemen her terzide mevcuttur.

Ceketin altında yalnız bir etek değil, iki parçadan müteşekkil, güzel oturtulmuş nefis bir dekolte elbise vardır.

Bu ciddi kıyafetlerde, cüretli detaylar da *göze* çarpıyor. Meselâ göğüs üzerindeki ceplerin yerine küçük fiyonklar konuyor, bazen bu fiyonklar omuz başlarına yükselip bazen kalça üstlerine iniyor.. Dantelli beyaz yakalar, kurdele ile çevrilmiş klapalar, tayyörlere bir gençlik havası veriyor.

Dior'un tayyörü

Çevir çevir giy

Kumaşlar da tayyörleri yenileştirmekte mühim bir rol oynamaktadır.. Bu sene tayyörler için en çok revaçta olan kumaşlar şunlardır:

1) Neş'eli, genç ve yazlık bir hava taşıyan flaneller..

2) Kahverengi ve bej tonları üzerinde prens dö galler.

3) Portakal rengi kırmızıların hâkim olduğu "tweed" ler..

4) Pastel tonlarda "shetland" lar.

Tayyörlerle tabiî daima eldiven giymek icabeder, şapkalara gelince bu sene hem dalgalı büyük "keplin" ler modadır, hem de tepede kalan minimini hasır takkeler, kurdeleden fiyonklar..

Yeni sezon tayyörleri

Her işe elverişli

Hastahanelerde "new-look"

Hemşirelerin giyindikleri beyaz üniformalar herkese, hep eşmiş gibi gelir ama hemşirelere soracak olursanız, iş öyle değildir!.. Herkes üniformasına kendisinden bir şeyler ilâve eder; bu onun şahsiyetidir. Bundan başka, bir de Manhattan'da "White Swan" adlı bir şirket vardır ki,üniforma modaları oradan çıkar.. Bu sene, üniforma modasında bir ihtilâl yaratılmıştır.

Florence Nightingale Kırıma çıktığı zaman gri "tweed" den uzun bir pelerine sarılmıştı.. Fakat o zamandan bu zamana hemşirelerin giyiminde ufak tefek değişiklikler oldu..

İşte şu ufak tefek değişiklikler: Bu sene "White Swan" terzihanesinden tam 98 tip yeni model çıkmıştır! Hemşirelerin de, Dior'un modasını takip etmek hakkını haiz olduklarını düşünen sanatkârlar, onlara

Uzun bedenli, belleri aşağıya düşürülmüş elbiseler hasırladılar.. Bu elbiseleri kokteyl'lere giyebilmeleri, onlarla güneş banyosu yapabilmeleri de ihmal edilmedi ve tıpkı yeni tayyörler gibi, bu elbiseler de "üç parçalı" olarak hazırlandı. Etek, Eisenhower ceketi ve streples bir beden..

Bu modelleri yaratan sanatkâr:
— Hemşireler her şeyden, evvel kadındır ve modaya uymak onların da hakkıdır, demiştir. Ancak üniforma modeli yaratmanın kendisine has birkaç zorluklan vardır; elbiseler hem sık sık yıkanmaya müsait olacak şekilde dayanıklı kumaşlardan yapılmalıdır, hem de bu kumaşlar zarif, cazip ve hafif olmalıdır. Modeller iç açıcı, yeni ve hoş göründükleri halde çok "sexy" bir hava taşımamalıdırlar. Modeli çizen ressam, devamlı surette çok kuvvetli bir hissin esiridir ve bu his her modele hâkimdir: bir üniforma her şeyden evvel insana meslek! tesirini yapmalıdır..

Yeni streples elbiselerin Amerika» da gördüğü rağbet anlatılacak gibi değildir.. Şirketin siparişlere yetişemiyeceği ve yeni üniforma şirketlerinin kurulacağı muhakkaktır. Şurası da muhakkaktır ki, bütün yeniliklere rağmen her üniformada "Florence Nightingale" in ruhunu bulmak kabil olacaktır..

Sosyete

Bir demokrasi örneği

Washington'da Mayflower otelde, Mamie Eisenhower'in şerefine yapılan bir toplantıda "Mamie" nin kız kardeşi Frances Moore'un arkadaşı, eski balerina Mrs. Durries Crane birdenbire çok tatsız bir hadise ile karşılaştı: Reisicumhurun karısı da, tıpkı kendisi gibi yeşilli mavili bir tafta emprime giymişti, üstelik de biçimleri tamamiyle eşti...

Mrs. Crane ecel terleri dökmeye başlamıştı, güzel elbisesini mink kabı altında gizlemeye çalıştı. Fakat Mamie Eisenhower cin gibidir, manevrayı derhal farketti ve çok neşeli bir sesle:

— Elbisenizi gizlemeyin, dedi, onu çok beğendim.

Mrs. Crane Amerikanın 1 numaralı Lady'sini taklit etmiş olmaktan son derece sıkılıyordu.

— Tamamiyle eş değiller galiba, diye kekeledi..

— Yoo! tamamiyle eş...

Mamie bu sözleri söylerken, Mrs. Crane'in kürkünü sıyırıvermişti..

— İşte görüyorsunuz, İkiz kardeşler gibi eş.. Onu sizin üzerinizde çok, çok beğendim..

Çayda Mrs. Crane, gazetecilere, su beyanatta bulunuyordu:

— O kadar mahcup olmuştum ki yerin dibine geçmeyi tercih ederdim..

Mammie Eisenhower
Demokrasi elbisededir

Fakat bu hadise için Mrs. Crane'den daha çok mahcubiyet duyan birisi vardı ki bu da muhakkak Manhattan'lı meşhur terzi Mollie Parmis idi: Mrs. Crane'inkinden başka, piyasada bu elbiseden 89 tane bulunduğunu itiraf etmek hoş bir şey değildi.. Çünkü büyük terzilere avuç dolusu para döken sosyeteye mensup hanımlar, bu elbiselerin eşine rastlamayı sevmezler!. Terzi Mollie taş altında kalmaya, memleketi terketmeye hazır olduğunu söyledi; o kadar utanıyordu. Fakat birdenbire aklına bir şeytanlık geldi; dünyanın her tarafında bu kadar istismar edilen bir kelime, şu sihirli "demokrasi" kelimesi onu da temize çıkaramaz mıydı?

— Ben kendim doğrudan doğruya alıcı ile karşılaşmam, sonra da tabii her cins elbiseden bir tek de yapmam.. Çünkü bizim memlekette demokrasi var!..

Bu sözler an çok Mamie Eisenhower'i güldürdü; çünkü o yaradılıştan demokrattı.

Aile

Kocanız kabalık yapıyorsa

Kim ne derse desin, her evde, münakaşalar hattâ basen ufak tefek kavgalar olur. Bu çatışmalara, evliliğin friksiyonları diyebiliriz. Fırtınadan sonra, gök berraklaşır ve evin umumi havası daha sakin, daha sıcak görünürse korkulacak bir şey yok demektir. Fakat karı koca en büyük münakaşada bile, terbiye hudutlarının haricine çıkmamaya gayret etmelidirler..

Kadın, daima kocasına kırıldığı şeyleri söyliyebilmeli, fakat bu hiçbir zaman canını sıkan hadisenin zuhur ettiği anda veya hemen sonra yapılmamalıdır.. Karı koca arasındaki her münakaşa sıkıcı hadisenin arası biraz soğuyup, sinirler nisbeten yatıştığı zaman, rahat bir anda yapılmalıdır;. Meselâ aç olarak evine koşan erkeğe tam sofraya otururken sitemlerde bulunmak, uykusundan uyandırıp itham etmek, çok acemice hareket etmek olur..

Karı koca arasındaki her münakaşanın gayesi bir anlaşmaya varmak olmalıdır. Karı koca birbirini anlamak üzere hüsnüniyet göstermeli, gayret sarfetmelidir.. Halbuki bazıları için münakaşa zehrini akıtmaktan, birbirini kırmaktan, yaralamaktan başka bir gaye taşımaz. Bu gaye ile yapılacak münakaşalardan daima sakınılmalıdır.

Kadın, münakaşa esnasında kocasına "ders" vermekten de son derece kaçınmalıdır; çünkü bir koca, karısının haklı olduğuna emin bile olsa hattı hareketini tayin edecek derslere tahammül etmez. Bundan başka kadın, eski münakaşalarda kocasının kendisine hak verip af dilediğini de hatırlatmamak. Evlilik hayatında daima galip gelen veya daima mağlûp olan taraflar yaratmak çok hatalıdır..

Kadın izdivacın daha ilk günlerinden, kendisini kıran hadiseleri, soğukkanlılıkla, kocasına izah edip, bu gibi hareketlerin hayatlarını zehirliyeceğini söyliyerek, her meselede ne düşündüğünü açıkça anlatabilmelidir..

Şayet bir kadının, kocasının terbiyesiz konuşmalarına ve kaba hareketlerine nasıl mani olabileceğini sorarsanız, cevap şudur: kadın hiçbir zaman, işleri bu raddeye götürmemeli, en ufak bir kabalığa müsamaha etmemeli. Ekseriya kadınlar evlilik hayatlarının bu cephesine kâfi derecede ehemmiyet vermezler! İlk günlerde başlıyan ufak tefek kabalıklara sessizce veya birkaç damla gözyaşı ile göz yumar ve bunu etraftan sakladıkça, yok farzedebileceklerini umarlar.. Halbuki erkekler, çabucak ve kolayca, kabalıklarım artırabilirler. O zaman kadın müteessir olmaya başlar ve ister ki kocası birdenbire çok terbiyeli olsun, halbuki erkek kaba ve terbiyesiz olmayı âdeta bir alışkanlık haline getirmiştir..

Kaba ve terbiyesiz bir erkeğe karşı, akıllı bir kadının kullanabileceği en mühim silâh nezaketini ve soğukkanlılığını muhafaza, edebilmesidir.. Daima terbiyeli olan bir kadına kar-

şı terbiyesizlik etmek çok zordur. Hiç bağırmıyan bir kadına, bağırmak mümkün müdür? Bunu yapabilmek için, melek olmak lâzımdır demeyiniz.. Bu zor metodu bir, iki tecrübeden sonra kolaylıkla tatbik edebileceğinize emin olun. Ağlamak, şikayet etmek sonra da affetmek sizi daima mağlûbiyete, bedbahtlığa sürükliyecektir.. Terbiyesizliğe mukabele etmemek kadım hiçbir zaman küçültmez; (bilakis o bu hareketi ile kocasını önce şaşırtacak, sonra da takdirini kazanacak ve muhtemelen onu ıslah edecektir. Kurnaz bir kadın, diğer erkeklerin kendisine gösterecekleri nezaket ve terbiye hareketlerini de kıymetlendirebilir ve kocasını küçültmeden, bu gibi hareketlere karşı duyduğu takdiri belirtebilir.

Küfüre, küfürle mukabele etmek ise, yapılacak en fena harekettir ve bu, evin havasım bir daha düzeltilemiyecek derecede zehirler.

Pazar sıkıntısı

Jale CANDAN

Son zamanlarda, çok okunan bir kitaba bakılırsa, her milletin kendine göre, pazar günü âdetleri varmış.

Meselâ İngilizler, pazar günlerini haftanın diğer günleri neler yapacaklarım hesaplamakla geçirirlermiş. Fransızlar ise, bütün hafta, pazar günü ne yapacaklarım düşünürlermiş.

Fransızlar pazar günleri giyinirlermiş, İngilizler ise daha ziyade soyunur, ev elbiseleri De bahçelerini tanzim eder, gazetelerini okur, her zamanki fena, yemekleri her zamandan biraz daha çok yerleşmiş. Fransada ise, o gün kimse yerinde duramazmış. Şehirliler, köy kıyafetinde, köylere giderlermiş ve köylüler de şehirli kıyafetinde . şehirlere inerlermiş..

Bu satırları okuyunca insan, gayri ihtiyarî, biz Türkler ne yaparız diye düşünüyor.. İstanbul deyince, kışın, gözümüzün önüne bir tramvay, dolmuş, otobüs kavgası geliyor, yazın da plâj yollarına akın.. Ankara deyince, kışın evlerde oyun ve cay, yazın bulvar üzerindeki kahvelerde güneş banyosu.. Bekârlara gelince, onlar yaz kış "Kızılay - Büyük Sinema" arasında piyasa mahkûmları.. Anadoluda, erkekler kahvede, kadınlar tarlada.. Herkesin kendine göre bir meşgalesi var. Her meşgalenin de kendine göre zevki. En mühimi o gün fevkalâde bir şey yapmak değil, o günü neş'eli ve sıkıntısız geçirmektir.. Halbuki nedense, herkes o gün fevkalâde bir şey yapmak, işle geçen bütün bir haftanın acısını çıkarmak, hususi surette yaşama zevkini tatmak ister ve bunu da yapamayınca sıkılır..

— Eyvah gene Pazar geldi.. Acaba ne yapsak? diyeceğimiz yerde,

— Oh ne iyi, bugün pazar! diyebildiğimiz gün herkesin yüklendiği bu zavallı gün bize neler, neler verecektir, evvelâ çalar saat o sabah çalmaz. Kahvaltılar mufassal, gazeteler ilâvelidir. Radyoda daldan dala programı var. Pazar skeçleri hiç de fena değil, hele bir aile kavgasını canlandırdı mı, herkes susar, dinlemesi bile zevklidir.

Sonra bazı ihtimaller de var: hava güzel olabilir, - şöyle hafif, birşeyler yiyelim diye - sofraya otururken, çoluk çocuk akraba misafirler kapıyı çalmıyabilirler, ay sonu olmıyabilir, hattâ, hattâ nefis bir bahar ayı ile ikramiye ayı birleşebilir, insan kazasız belâsız, maça gidip gelebilir, at yarışlarında kazanabilir. Yaz olsa bile musluğu açınca, su akabilir, yıkanırsınız. Şehirdeki birçok aileler öğle yemeğine lokantaya giderler, havagazınız biraz canlanır, yemeğiniz bile vaktinde hazır olabilir. Velhasıl, herkes biraz nikbin olursa, yeryüzü bu müşterek âfetten, pazar sıkıntısından kurtulabilir.

Çocuklar

Tehlikeye dikkat

Kaza insanlar içindir. Öyle kazalar vardır ki, bunları önlemek elimizde değildir. Olmıyacak şeyleri düşünerek, evham etmek günlerimizi zehirlemekten başka işe yaramaz. Kaza zaten, en beklenmedik anda olur. Bunun üzerinde fazla durmakla hadiselere mani olamayız, ancak kendi kendimizi yıprandırırız. Fakat önlenebilecek kazalar da vardır.. Bunlar için daima en sıkı tedbirleri almak, bilhassa çocuklarımızı korumak ve onları korumaya alıştırmak da bizim vazifemizdir.

Çocuk ve ayı

Tehlikeye dikkat

Okul dönüşü, beş dakika geciken çocuğunu pencere Önünde, baygınlıklar geçirerek bakliyen anne hastadır. Fakat çocuklarını evde yalnız bırakıp çıkan anne, en sıkı tedbirleri almakla ancak vazifesini yapar.

Çocuklarımızı evde, mektepte ve sokakta birçok tehlikeler tehdit etmektedir. Bunlara karşı alınacak tedbir iki türlüdür. Birincisi evde, okulda ve sokakta anne ve babaların, öğretmenlerin bizzat alacakları tedbirler, ikincisi ve en mühimi, çocuklara tehlikelerden korunmak üzere aşılanacak bir insiyak..

Evlerde: Her evin kendisine has tehlikeleri vardır. Kimisinin balkonu, pencereleri tehlikelidir, kimisi cadde üzerindedir, kimisinde çok yaramaz ve muzip, hattâ hain bir komşu çocuğu vardır, kimisi merdivenlidir ve saire.. Her anne bu hususiyetleri hesap edip öyle sokağa çıkmalıdır.. Bundan başka her anne sokağa çıkmadan bazı ihtiyati tedbirler almalıdır.

Açıkta bıçak, kibrit kutusu ve çakmak bırakılmamalıdır. Banyo dairesinde jilet bulunmamalıdır. Havagazının ana musluğu da, diğer musluklar gibi, kapatılmalı ve bu ana musluk çocukların kolayca yetişebilecekleri bir yerde bulunmamalıdır. İcap ederse mutfak kilitlenmelidir. Ateş üzerinde kaynayan su bırakılmamalıdır.

Okulda: Anne ve baba her şeyden evvel çocuklarına öğretmeni saymayı öğretmelidirler. Çocuklarının yanında şu sözleri kullanan ailelere siz de tesadüf etmişsinizdir.

... Çocuğun rengi sapsarı oldu, tabiî öğretmen onları bahçeye çıkartacağına sınıfta oturup, teneffüs saatlerinde yün örmeyi tercih ediyor..

Öğretmenler de çocuklara sık sık dikkatli ve ihtiyatlı olmayı telkin etmelidir. Merdivende arkadaşlarım iten, onlara çelme takan, sivri uçlu

kalemlerle, pergelle koşan çocuğu azarlayıp cezalandırmak kâfi değildir. Yasak olan şeyi çocuk, gizli olarak yapmaktan daha çok zevk duyacaktır.. Bu gibi hareketlerin sebebiyet verebileceği tehlikeleri canlı misallerle çocuklara anlatmak, onların muhakemelerini harekete getirmek en doğru harekettir..

Sokakta: Sokak bir çocuk bahçesi değildir. Halbuki evde çocugundan sıkılan birçok anneler onları sokaklara salıverirler.. Bilhassa, çocukların eline top vererek onları sokağa bırakmak cinayet işlemekle müsavidir.. Top peşinde koşan çocuğun gözü başka hiçbir şey görmez. Asfaltta patenle kayan bir çocuk da tehlikelidir: patenlerin sesinden, arkadan gelen vasıtaların sesini duymaz. Cadde üzerindeki bir evin önünde çocuğu serbest bırakmaktansa, ona caddede yürümeyi öğretip biraz ötedeki çocuk bahçesine yollamak daha akıllı bir harekettir.. Bunun için anne ve babaların çocuklara misal olmaları, beraber gezmeye gittikleri zaman çivilere, işaretlere dikkat etmeleri, iki otomobil arasında tereddüt göstermeden daima iyi hesaplıyarak, emin adımlarla yürümeleri ve çocuklara kendi kendilerini koruma imkânları vermeleri şarttır.

Tehlikelerden korunma insiyakı

Mevzubahis olan şey, çocuğu annesinin eteğinden ayrılmayan, pısırık, korkak bir mahlûk haline sokmak değildir.. Mevzuubahis olan şey çocukta, bir nevi ihtiyat otomatizmini inkişaf ettirmektir. O ne korkak olmalıdır, ne de akılsızca cesur.. Hayattaki tehlikeler hiç bir zaman yüzde yüz uzaklaştırılamaz; meselâ, onları küçüksememek fakat aynı zamanda onların tehdidi altında felce uğramamaktır.

Mekteplerde, daima çok canlı, cazip resimlerle, çocukların manasız oldukları tehlikeler göz önünde bulundurulmalıdır. Fakat bu resimler, öğretici tablolar halinde duvarlara asılmalı.. Çocuklara daima iyi alışkanlık vermeli, meselâ pergelini kullandıktan sonra, onu kaldırmak çocuk için artık insiyaki bir hareket olmalı.. Avrupada, bu mevzular üzerinde gayet eğlenceli, cazip hikâyeli küçük filmler çevrilmektedir.. Bu filmler mekteplerde sık sık gösteriliyor ve böylece çocuk için tehlike, nazari bir mefhum olmaktan çıkıyor, elle tutulur bir hale geliyor.. Ve çocuk tehlikeli şeyi yasak olduğu için değil, menfaatine aykırı «olduğu için yapmamayı öğreniyor..

Kanser

Midede bulunuşu

Bir gün hekimin muayenehanesine veya bir hastahane polikliniğine 45-50 yaşından yukarı, soluk ve zayıf bir hasta müracaat etti. Yorgun, sinirli, hırçındı. Belki de günlerden beri uyumamıştı. Bir müddettenberi gittikçe halsizleştiğini, eridiğini, kilo kaybettiğini, çabuk yorulduğunu ve renginin solduğunu söyledi. İştihası kalmamıştı. Etlere, yağlı yemeklere karşı iştahasızlık, midesinde dolgunluk, ağırlık, ekşime, yanma, geğirti, kaynama, ağrı ve aerofaji vardı. Hasta kusmadan da bahsetti. Kusulan maddelerin arasında yemek artıkları bulunabilir. Ağzından kavlarla koyu renkte, kahve telvesine benzeyen, hazmedilmiş kan geldiğini veya abdestinde yine hazmedilmiş olduğu için koyu renkte, katrana benziyen kan gördüğünü söyledi. Derisi soluktu. Saman rengini andırıyordu. Kan muayenesinde anemi vardı.

Hekim hastanın şikâyetlerini dinledikten sonra muayenesini yapar. Zaten belirtiler o kadar toplanmıştır ki bunların sentezini yapmakta, zorluk çekmez. Belki de karında midenin bulunduğu bölgeler hizasında küçük veya büyük bir tümör eline gelecektir. Artık bu durumda bir mide kanserinden şüphelenmek zor bir iş değildir. Maalesef midede kanserin başladığını gösteren belirtiler her zaman bu kadar, derli toplu, açık ve aydınlık olmaz. Hattâ bazan dağınık, şaşırtıcı, aldatıcı ve siliktir. O zaman yardımcı bir takım muayenelere, laboratuvar tetkiklerine başvurmak gerekir. Önce mide suyu alınır, incelenir. Mide suyunda asidite azalmış belki de tamamen kaybolmuştur. Sonra midenin radyolojik tetkiki yapılır. Röntgen muayenesinde midede bulunanlar fevkalâde önemlidir, midenin biçimi bozulmuştur. Boşluğuna doğru tümörün bulunduğu bölgeye ağızdan verilen kesif madde gidemediğinden bu kısım yenik, destere dişi gibi kesik kesik veya fare ısırmış gibi diş diş görülür. Bu manzaraya lâkün diyoruz. Midenin içindeki kıvrımlar silinmiştir. Mide küçülmüştür, sert ve rijit bir hal almıştır.

Ayrıca midenin içine sokulan özel bir sonda ile tümörü direkt olarak görmek de kabildir. Bu usule gastroskopi deniliyor. Sondanın ucunda bir ampul vardır. Sondanın içinden geçen tellerle dışardan verilen elektrik cereyanı sayesinde bu ampul ışıklandırılmaktadır. Sondanın içinde bu ışığı ve midenin bu ampulle ışıklandırılan bölgelerindeki hastalıkları, yara bere veya tümörleri dışardan bakan hekimin gözüne kadar ulaştıran bir çok mercek (adese) vardır.

Bütün bu incelemelerden sonra da kesin olarak kanser tanısı konulamıyan vakalar vardır. Bu gibi hallerde eğer hastanın şikâyetleri mide kanserini düşündürüyor ve hekim de içinde bu yolda bir şüphe taşıyorsa o zaman yine hastayı ameliyata sevketmek ve tecrübe mahiyetinde yahut daha doğru bir tabirle teşhis için karnı açtırmak ve mideyi tetkik ettirmek lâzımdır. Buna (laparatomie exporatrice) diyoruz. Ancak erken konulan teşhisler ve daha başlangıçta yapılan müdahalelerle hastanın hayatını kurtarmak mümkün olduğunu hiç bir zaman akıldan çıkarmamak gerektir.

Mide kanseri bıçak altında
Bıçak burada kurtarıcımız

Mide kanserinden korunma çareleri

Mide kanserinden korunmak için bugün esaslı bir çare yoktur. Zaten kanserin sebebi, teşekkül tarzı ve kanseri doğuran hâdiseler bilinmediğinden; bu hastalığın ne zaman, nasıl ve ne tesirle teşekkül ettiği de aydınlanmadığından koruyucu tedbirler alınması bahis konusu olamaz. Bununla beraber mideyi tahrişlerden korumak lâzımdır. Mide kanserinin çok şekerli gıdalarla veya fazla et yemekle meydana çıktığına dair bazı fikirler ileri sürülmüşse de bunlar isbat edilememiştir. Bazı araştırıcılara göre mide kanseri organizmada magnesium eksikliğinden ileri gelmektedir. Magnesium normal olarak az miktarda insan organizmasında vardır. Sebzelerle topraktan insan vücuduna geçmektedir. Magnesium'u az bir topraktan gelen sebzelerle organizmaya yeteri kadar magnesium giremez. Vücudda magnesium karansı başlar. Bu karans da genel olarak kanser teşekkülüne sebep olur. Bu nazariyeye inanan yazarlara göre kanser vakalarında hastaya ağızdan magnesium vermek lâzımdır. Bütün bu söylediklerimiz nihayet birer nazariye olmaktan ileri gidemez. Kanserden korunmanın yine en iyi çaresi onu zamanında teşhis etmektir. Daha ilk belirtiler başladığı anda hiç vakit kaybetmeden modern tıbbın gerektirdiği bütün vasıtaları kullanarak kesin bir karar vermek lâzımdır.

Mide kanserinde tedavi

Bugün için mide kanseri tedavisinde en müessir usul cerrahi tedavidir. Bazı mide kanserleri çok geniş

tir. Ameliyatla hastanın durumu ancak iyileşebilir. Kesin şifadan bahsedilemez. Zaten böyle vakalarda cerrahın da yaptığı midenin kansere dönen kısmını çıkarmak değil, mide ile barsağı yeni bir yolla birleştirerek alman gıdaların mideden barsağa geçişini kolaylaştırmaktan ibarettir. Şüphesiz (hastayı midesindeki kanserden tamamen kurt armam akla beraber böyle bir ameliyatın da büyük faydaları vardır. Hastayı beslemek kabil olur. Süratli zayıflama durur. Hastanın hayatı uzar. Fakat mide kanseri çıkartılamadığı için büyümesinde, gelişmesinde devam eder. Böyle ameliyatla çıkarılamıyan kanserlerin gelişmesini kösteklemek için kullanılan bir çok ilâçlar da vardır. Bunlardan AKİS'in daha önceki sayılarında (kanserin şimiyoterapisi) adı altında bahsetmiştik. Burada bazılarının isimlerini hatırlatalım. Bakır, altın tuzluları, kurşun, selenium, arsenik, kalsyum klorür, kobra zehiri, kolşisin ve azotlu hardal, iperit, folik asid antagonistleri, trietilen melamin v.s. ameliyatı kabil olmıyan kanserlerde X ısınının ve radyomun büyük bir tesiri yoktur. Bunun sebebi hem mide kanserlerinin hücre özelliğine hem de mide kanserinin vücudun derinliklerinde bulunmasına atfedilmektedir. ,

Cerrahi tedavi

Yukarıdan beri söylediklerimizden anlaşılacağı üzere zamanında ve erken teşhis edilmiş mide kanserinin başlıca tedavisi ameliyattan ibarettir. Bu ameliyat midenin kansere dönmüş olan kısmını veya bütününü çıkarmak şeklinde olabilir. O halde kanser tedavisi maksadiyle yapılan mide ameliyatlarını ikiye ayırmak mümkündür. Bunların kısmi olanlarına "gastrectomie partielle" tam olanlarına da "gastrectomie totale" denilmektedir. Birincisi daha kolay bir ameliyattır. Midenin ufak bir kısmı çıkarıldığından hastalar hemen hemen normal bir hayat sürerler. Gastrektomi total ise ağır bir müdahaledir. Hastayı sakat ve malûl bir hale koyar, yaşamasını güçleştirir. Bu yüzdesi nadir tatbik edilir. Kanser vakalarının büyük bir kısmında cerrah gastrektomi parsiyeli tercih eder. Böyle bir müdahale ile midenin kanser olan bölgesi ve buna cıvar olan sağlam dokudan bir kısmı çıkarılır. Mide etrafındaki lenfa bezleri temizlenir. Çünkü ekseriyetle kanser bunlara da atlamış bulunur. Kanser ne kadar küçük ise, ne kadar erken teşhis edilmişse ameliyat o kadar muvaffakiyetlidir. Netice de o kadar emindir. Mide kanserinin tedavisinde bugünkü temayüller kanser küçük olsun, büyük olsun daima ameliyat etmeğe yönelmektedir. Radyolojik tetkik ile ameliyat edilemez gibi görünen kanserlerin de bazen çok kolay çıkarılması mümkündür. Mide kanseri ameliyatlarından sonra tamamen şifa bulan hastalar mevcut olduğu gibi hastalığın kısa veya uzun bir müddet sonra tekrarlama ve nüksetme ihtimali de vardır. Genel olarak beş yıl süre ile hasta yakından takip edilir. Bu sırada vücudunun her hangi bir yerinde veya ameliyat edilmiş mide hizasında, karaciğer, akciğerler, kemiklerde, beyinde, karın içinde yeniden bir tümör teşekkül etmezse o hasta derdinden kurtulmuş sayılır.

Biz dahiliye hekimi olarak bütün kanser vakalarını ve bu arada mide kanserlerini ameliyata vermekten büyük üzüntü duymaktayız. Ancak yapılacak başka bir tedavi olmadığından hastalara istemiye istemiye midelerinden tamamen veya kısmen mahrum olmayı teklif ve tavsiye ediyoruz. Fakat bu müdahalelerin pek iptidaî şeyler olduğunu da kabul ediyoruz. Midesinde kanser olan bir hastanın midesini kısmen veya tamamen kesip atmakla orta çağların anestezisiz kol, bacak kesmeleri, şarbonu dağlamaları, yaraya kızgın yağ akıtmaları, kangrenli organı kesmeleri arasında bir fark göremiyoruz.

Asıl hekimlik, organın bütünlüğüne, vücuttaki ödevlerine zarar vermeden ve organizmayı onun faydalarından mahrum bırakmadan yapılan hekimliktir. Bu da dahiliye hekiminin yaptığı gibi hastayı ilâçlar, haplar, şuruplar ve iğnelerle tedavi etmekle mümkündür. Kimbilir belki de yakın Ur gelecekte bir mide kanserini de Ur kaç tabletle veya bir şişe şurupla yahud da röntgen, radyum, atom kokteyli gibi fizik bir vasıtayla tedavi etmek mümkün olacak ve operatörün kanlı bıçağı alet dolabında kalacaktır. Bekliyelim...

Dr. E. E.

Aşkın göz yaşları ve ilim

Penisilinin mucidi Dr. Fleming ölmüştü. Vakur bir sükûttan sonra Lady Fleming göz yaşlarını zaptedemedi ve sanki onun bir işaretini bekliyormuş gibi, muazzam bir kütle hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı..

Alexander Fleming için bu göz yaşları o kadar kıymetli şeylerdi ki, Fleming 33 seneden beri, insanlığın ıstırabını sembolize eden bu göz yaşları üzerinde çalışıyordu.. Ölmeden bir gece evvel, göz yaşlarından elde edeceği fevkalâde kuvvetli bir ilacı, "lipozyme" i keşfetmek üzere olduğunu söylemişti.

Çocukluğundan beri ağlıyan insana karşı bir alâka ve şefkat duyan Alexander Fleming, 1922 senesinde araştırmalarını yaptığı bir laboratuvarda, ağlıyan bir hastabakıcı kıza rastlamıştı. Kıs derin bir aşk yarası ile muzdaripti.. Elinde bir petri kutusu tutarken kendisini zaptedemedi ve gözyaşlarını onun üzerine akıttı.. Fleming iyi kalbli idi.. Onun yerinde herhangi başka birisi olsa kızı azarlar, odadan kovardı. O, kızı teselli etti ve elindeki mikrop üretme kutusunu alarak atmak istedi.. Fakat onu atmadan, şöyle bir göz gezdirdi. İşte o anda, Pastörün meşhur bir sözünü hatırladı: "şans yalnız hazır olup bekliyen zekâlara gelir". İşte şans ve mucize kutunun içinde kendisini bekliyordu. Çünkü aşkın göz yaşları oradaki "stafilokok" ları tamamiyle yok etmişti..

Bundan sonra Fleming çalışmaya başladı. Önce soğanla suni şekilde ağlıyan gönüllüler, Fleminge göz yaşı yetiştirebilmek için sonradan gözlerine limon suyu sıkarak bu işi temin etmişlerdi.. Hattâ Flemingin laboratuvarında, o zamandan kalma bir karikatür mevcuttur.. Bu karikatürde Fleming, bir elinde kırbaç, öbür elinde leğen bir yandan laboratuar müstahdemlerini kırbaçlıyor. bir yandan göz yaşlarını topluyor..

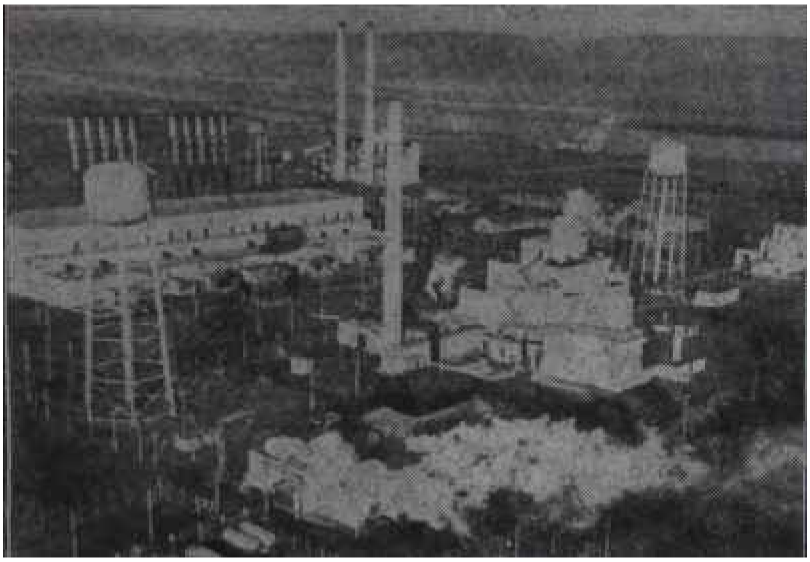
Penisilini icad ettikten sonra bir müddet göz yaşı araştırmalarını terkeden Fleming, ölmeden evvel tamamiyle bu işin üstündeydi..

Birçok kadınların silâhı olan ve, erkekleri küçülten göz yaşlarının zaten uzun bir tarihçesi vardır.. Bundan dört bin sene evvel, Mısırlılar ve Yunanlılar tarafından altın fincanlarda muhafaza edilen göz yaşları, yeni doğan çocukların gözüne damlatılırdı. Çok hassas olan gözlerimiz, her an, mikropların tehdidi altındadır. Fakat en tehlikeli bakterileri bile öldüren göz yaşları banyosu onları korumaktadır. '

On yaşındayken Fleming bir gün okuldan kaçarak kırlara, gezmeğe gitmişti. Düştü, yüzü gözü hurdahaş oldu. Eve dönünce bir de üstelik, dayak yedi.. Yüzüne ne tentürdiyot, ne de alkol gibi bir şey sürmüş değillerdi, ama mikrop kapmamıştı. Bu kazadan, Fleming iki hatıra sakladı: birisi ömrü boyunca muhafaza ettiği kırık bir burun, ikincisi dayak yiyince yere kapanıp ağlaması.. Yüzü tam bir gözyaşı banyosu yapmış ve o sayede mikrop tutmamıştı,

Fleming'in başladığı işi, başka âlimler tamamlıyacak ve belki de 1922 senesinde, bir laboratuarda, akan aşk göz yaşları dünyaya yeni bir ümit, kuvvetli bir ilaç getirecek.. Öyle bir ilaç ki, insanlar artık ancak tabii ölümle ölecekler ve kadınlar erkeklere ağlama dersleri verecek.

F E N

Nevada atom santrali
Bu, sulh için

Atom

Üç güzel konferans

Bir çok şeyde olduğu gibi konferans işinde de üniversitelerimizde henüz bir gelenek kurulamamıştır. Her fakültede her sene önceden kararlaştırılmış bir programa göre halk konferansları verilmez. Ama zaman zaman bazı fakülteler gayrete gelirler, bir kaç hafta veya bir kaç ay devam edecek seri konferanslar tertip ederler. Üç haftadır Ankara Fen Fakültesi böyle olağan üstü bir faaliyete sahne oluyor. Şimdiye kadar fizik ve matematik konuları üzerinde yapılan konuşmalar dinleyicilerden büyük bir ilgi gördü Çünkü hem seçilen konular geniş bir kütlenin derhal merakını çekecek Cinstendi, hem de konuşanlar kendi sahalarında milletler arası şöhret yapmış yabancı ilim adamlarıydı.

İlk konferanslar "radyoaktif izotopların sanayi ve tıptaki tatbikatı" hakkındaydı. Konuşan da İngilterede Har\vel atom enerjisi araştırma merkezinin izotop kısmı şefi Dr. Henry Seligman'dı. Dr. Seligman İngiliz Kültür **Heyetinin** davetlisi olarak aramızda bulunuyordu. Anlaşılan İngilizler kendi memleketlerinde atom enerjisinin barış yolunda kullanıldığını Türk halk efkârına anlatmak ve bu sahada Amerikalılardan hiç de aşağı kalmadıklarını göstermek istediler. Kültür Heyeti, Seligman'ın konferanslarına mümkün olduğu kadar çok dinleyici toplamaya çalıştı. Konferans davetiyesinde, âdeta bir çaya veya pikniğe çağırır gibi, "arkadaşlarınızı da beraber getirin" deniyordu. Kimse arkadaşını getirdi mi anlıyamadık ama konferanslar - bilhassa birincisi - gerçekten kalabalık oldu. "Atom enerjisi" sözü genç, yaşlı bütün muhayyilelerde hâlâ sihirli bir tesir uyandırabiliyor.

İzotoplar hizmete girdi

Hemen söyliyelim ki, Dr. Seligman Kültür Heyetinin ümitlerini tamamen gerçekleştirmeye muvaffak oldu. İngilterede atom çalışmalarının yalnız bir cephesini göstermek üzere çizdiği tablo çok parlaktı. Okuyucularımız atom enerjisinden barışta iki şekilde, ya doğrudan doğruya enerji halinde veya radyoaktif izotoplar halinde istifade edildiğini hatırlarlar (Bk. AKİS, sayı 21.). Dr. Seligman izotop uzmanı olduğu için konuşmalarında bu ikinci kullanış şeklini büyük bir vukufla ve dinleyicilerinin dikkatini daima uyanık tutarak anlattı. İlk konferansında İngiliz sanayiinin bir çok şubesinde daha iyi ve daha ucuz eşyalar imal edebilmek için radyoaktif izotoplara çeşitli işler gördürül düğünü belirtti. Bu izotoplar atom reaktöründe yapılıyor. Her hangi bir madde, meselâ bir demir parçası reaktör içinde bir müddet bırakılırsa radyoaktif hale gelir; bu,' artık radyoaktif demir izotopları ihtiva eden bir parçadır ve bu sebeple cinsine göre kısa veya uzun bir zaman etrafa atom parçacıkları ve elektromanyetik dalgalar neşreder. Bugüne kadar 800 den fazla değişik izotop yapılmıştır. Harwell'deki merkez bu izotopları imal edip İngiltere içinde ve dışında isteyen herkese satıyor. Bu kadarla da kalmıyor. Aynı zamanda izotoplara sanayide daima yeni kullanış yerleri bulmak için laboratuvarlarında devamlı araştırmalar yaptırıyor. Yeni bir istifade yolu bulunca da sanayicileri ikna etmek üzere kendi uzmanlarından birini yollıyarak izotopların faydasını yerinde tecrübe ile gösteriyor. İşte bu bakımdan Harwell, Amerikan izotop merkezlerinden ileridir. Çünkü onlar sadece izotopları yapıp istiyenlere göndermekle yetiniyorlar re kullanma sahası bulmayı sanayiin kendisine bırakıyorlar. Sanayiin kendi araştırma imkanları ise Atom Enerjisi Komisyonunkiler kadar bol değildir. Bu sebeple izotoplar İngiliz sanayiine daha geniş mikyasta ve daha çabuk girmişlerdir.

Sanayiden tatbikat

Seligman, sanayideki tatbikata ait bir çok misaller verdi. Meselâ izotoplar yardımiyle kalınlık ölçmek için gayet hassas bir alet yapılmıştır. Bu âletle bir borunun kalınlığı dışardan ölçülebilir. İmalât esnasında makineleri durdurmadan bu ölçüleri yapmak mümkün olduğundan böylelikle imalât hızlandırılabiliyor. Yer altı borularındaki kaçakları bulmak izotoplar sayesinde çok kolaylaşmıştır. Bu, gerek su, gerek petrol boruları için geniş bir tatbikat sahası açmıştır. Röntgen resmi almak için de izotoplar kullanılabiliyor. Böylelikle elektrik şebekesi olmıyan yerlerde, meselâ arazide, röntgenden istifade ediliyor. Seligman'ın verdiği bütün misalleri saymak istemiyoruz. Son olarak bir de henüz üzerinde çalışılmakta olan bir tatbikatı söyliyelim. Bu, enerji istihsalinde kullanılan reaktörlerden çıkan radyoaktif artıklardan istifade etme meselesidir. Enerji programının başarısı balonundan büyük bir önemi vardır. Çünkü şimdiye kadar bu artıklar çelik duvarlı depolarda toplanıyor ve bir işe yaramadan zamanla radyoaktivitelerini kaybediyorlardı. Şimdi ortaya çıkan muhtemel bir tatbikat sahası gıda sanayiindedir. Radyoaktif artıklardan çıkan ışınlar altında . uzun müddet bırakılan bazı gıdalar meselâ etler, sebzeler, çürümeden u2un müddet saklanabiliyor. Hattâ üzerinden daha şiddetli ışınlar geçirilen gıdalar sterilize ve pastörize oluyorlar. Yalnız henüz durum tamamen memnunluk verici değildir. Çünkü meselâ radyoaktif ışınlarla pastörize edilmiş sütün tadı da bozuluyor. Şüphesiz bu kabul edilemez, **ama** pastörize etmek için çok fazla radyoaktifliğe ihtiyaç vardır. Daha az dozlar almış gıdalar lezzetleri bozulmadan uzun zaman tazeliklerini muhafaza ediyorlar.

Tıptaki tatbikat

İkinci konferansında Dr. Seligman izotopların tıptaki tatbikatını anlattı. Konuşmasında bilhassa İngiliz hastahanelerinde izotopların kullanılması için doktorlarla fizikçi ve kimyacıların nasıl işbirliği yaptıklarını belirtti. Bu gün hemen har büyük İngiliz hastanesinde bir İzotop şubesi varmış. Burada çalışan fizikçi ve kimyacılar izotoplardan gerek teşhis ve gerek tedavide istifade edebilmek için daima yeni usuller araştırıyorlar. Büyük hastahaneler üni-

Atom bombası atılıyor
Bu da harp için

versitelerden daha fazla ücret verdikleri için bazı tanınmış profesörleri bile daimi kadrolarına alabilmişler. Dr. Seligman, izotopların teşhis ve tedavide bugün kullanıldıkları bazı yerleri söyledi. Meselâ tiroit guddesinin bozukluklarını meydana çıkarmak için radyoaktif iyot çok işe yarıyor. Kan hacminin ölçülesinde, kan dolaşımındaki aksaklıkların bulunmasında radyoaktif fosfor, demir ve sodyum kullanılıyor. İzotoplar sayesinde bazı beyin tümörlerinin yerini bulmak mümkün oluyor. Nihayet kanser tedavisinde şimdiden izotoplar büyük bir yer almışlardır. Kobalt, sezyum ve tental İzotopları, kanserli dokuların tahribi için geniş mikyasta kullanılıyor.

Sihirli sayılar

İzotopları burada bırakarak üçüncü enteresan konferansımıza geçelim. Bunu, Hamburg Üniversitesi profesörlerinden tanınmış matematikçi Dr. H. Hasse verdi. Öncekiler kadar propaganda yapılmış olmamasına rağmen çoğunluğunu genç üniversite öğrencilerinin teşkil ettiği büyük bir dinleyici kalabalığı gene salonu doldurmuştu. Çünkü konferansın konusu "sayılar teorisinin çözülmemiş problemleri" idi. Sayılar teorisi ise amatör olsun, profesyonel olsun, matematikten hoşlanan herkesin er veya geç ömründe bir defa meşgul olduğu bir teoridir. Bildiğimiz sayılar arasındaki bağıntıları araştırdığı için problemlerinin anlaşılması son derecede kolay, fakat çözülmesi son derece güçtür. Hesap bilgisi dört işlemden çok ileri gitmeyen bir kimse bile sayılar teorisinin bir çok problemlerini anlıyabilir ve bunlar arasından bir beğendiğini seçip ömrünün bütün boş zamanlarını bu problemi çözmiye uğraşmakla geçirebilir. Nasıl her gönülde bir aslan yatarsa, öylece her amatör matematikçinin kafasında da sayılar teorisinin çözülmemiş bir problemi ilham gününü bekler durur.

Fermatistler

İşte Prof. Hasse, ince nüktelerle süslediği konuşmasında, 2000 senelik geçmişi olan bu teorinin hâlâ çözülememiş bir kaç problemini anlattı. Bunlar arasında, her çift sayının iki asal sayı toplamı şeklinde ifade edilebileceğini söyliyen Goldbach problemi, asal sayıların dağılımına ait Riemann hipotezi ve nihayet meşhur Fermat teoremi vardı. Bu sonuncu teorem, bütün matematiğin en eğlenceli, en meraklı problemlerinden biridir. On yedinci asırda yaşamış Fransız matematikçisi Fermat nın ispat etmeksizin ortaya attığı ve oldukça masum görünüşlü bir iddiadır. Fermat, okuduğu bir kitabın bir sayfasının kenarına bu iddiayı not etmiş ve yanına da "bu teoremin harikulâde bir ispatını buldum, fakat uzun olduğundan buraya sığmaz" demiştir. Fermat sözüne güvenilir bir adam olduğu için, ölümünden sonra bu kitap ortaya çıkınca matematikçiler bahsettiği İspat şeklini bulmak için seferber oldular. Fakat boş yere! 300 senedir en büyük matematikçilerin bütün gayretlerine rağmen teorem hâlâ ispat edilemedi. Öyle ki artık matematikçiler, Fermat'nın buldum sandığı ispatın yanlış veya eksik olduğuna ve bu teoremin elemanter usullerle ispat edilemiyeceğine inanmaya başladılar. Fakat amatörler şüphesiz bu kanaatte değildir. 1911 de bir Alman fabrikatörü Fermat teoremini ispat edecek olana 100.000 marklık mükâfat vereceğini ilân etti. Bunun üzerine de teoremi ispat ettiklerini sananların mektupları Alman Üniversitelerine yağmaya başladı. Enflâsyondan sonra bu mükâfatın değeri çok azaldıysa da ispat yağmuru dinmedi. O kadar ki bu amatörlere "fermatist" diye özel bir ad bile takmışlar. Artık matematik enstitüleri fermatistlerin müracaatlarını bedava incelemiyorlarmış. Bu suretle parası az asistanlar için mütevazi fakat devamlı bir gelir sağlanabiliyormuş. Konferansın sonunda Prof. Hasse, dinleyiciler arasında bulunduğunu tahmin ettiği genç fermatistlere hitap etti. Az çok cesaret kırıcı sözlerinden sonra da hâlâ bu problemle uğraşmak istiyenler varsa, hiç olmazsa asırlarca tecrübe edilip kısırlıkları anlaşılmış basit metodları bırakmalarını ve zamanımızda ortaya atılmış yeni metodları tecrübe etmelerini tavsiye etti» Ama bu tavsiyesinin tamamen tutulacağını her halde kendisi de ummuyordu. Fermat'nın bahsettiği gibi bir basit yolla teoremi ispat edebilme ümidi - tıpkı büyük piyango çıkması ümidi gibi - bazı muhayyileleri büyülemeye devam edecektir.

SOSYAL HAYAT

Çocuk

Gayri meşruluk dâvası

Büyük Millet Meclisinin Adalet Komisyonunda toplanan üyeler, mühim ve (halledilmesi güç bir meselenin karşısında olduklarını (biliyorlardı. Çünkü, bu mesele bugüne kadar Büyük Millet Meclîsinde defalarca ele alınmış, defalarca kanun çıkarılmış, fakat 'gene de bir hâl çaresi olarak kendini hissettirmemişti.

Mesele, gayri meşru çocukların tesciline ait kanun teklifi ve tasarısı idi. Teklif ve tasarı idi, çünkü milletvekilleri ve hükümet ayrı ayrı olarak bir kanım hazırlamışlar, Büyük Millet Meclisine vermişlerdi. Milletvekillerinin istedikleri ile Hükümetin getirdiği esaslar arasında geniş farklar vardı, bu hükümler, birbirini tamamlayıcı da değillerdi. Milletvekilleri meseleyi gene geçici bir zaman için mütalâa etmişler, kestirme bir yoldan hareket ederek tescil edilmemiş çocuk davasının halli cihetine gitmeyi tercih etmişlerdi. Ana ve babası mevcut fakat tescil edilmemiş çocukların tescil muamelelerini hızlandırmak, buna halkı zorlamak için para cezasının tekrarlanmasını istemişlerdi. "Tekrarlanması" yanlış bir tâbir değildi, çünkü bundan evvel de, gayri meşru çocukların tescili hakkında kanunlar çıkarılmış, ancak bunların muvakkat zamanlara inhisar ettirilmesinde de zaruret görülmüştü. Bu zaruret, hükümetin ileride gayri meşru çocukların tescili için daha şümullü bir kanun hazırlıyacağı inancından ileri geliyordu. İktidar değişmişti, Meclislerin devrelerinin sayısı yükseldi, fakat gene de gayri meşru çocuk dâvası için hükümetler meseleyi tamamiyle halledecek bir kanun tasarısı hazırlamadılar.

AKİS, bundan iki buçuk ay önce, milletvekillerinin kanun teklifi, hükümetin kanun tasarısı ortada yok iken, meselenin ehemmiyetle ele alınmasını istemiş, hususi istihbaratından bazı rakamlar vererek,. memlekette gayri meşru sıfatı ile yaşıyan, hiç medenî hakka sahip olmıyan yüz binlerce, hattâ milyonlarca çocuğun bulunduğunu açıklamıştı. Nitekim Adalet Komisyonunun toplantılarında, tasarıların Meclis Heyeti umumiyesine ilk gelişinde - bu tasarı komisyona iade edilmiştir - verilen izahat gösteriyordu ki, gayri meşru olarak memlekette yaşıyan çocuk adedi bir buçuk milyondur, bu bir buçuk milyon çocuk her yaştadır, belki büyük kısmı okuma çağındadır, belki büyük kısmı askerlik yaşlarını çoktan aşmışlardır.

Mecliste temayül bir çok bakımlardan şayanı dikkat esaslar gösterdi. Milletvekilleri gayri meşru çocukların tescili ve medeni haklara sahip birer vatandaş olarak yaşamalarını temin etmek, bu derde bir "paydos" çekmek zamanının geldiğinde ve hattâ geçtiğinde ittifak halinde idiler. Fakat, gerek milletvekilleri, gerekse hükümet meseleyi enine boyuna ve bütün detayları ile incelemiş, hazırlamış ve neticede bir kanun teklifi ile Meclise gelmiş değildi. Davanın ehemmiyeti üzerinde sadece bazı istatistik bilgi edinilmiş, bu bilginin hemen arkasından gayri meşru çocukların mutlaka tescil edilmeleri lâzım geldiği kanaatine varılmış, bunu vazeden bir kanun teklifini formül haline sokarak, derdin devası budur, denilip işin içinden çıkılmıştı. Bu noktadan hareket edildiği içindir ki, gayri meşru çocukları tescil ettirmiyen erkeklere, para cezası ve hapis verilmesi, kanunda hüküm halinde yer almıştı. Milletvekilleri para cezasının eskiden olduğu gribi on Ura

Sokaklarımızda görülenler
Adetleri bir buçuk milyon

olmasını istemişler, hükümet bunun biraz daha arttırılmasını talep etmişti.

Mesele Meclise bu tarz farklar ile getirilmişti. Eski kanunlarda da para cezası vardı, yeni kanunlarla getirilmek istenilen sadece kısa bir hapis cezası idi. Halbuki on liralık - tam bu kadar - para cezası ile bu meselenin, ihmalci ve kaçınan vatandaşın aklı selimine yerleştirilmesi mümkün değildi. Daha yeni, daha modern ve dış memleketlerde tatbik edilegelmekte olan mevzuatın tetkiki ki meselenin derinine inmek yerinde olacaktı.

Davayı geçici tedbirler ile ele almak değil, bütün esasları, derinliği, genişliği ile mütalâa edip kararlara varmak icap ediyordu. Bu tedbirlerin yarın veya öbürgün muattal hale gelmiyeceğini söyliyecek biç kimse bulunamazdı. Nitekim, bulunamaz da.. Çünkü, tedbirin istenildiği kadar yerinde olduğu söylenilsin, istenildiği kadar mükemmel olduğu bildirilsin, bu hâl davayı yarın için halledecek vasıfları haiz olmıyabilir. Kanunlar sadece bugünkü ihtiyaçları karşılıyacak değillerdir, kanunlar sürekli bir şekilde o memleketin durumunu ele alacak meseleleri ihtiva etmelidirler.

Halbuki gayri meşru çocuk tescili meselesinde gene günün durumu *göz* önünde tutarak hareket etmek yoluna gitmişiz. Ve biraz da serbestiye kavuşmak cihetini kabullenmişiz. Meselâ bir erkek evli olabilir, başka bir kadından gayri meşru çocuğa sahip bulunabilir, hattâ iki veya üç kadından da çocuk edinebilir, bu insana kanun olarak ileride vereceğimiz emir sadece bu çocukları tescil edip kurtulması, o çocukları kurtarmasıdır. Halbuki, bu erkek,bu türlü hareket etmekle "poligami" hareketini bütün esasları ile tatbik etmiş, kendisini de her çocuk üzerinden onar lira para cezası vermek suretiyle affettirmiştir. Cemiyetin. içindeki temel kaideler bu türlü kolay aflar ile kurulur ve kurtulur sanılmasın. Bu meseleyi ufak bağışlamalar haline getirdiğimiz takdirde, gayri meşru çocuk davasının sadece en ufak kısmını halletmiş olacağız.

Halbuki, bu kadar serbestlikle evli bir insanın gayrimeşru münasebetler kurmasına göz yummuş olacağız. Medenî kanunumuz, evli erkeğin başka kadınla temasını suç sayıyor, ceza kanunumuz bu hâli "zina" üzerinde cezalandırıyor, bunun yanında bir başka mühim dava kendisini gösteriyor, gayri meşru bir çocuk meydana getiriliyor, biz buna sadece on lira' ceza - bu da tescil ettirmezse - verdiriyor, geçiyoruz.

Cemiyetin ana kaidelerini kanunlarla düzeltir iken, bu kanunların birbirini tamamlamasına bilhassa dikkat edilmek icap etmektedir. Şimdi Büyük Millet Meclisinde bu ehemmiyetli meseleye el atılmıştır, temenni edilir ki davanın ehemmiyeti üzerinde bu kadar hassasiyetle durulurken, daha şümullü ve her türlü çaprazı halledecek bir. kanun hazırlanması için teklifler yapılsın, direktifler verilsin. İşte bu takdirde, meselenin ruhuna inmiş olur, esasların çözülmesini sağlarız.

Diğer davalar

Gayri meşru çocuklar meselesi biraz da Anadolu'nun üzerinde durduğu davadır, burada seçmeni darıltmamak gibi bir haleti ruhiye içinde bulunulabilir, - para cezası dolayısiyle - fakat bu demek değildir ki, sosyal bünyemizi düzeltmek için seçmenin kalbini kırmamak lâzımdır.

Gayrimeşru çocuk davasının kazandığı ehemmiyet kadar, hattâ daha fazla büyük bir dâva, okuyan insanın kafasında yatmaktadır: Kimsesiz çocuk dâvası.. Biz, çocuk davasını tümü ile ele almayı bilememişiz.

BELEDİYECİLİK

Ankara

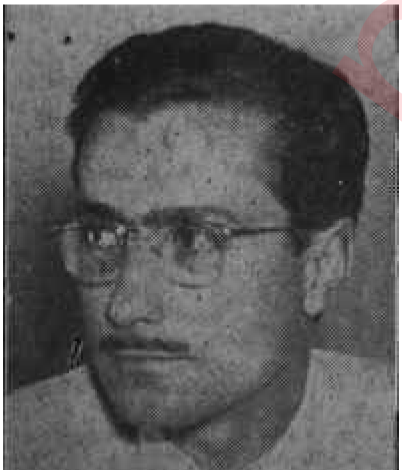
Kaderi belli oldu

Ankara Valisi ve Belediye Reisi Kemal Aygün, karşısındaki genç, gözlüklü ve yakışıklı insanı tebrik etti, hararetle elini sıktı. Kemal Aygün'ün sevinci, iftiharı sadece genç bir insanın Ankaranın imar plânı müsabakasını kazanmasından ileri gelmiyordu. Bu sevinç, gencin Türk oluşundan, Türkiyenin başşehri olan Ankarayı imar edip, düzeltecek plânı yapışından, hele bu muvaffakiyeti bir çok ecnebi mimarların yanında kazanışından ileri geliyordu.

Bu *genç,* çalışkan insan, İller Bankası mimarlarından Nihat Yücel idi. Nihat Yücel'in sevinçten gözleri yaşardı, bu, hayatının ilk ve ileridekiler Hesaba katılmazsa en mühim muvaffakiyeti sayılabilirdi. Nihat Yücel sevinmekte, hattâ bu sevincinin şiddetinden ağlamakta haklı idi.

Bu tebrik merasimi yapılırken, Adana'da başka genç bir mimar olan bitenden habersiz, çalışıyordu. O da İller Bankasının mimarlarından idi, Nihat Yücel Ankaranın imar plânını bu arkadaşı ile hazırlamıştı. Muvaffakiyetin sırrı, sevinci İkisinin arasında paylaşılacaktı. Fakat ne çare ki, İkinci mimar Raşit Ubaydın Ankarada bulunmuyordu, belki de şu satırlar çıktığı zaman, muvaffakiyetini yeni haber almış olacaktır.

Her iki mimar, Ankara'nın imar plânının müsabaya çıkarılmasından sonra, geniş bir hazırlığa girişmişlerdi, rakipler dehşetli idi, bir Alman grubu vardı ki, Amerikanın birkaç mühim şehrinin imar plânını hazırlamışlar, müsabakaları oralarda birincilikle kazanmışlardı. İki genç Türk, Ankarada bulunmaları sebebi ile çalışmalarını, sadece plânların, verilen donelerin kuru üslûbu içinde ayarlamıyorlardı, bu memleket onlarındı, her bakımdan buraları tetkik etmek, arzu edilenleri sınırlandırmak imkânlarına sahiptiler, altı ay müddetle çalıştılar, uğraştılar ve Ankara imar plânını hazırlıyarak, jürinin önüne serdiler. Jüri, AKİS'in geçen sayılarında da izah edildiği gibi, beynelmilel üyeleri de ihtiva ediyordu ve beynelmilel mimarlar birliğinin kontrolü altında plânlar arasından seçim yapılacaktı.

Raşit Ubaydın

Kazandığından haberi yoktu

Ve on beş günden fazla bir müddet, Jüri gönderilen plânların kimlere ait olduğunu bilmeden çalıştı, netice herkesin, her Türkün iftihar edebileceği bir netice oldu, Nihat Yücel ve Raşit Ubaydın müsabakanın birinciliğini aldılar

Yeni plân neler getirecek

Bu yeni plân ile, Nihat Yücel ve Raşit Ubaydın Ankara'nın elli sene içinde göstereceği gelişmelerin çizgilerini, ana hatlarını ve detaylarını tesbit etmiş oluyorlar. Artık, Ankara yeni imar faaliyeti içinde, yeni inkişaf silsileleri içinde, ancak bu iki genç mimarın emri ile bir form gösterecek, onların direktifleri ile genişleme sahası, güzelleşme imkânı bulacaktır.

Kemal Aygün

Plânların önünde

Ankaralılar yakın bir gelecekte şehrin büyümesini Keçiören ile Yeni Mahalle arasındaki boşluk ile, Balgat köyü ve Yedeksubay okulu arkasındaki geniş topraklarda müşahede edeceklerdir. Çünkü, şehir tabii istikamet olarak kendisine büyüme merkezlerini burada seçmiştir, yeni imar plânı da her türlü teferruat göz önünde tutularak buradan bir genişlemeyi tercih ve kabul ettirmiş bulunmaktadır. Balgat köyü ile Yedeksubay arasındaki geniş mesafe yeni Konya devlet yoluna kadar dayanmakta, fakat Dikmen'i içerisine almamaktadır. Buna muvazi olarak iskâna müsait olup da, yer yer boş bırakılmış sahalar vardır ki, bunlar için de iki genç mimarın tavsiyeleri şudur: Buraları belediye elinde tutuyorsa kooperatiflere terk etmelidir. Bu kooperatifler burada geniş inşaat işlerine girişerek, gerekli şekilde bina inşa etmesini bileceklerdir.

Nihat Yücel

Sevincinden ağladı

Ankara'nın manzarası

İki genç mimarın cesaretle söyliyebildikleri pir söz vardır ki, şimdiye " kadar bu şehri modern sözü ile avutmakta olanlara bir ders vermekte* dir. İki genç mimar, bu şehre bir "kasaba" manzarası atfetmekten, bu sözü rahat rahat söylemekten çekinmemişlerdir. Hakikaten bu şehir en yüksek yerinden bakıldığı zaman, modern bir şehir değil, genişlemiş, büyümüş ve daracık yolları ile sıska kollu bir insan gibi her tarafa gelişi güzel dağılmıştır. İki genç insan, bu şehri daha modern çehreli bir hale getirmek için, mümkün olduğu kadar daha yüksek binaların yapılmasına izin verilmesini, blok apartmanların yer yer yükselmesini istemektedirler. Bu suretle şehrin çehresindeki basıklık giderilecek, hakikaten modern anlayışta binalara kavuşarak, bir şeye benziyecektir.

Karışık ve çapraşık küçük eski binaların tasfiyesi de tabiatiyle zamana ve zemine uygun bir tarzda kendisini, kendiliğinden gösterecektir.

Ya geriler

Şehrin gerileri Altındağ ve Yenidoğan gibi semtler ise, bu plân ile iyi bir şekle bürünmek imkânlarını kazanmaktadırlar. Belediyenin düşündüğü ve kabul ettiği tezin tam tersi bu bölgeler için plânda yer almaktadır. Belediye buraların vadeli talar hesapla başka yerlere nakledil-

mesini, Altındağ ve Yenidoğan'ın yeşil saha içerisine getirilmesini arzu ediyordu. Halbuki plân bu kadar uzun vadeli, hattâ şimdiki imkânlar içinde imkânsız olan bu hareketi tasvip etmemektedir. Bu bölgeleri yavaş yavaş tanzime ve imara tâbi tutmanın, bölgeleri parçalara ayırarak meseleyi halletmenin daha uygun olacağı kanaatindedir.

Esasen, plân elli senelik vadesi içinde istediğini yapabilirse, bu takdirde şehri Yenimahalle ile Keçiören arasında. Bahçelievlerin gerisinde ve Gazi Çiftliğinin burnu dibinde görmekten "başka çare yoktur. Ovaya doğru iniş bu suretle gelişecek ve yüksek bir yerden bakış ile Ankara bir ahenk gösterecektir.

Mimarlarımız, Ankara'nın sanayi bölgesini Gazi Çiftliğinin mandıralar kısmında tesbit etmişlerdir. Fakat buna jürinin itiraz ettiği ve bir tavsiyede bulunduğu görülmüştür. Sanayi bölgesini açık mesafeli yapmamak lâzım geldiği kanaati izhar olunmuştur.

Yollar

Ankara'nın iskeletini kuracak yollar plânda tabiatiyle en mühim yari işgal etmektedir. Yeni plânda şehrin içinden 'geçen, birisi doğudan batıya giden, diğeri de kuzeyden güneye giden iki mühim yol kabul edilmiştir.

Birinci yol Kurtuluş istikametinden başlıyacak. Sıhhiye İstikametini takip edecek, Sıhhiyeye giden asfaltın üzerindeki büyük demir köprünün yanından bir başka kara yolu köprüsü ile Tandoğan meydanına ve ilerilere kadar uzanacak. Mimarlara verilen doneler arasında, Sıhhiyenin yakınlarına kadar sokulan demiryolu garajları - Güvercin'e - kaldırılacaktır. Bu yol, kaldırılan bu garajlardan geçecek ve geniş bir şekilde devam edecektir. Tandoğan meydanından Çiftliğe, Bahçelievlere gidecektir.

İkinci yol, kuzeyden güneye, bugünkü halini, Atatürk Bulvarı şeklini değiştirmiyecek ve ancak bu yola muvazi yollar tesis ve temin edilecektir.

Tandoğan meydanından ve demir büyük köprünün altından geçerek, istasyona ve garajlar tâbir edilen bölgeye kadar iki ayrı yola ayrılan asfaltın,karakteri de değişmektedir. Hipodrom ve Stadyum arasındaki geniş boşluktan bu yol dikine devam edecek ve Kazıkiçi bostanlarından Dışkapıya kadar uzanacaktır. Ayrıca, Tandoğan meydanının hemen aşağısındaki büyük demir köprünün sağında kalan büyük arazide bir karayolları istasyonu kurulacaktır. Bu istasyon Samsun ve Çankırı devlet yollarını kendisine kavuşturacak, İstanbul kara yolu burada şehre birleşecektir. Karayolları istasyonu demiryollarından istifade etmek isteyen kara yolcularının islerini de kolaylaştırmak imkânını elinde tutacaktır.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

New Yorktaki heykeller

Muhammed soldan üçüncü

Amerikanın Madison meydanındaki meşhur Adliye sarayının terasında, bir çok tarihî şahsiyetlerin yanıbaşında, 50 senedenberi, Hazreti Muhammede ait olduğu ileri sürülen bir heykel durmaktadır.

Bu heykel, öteden beri müslümanlar tarafından iyi karşılanmakta idi. Müslümanlığın çıktığı 7 nci asırdan beri Muhammed Peygamberin ne resmi, ne de heykeli yapılmıştır. Zira resim de, heykel de müslümanlığa aykırı şeylerdi. 1899 senesinde bu Adliye sarayının inşasına başlanmış, 1902 de de bu heykel yapılmıştır. O zaman buna hiç bir itiraz vaki olmamıştı; çünkü hiç bir müslüman devletin. Amerikada temsilcisi yoktu.

Sonraları, bu heykel, ciddî bir ihtilâf mevzuu oldu. Hattâ bir çok islâm hükümetleri bu mevzuda Amerikan Devlet Vekâletine müracaat etmişlerdi 1953 de yapılan bu müracaatlar akisler uyandırmıştı.

Günlerden bir gün, bu heykelin yerinde olmadığı görüldü. Musa, Konfüçyüs ve Solon yerli yerinde duruyorlardı, fakat Hazreti Muhammed yoktu. Neden sonra bu 50 tonluk heykelin bir müzeye nakledildiği anlaşılmıştır. Önceleri bu heykelin mucize kabilinden kendi kendine düştüğü zannedilmişse de sonradan hükümetçe kaldırıldığı anlaşılmıştır. Mısır, Pakistan gibi islâm devletlerinin istedikleri bu heykel hakkında Amerikan Devlet Vekâleti henüz hiç bir karar verememiştir.

(New York Times)

Fransız Posta İdaresi, abonelerinden daimi surette adresleri tam olarak yazmalarını istemekle beraber, eksik adresleri de bulmaktadır.

Nitekim geçen gün, böyle eksik bir adresin sahibini bularak, bir rekor da kırmıştır. "Bayan Denise, Cissac şehri civarında çoban".

(New-York Times)

*

Kopenhag, 38 sene evvel Jutland'da ikamet eden Mrs. Anna Andersen, tahta silerken, sağ eline bir iğne batmıştır. O zaman iğnenin mühim bir kısmının çıkarılmasına rağmen, kırılan ucunu çıkarmak mümkün olmamıştır.

Geçenlerde sol elinde sancı duyan Mrs. Anna Anderson, bir doktora gitmiş ve yapılan muayene neticesinde 38 sene evvel sağ elinde kalmış olan iğne kırığının sol eline geçtiği anlaşılmıştır. (A. P.)

*

Burada yapılan köpek yarışlarından birincisi hakem heyeti tarafından iptal edilmiştir.

Bu karara, yarışa iştirak eden beş tazının elektrikli tavşanı takip ederken, pistte canlı tavşan görerek, onun peşine düşmeleri sebep olmuştur. (Time)

*

İspanya Hokkabazlar Cemiyetinin senelik ziyafetinde çatallar tabaklar, bardaklar mütemadiyen kaybolup yerine gelmekte idi. Yemekler, astrolog kıyafetine bürünmüş garsonlar tarafından, uçan dairelerle dağıtılmıştır.

Hokkabazlar, yemeği müteakip hünerler göstermişlerdir. (A. P.)

RADYO

Spikerler

Bir imtihan

G eçen haftanın son *günü,* spikerlik imtihanının jürisinde aza olarak bulunan Naci Serez, tutulan ölçüye kiraz etti. İki günden beri altmış sekiz spiker adayı radyoevinde bir imtihana tâbi tutulmuştu, içlerinde ses bakanından beğenilen kimseler mevcuttu. Fakat spiker olarak radyonun mikrofonları önüne konulacak değerde olanı pek azdı, hemen hemen yoktu. Radyoevi spiker ararken gene, kaç senedenberi tutulan bir yolu takip etmiş,' spiker alabilmek için bir jüri teşkil olunmuş, bu jüride . Türkçeden anlıyan, konuşma sanatını bilen, bir de adayların teknik bakımdan iyi olup olmıyacaklarını anlıyan insanların olmasına dikkat edilmişti.

Bir ay öncesinden radyoevi ilk önce gazetelerde haber yaymak ve son on beş gün içinde de radyodan ilan etmek suretiyle vatandaşları spikerliğe teşvik etmişti. Spikerlik bugünkü hâli, isimlerin sık sık mikrofondan söylenmesi ile pek. cazip bir meslek haline getirildiği için müracaat sayısı geçen seferkilere nisbeten fazla olmuştu. Altmış sekiz kişi - çoğu kadın - radyoya müracaat etmişlerdi, bu müracaatlar için yaş nisbeti konulmamış, her yaştan insanın spikerliğe kabul edileceği ilân edilmişti. Neticede daha ziyade genç kızlar bu mesleğe rağbet göstermişlerdi. Jüri iki gün sıkı eledi, fakat neticeyi iyi dokuyamadı. Çünkü jürinin son gün, tetkiklerin neticesinde elinde kalan bir kaç isim idi. Bunlar da ya türkçe bakımından yahut da okuyuş bakımından zayıf idiler, spiker olarak hemen mikrofona çıkarılmaları imkânsızdı. Jüri de Naci Serez'in itiraz sesini yükseltmesi bu neticeyi görmesi ile oldu. Serez'in fikrine göre, bu adayları, kazanan bu beş kişiyi derhal mikrofona çıkarmak mümkün değildi.

Ne yapılacak

Bugün genişliyen faaliyet içinde yeni spikerler bulmak icap ediyordu, eldekilerin hemen hepsi bir büyük programın veyahut da bir büyük saatin insanı olmuşlardı. Bunlar artık bazı konuşmaları, anonsları okumak külfetini ihtiyar edemezlerdi, isimleri sık sık söyleniyordu, esprileri ile halkın dilinden eksik olmuyorlardı. Radyoda ise, esas işleri yapacak, şarkıların isimlerini söyliyecek ve takdim edecek eski türkçenin garip kelimelerini rahatça telâffuz edecek elmanlar lâzımdı.

Ne yapılsındı? Nasıl hareket edilsin ki, radyoda hem hata yapmıyacak, hem de büyük büyük lâflarla, iddialarla işlere burun kıvırmıyacak spikerler bulunsundu? İmtihan, eleman

Spikerlik imtihanı
Hem zor, hem kolay

bulmak bakımından "bir fiyasko" ile neticelenmişti, elde kala kala yetiştirilmeleri halinde belki bir şeyler yapabilecek beş kişi kalmıştı. Radyo idarecileri düşündüler, taşındılar ve spikerlik, Avrupa memleketlerinde spikerlik olduğundan beri tatbik edilegelen bir çareye başvurmayı kararlaştırdılar. Herkesin kafasında bir fikir parladı: Kurslar tesis ederek, yeni müracaatların yetiştirilmesi cihetine gidilmesi kararlaştı.

Bu yeni bir buluş, yeni bir fikir değildi. Çünkü, bütün Avrupa memleketlerinde, spikerliği bir meslek halinde mütalâa eden ileri devletlerde,

Spiker Deniz Onursal
Yetişti!

bir spikerin mikrofona çıkarılmadan evvel yetiştirilmesi cihetine gidildiği bir hakikatti. Nitekim, AKİS bundan fici buçuk ay evvel, Avrupa memleketlerinde spikerliğin bir meslek olduğunu anlatırken, iyi spiker, kalifiye spiker yetiştirmek yolunun bu olduğunu, kurslarla kaabiliyetlerin genişletilebileceğini ve kekelemiyen, hata yapmıyan elemanlar bulmanın bu suretle kabil olacağını belirtmişti. Fakat Ankara radyosu her zamanki klâsik zihniyetinden şaşmayarak spiker imtihanını açarken bu türlü fikirlere ehemmiyet vermedi, müracaat edenlerin eline teksir makinesi ile hazırlanan iki sayfalık bir broşür tutuşturdu, "Bunları okuyun, bunlara dikkat edin, imtihana gelin, kazanın" dedi.

O broşür, spikerliğin "s" sini bile ihtiva etmiyordu. Sadece bir takım afâkî bilgiler veriyor, geri yanını âdeta şansa, jüri heyetinin insafına, bir de spiker buhranının göstereceği yola bırakıyordu. Neticesi şu oldu ki, mevcut elemanlar ile zaman zaman radyoevi nasıl gülünç mevkie düşüyorsa, yeni almanlar ile daha da kötü mevkie girecek, halk artık gülmiyecek, kahkahalardan kendisini kaybedecekti. Çünkü, arapça, farsça kelimelerin bazen o şekil okunuşları vardı ki, murat edilen ile tamamiyle aksi mâna çıkması işten bile değildi, söyleniş o kadar mühimdi ki, bazı cümleleri ölü bir ifade ile okumak bilhassa radyo idarecilerinin çok korktukları işleri başlarına açabilir,yukarı makamların "azarlarını" işitmelerine imkân hazırlıyabilirdi.

Kazananların isimleri ilân edilmedi. Spikerlik imtihanı jürisinden bazı zevat ayrıldı, bunların hafta içinde bir toplantı yaparak, spikerlik kurslarını ne şekilde tanzim ve tertip edileceğini görüşmeleri kararlaştı.

Bu zevat, yeni adayları yetiştirme yoluna gidecektir. Böylece, radyoda ilk defa Avrupa anlayışına uygun bir hareket başlamıştır. Halbuki, bu türlü . anlayış daha çok evvelinden yapılabilir, daha çok evvelin. den yeni ve iyi spikerler hazırlanabilmesi kabil olurdu. Yeni heyet adaylara her bakımdan öğretici olmak yoluna gidecektir. Adaylar, derslerini mikrofon önünde alacaklar, konuşmaları banda tesbit edilecek, hataları, yerinde hareketleri kendilerine birer birer anlatılarak yetiştirilmeleri imkân dahiline girecektir.

Fakat, bu hâdisenin gösterdiği bir gerçek vardır ki, bu da radyoevinde hâlâ A dan Z ye kadar geri bir zihniyetin hâkim olduğudur. Radyonun mesulleri başta Müdür Münir Müeyyet Bekman olduğu halde, yılların getirip yığdığı geri anlayıştan kendilerini sıyırmak imkânlarını bulamamışlardır. Naci Serez dahi yeni spikerler bulunması için faaliyete geçildiği zaman, işi bir spikerlik broşürü ile halletmek yoluna gitmiş, bir broşür hazırlanmış, (bundan büyük neticeler ümit etmişti.

M U S İ K İ

Münir Müeyyet Bekman
Ne vakit iş görecek

Porgram Müdürü Naci Serez gibi Amerikada bu meslek üzerine ihtisas yapmış olan bir kimsenin neticeyi daha evvelden hesaplıyarak etrafındakileri ikaz etmesi şarttı. Naci Serez, jüride itirazını yaparken, bir günahın kefâretini vermiş sayılır. Çünkü, radyo bu geri anlayış ile iyi spiker kazanmaktan iki, üç ay belki de daha fazla bir zaman mahrum kalacaktır.

Ve halâ

Telefon ile ihbar ettiler, geçen hafta gazetelere yazdırma servisinin spikerini şikâyet ettiler. Telefondaki ses, kızgın bir ifade ile diyordu ki:

"— Lûtfen dinleyin.. Bir resmî radyoda bir spikerin ne kadar lâubali olabileceğini, işleri ne kadar ehemmiyet vermeden yapabileceğini tespit edin."

Durum hazindi. Gazetelere yazdırma servisinde bir spiker, yanında bulunan bir erkek arkadaşı ile konuşuyor, onun sözlerini dinledikten sonra, duyurmak istemezcesine kıs kıs gülüyor, kapılar açılıyor, kapanıyor, kapılar büyük bir gürültü ile vuruluyor ve bu komedi yetişmiyormuşçasına bazı kelimeler, âdeta bir ermeni şivesi ile okunuyordu, filhakika halk, yazdırma servisini dinlemez. Fakat yazdırma servisi bütün Anadolu gazetelerinin dinlediği ve takip ettiği bir servistir. Hiç değilse, bütün Türkiye gazetelerinin kulaklarına hürmet edilsin. Hadi bu da bir yana, radyoevi âmme müessesesi olduğu için kendisine hürmet etmesini bilsin.

Konserler

Grosbayne'in konserleri

Konserden önce, orkestra mensuplarının ve provalarda hazır bulunan meraklıların, Benjamin Grosbayne hakkındaki kanaatleri muhtelif ve birbirine zıt idi. Amerikalı şefin birinci sınıf bir sanatkâr olduğunu ileri sürüp dostlarına konsere bilhassa gelmelerini sağlık verenler olduğu gibi, Mr. Grosbayne'in sekizinci sınıf bir şef olduğunu, hattâ orkestra idare etmeyi bilmediğini, partisyonları tanımadığını söyleyenler de mevcuttu. Bu sonunculara göre "Amerikalıda iş yok" tu.

Konser, Wagner'in Rienzi uvertürü ile başladı. Bu eseri idaresine bakılırsa,. Benjamin Grosbayne aleyhinde bir hüküm vermek mümkün değildi. Bestekârın ilk eserlerinden olan bu uvertür, Wagner şahsiyetinin henüz tam mânasiyle belirdiği bir musiki değildir. Bununla beraber Wagner'e has ihtişam ve şaşaa, bu gençlik eserinde de mevcuttur. Benjamin Grosbayne, Wagner'in musikisinde bulunmayan inceliği - bazı şeflerin yaptığı gibi - aramağa kalkmadan, diğer taraftan esere gereken "teatral olma" dozunu vererek, fakat aşırılığa kaçmadan; yetkili ve doyurucu bir Wagner icrası sağladı..

Yeni bir romantik

T kinci eser, Amerikalı bestekâr Samuel Barber'ni - orkestranın ilk defa çaldığı - "Birinci Deneme" siydi. Amerikalı bestekârlardan ekserisi, az veya çok, ileri bir üslûpta musiki yazarlar. Bununla beraber birkaç bestekâr vardır ki ya eski nesle mensup olduklarından, veya musikinin geleneklerine ve âdetlerine azami riayet gösterdikleri, melodik ilhama ve şekle bağlılığa ehemmiyet verdikleri için, eski sayılacak bir üslûpta bestelerler. Bu bestekârlar arasında Howard Hanson, Randall Thompson ve muhafazakârlar gurubunun en genç temsilcisi - 45 yaşında - Samuel Barber başta gelirler. Barber'in musikisi, romantik bir musikidir. Münekkidler onu yeni romantikler sınıfına dahil ederler ve bu kategorinin bugün en başta gelen temsilcisi olduğunu söylerler. Samuel Barber, musikisinin bir mevzuu olmadığını, saf musiki yazdığını ileri sürer ve konserlerin program notlarında eserlerinin izah edilmesini istemez.

Cumartesi günkü konserde çalınan Orkestra için Birinci Deneme de, isminden anlaşılacağı gibi, mücerret bir musikidir. Yapı bakımından muhtasar, başarılı bir edebî deneme gibi az sözle çok şey ifade eden, dramatik bir eserdir. Dinleyici üzerinde, ilk dinleyişte bile, iyi tesir bırakması beklenir. Nitekim, dünyada en çok çalman Amerikan partisyonlarından biri oluşu, asla sathî bir musiki olmamakla beraber, kolay anlaşılan bir eser olduğunu gösteriyor. Bahis mevzuu konserde, tam bir şaşkınlık içinde çalınmakla beraber, dinleyiciler üzerinde umumiyetle iyi bir intiba bıraktı. Antrakta, Barber'in ve denemesinin lehinde konuşanlar az değildi. Halbuki bu eserin çalmışında bilhassa madeni nefesliler, her zamankinden daha acıklı bir durumdaydılar. Bir zaruret kendini her zamankinden daha fazla hissettiriyordu: başta birinci trompet olmak üzere, bütün madeni nefesliler gurubunun Avrupa'ya - veya Amerikaya - iyi ' bir konservatuara gönderilerek sağlam bir staj devresinden geçmelerinin sağlanması..

Halbuki yaylı sazların başlangıcı, icranın "hâdisesiz" cereyan edeceği ümidini veriyordu. Fakat, madeni nefesliler, gacırtı ve horultularıyla, seslerini duyurmaya başlayınca bu ümidin suya düştüğü anlaşıldı. Diğer taraftan Mr. Grosbayne, eserin "allegro molto" (yani çok hızlı çalınması gereken) kısmında, adeta "andante" ye yakın yavaşlıkta bir tempo tutturdu. Belki de orkestranın, çok süratli tempoda bu güç musikiyi çalamıyacağından korkmuştu. Fakat şef, gerekli tempoyu vermeğe mecburdu. Ancak o zaman kabahati orkestraya bulabilirdik. Hülâsa Barber'in denemesi, bütün vurguları, bütün cümleleri, bütün nüanslariyle, güme gitti.

Senfoni içinde caz

Diğer Amerikan eseri, zenci bestekâr Wiliam Grant Still'ni Afro-Amerikan Senfonisi idi. Stili, Amerikanın ileri gelen üç zenci bestekârından biridir (diğerleri Ulysses Kay ve Howard Swanson.) İlk eserlerinde, öğretmeni, ihtilâlci Edgar Varese'in tesiri hâkimdir. Mamafih daha sonra Still, bu ileri modernizmi bırakmıştır. Hayatını kazanmak için muhtelif yerlerde bir çok musiki aleti çalmış, Paul Whiteman ve Artie Shaw gibi dans orkestralarında arajmanlar yazmış, radyo istasyonlarında musikişinas olarak çalışmıştır. Amerikanın büyük senfoni orkestralarından birini ilk idare eden zenci musikişinastır. Muhtelif üniversiteler ve teşekküller ona ünvanlar ve fahrî doktorluklar vermişlerdir. Buna rağmen Stili, ırkının Amerika'daki içtimai durumuna göz yummayan ve zaman zaman bunu musikiyle de haykıran bir bestekârdır. "And they lynched him on a tree" (Ve onu bir ağaca asarak linç ettiler) adlı eseri buna tipik bir misaldir. Afro-Amerikan Senfonisi, tamamen caza ait bir melodik ve armonik biçimin, "blues" tarzında orijinal bir temin etrafında örülmüştür. Başlangıçta mücerret bir eser olarak meydana getirilmiş bilâhare bestekâr "dinleyiciler daha iyi anlasınlar diye" bir mevzu uydur-

muş, her muvmanın başına Paul Laurence Dunber'in şiirlerinden kısımlar koymuş, senfoninin Dahili Harpten sonraki zencileri anlattığı şeklinde bir izahat eklemiş, her kısma da bir isim vermiştir: Hasret, Kader, Mizah ve Arzu.

Bu senfoni, bir süratli muvmana mukabil üç ağır muvmanı olan, gerek tempo, gerek "dram" bakımın» dan fazla hareketsiz, alâka çekici safhaları olmakla beraber umumî gidişi bakımından oldukça monoton, iyi işlenmiş bir çok-ses yazısından mahrum bir musikidir. Mr. Grosbayne umumiyetle tempoları biraz daha hızlı olarak tefsir etti ve böylece hareketsizliği mümkün mertebe silmeğe çalıştı. Mamafih, orkestranın, alışmadığı bir eseri çalmakta olduğu, korangle'nin düşük entonasyonlu girişinden, bitişteki tekrarlanan figürün benimsenmeden icrasına kadar, her an belliydi. Solo trompet, ilk muvmanın dosdoğru caz kısımlarında elinden geleni yaptı. Güvenli ve atılgan bir çalış zaten, bu üslûba alışmamış bir musikişinastan beklenemezdi. Üçüncü muvmanda banco yokluğu bilhassa hissedildi.

Yadırganan bir idare tarzı

Benjamin Grosbayne'in Beethoven yedinci senfoni'yi çaldırışı, "sekizinci "sınıf" bir şef karşısında olmadığımızı gösteriyordu. Başlamadan önce frağının yakasını araladı. Eliyle kalbini orkestracılara işaret etti. "Kalpten çalacaksınız" demekti bu. Cidden öyle çaldılar - Kornonun irkiltici sesleri de oradan mı geliyordu acaba -

Benjamin 'Grosbayne'in şüphe ile karşılanmasında, bizde alışılmamış bir idare tarzı tutturmuş olmasının tesiri vardı. Kürsüdeki tavrı, kayıtsız ve işini ciddiye almıyormuş gibiydi. Tempoyu devamlı olarak vermiyordu. Sol elini gerektiğinde kullanıyor, diğer zamanlarda ya beline dayıyor, yahut da tamamen ifadesiz bırakıyordu. Sık sık cebinden mendilini çıkarıyor, kullanıyor, tekrar cebine koyuyordu. Orkestranın, istikrarlı bir tempo içinde çalamayışının sebebini, şefin tempoyu daimi olarak vermemesinde arayabiliriz. Yer yer bulanık ifadelerle karşılaşmamızı da, Mr. Grosbayne'in ancak önemli telâkki ettiği noktalar üzerinde durmasında.. Benjamin Grosbayne'in bu davranışı, işi oluruna bırakmaktan ve selâhiyetsizlikten dolayı değildi. Bir telâkkinin, bir üslûbun gerekleriydi. Belki de biraz, fazla tecrübeden ve "kaşarlanmış" olmaktan ileri geliyordu.

Radyoda..

Nitekim Pazartesi gecesi radyo konserinde orkestra, en iyi icralarından birini çıkardı. Göz yoluyla zihni çelen tesirlerden kurtulup sadece seslerle başbaşa kalınca, Amerikalı şefin durumu daha iyi belli oluyordu. Wagner'in Rienzi ve Johann Strauss'un Yarasa uvertürleri taptaze ortaya çıktılar. Still'in senfonisi konsere nisbetle çok daha iyi çalındı. Herhalde orkestra alışmış ve ısınmıştı. Mr. Grosbayne, 45 dakika müddetle alâka ile dinlenen bir program sundu.

Yalnız, konserin plakla verildiği anlaşılmamalıydı. Daha doğrusu "böyle" anlaşılmamalıydı. Nasıl mı? Still'in senfonisinin son muvmanının kaydedilmiş olduğu plâk bozuktu. 1-ki saniyede bir duyulan muttarit ve şiddetli takırtı sesleri, dinliyenleri hiddetlendirdi. Keza, spiker hanımın, Amerikalı şefin ismini "Benyamin Grosbayn", zenci bestekârınkini ise "Stayl" diye telâffuz etmesi..

S. Hurok

Aslı gibi

Sinema

İlâhlar

Bir sinemanın kapısında, 21 seansı için hiç yer kalmadığını bildiren yaftaya rağmen, halk ümitle bekleşiyordu. Bu sinemada acıklı bir şark melodramı gösterilmektedir. Bitmek bilmeyen tekrarlarıyla, "avara mu" diye de bir şarkı söylenmektedir.

Başka bir sinema için ise, Cumartesi gecesine ve yağmura rağmen, bilet almak kabildi. Bu sinemada mevzuu musikiye dayanan bir film gösterilmekteydi. Boris Godunof, Madame Butterfly ve Faust'dan aryalar söylenmekteydi.

Biz bu ikinci film üstünde duralım. Büyük bir film değildi. Fakat musiki sevenleri ilgilendirmemesi imkânsızdı. İsmi: Tonight We Sing (Bu gece şarkı söylüyoruz); Türkçe ismi: İlâhlar Konuşuyor. Bahis mevzuu ilâhlar, basso Fyodor Şalyapin, viyolonist Eugene Ysaye, balerin Pavlova ve iki meçhul ilâh: Elsa Valdine adlı bir soprano ile Gregory Lawrence adlı bir tenor. Film, ömrünü bu - ve diğer birçok - sanatkârlarla uğraşmakla geçiren Amerikalı emprezaryo Sol Hurok'un hayatına dair.

Musiki icrası tarihinin en kuvvetli şahsiyetlerinden ve en büyük seslerinden biri olan Fyodor Şalyapin'i (1938 de öldü), günümüzün tanınmış ses sanatkârlarından Ezio Pinza temsil ediyor. Yani, hatırası henüz bütün canlılığiyle yaşayan bir sanatkârı, başka bir ünlü sanatkâr canlandırıyor. "Ezio Pinza'yı mı, yoksa Şalyapin'i mi görüyorum?" diye soruyor seyirci. Fakat duyulan sesin, Şalyapin olmadığı muhakkak. Pinza, onun namına, Boris Godunof ve Faust'tan ikişer sahneyi kısmen teganni ediyor.

Eugene Ysaye'de keman çalma sanatı tarihinin büyük şahsiyetlerinden.. Parlak tekniği, orijinal tefsir tarzıyla tanınmış. Cesar Franck, sonatını ona ithaf etmiş. 1931 de ölen Ysaye'yi, bugünün en iyi birkaç viyolonisti arasında yer alan Isaac Stern temsil ediyor. Stern filmde Sarasate'nin Zigeunerweisen'ini ve Wieniawski'nin keman konsertosundan son muvmanı - kısaltılmış olarak - çalıyor. İyi günlerinden birinde değil.. Fakat gene de nefes kesen bir viyolonist. Pavlova yerine ise Tamara Toumanova dansediyor.

Elsa Valdine yahut Gregory Lawrence isimlerini ne kadar gayret etseler hatırlayamıyacak olanlar, onların yerine şarkı söyleyen Roberta Peters'i ve Jan Peerce'i her halde tanırlar. Metropolitan'ın genç sopranolarından Roberta Peters bizzat görünüyor ve La Traviata'dan "Sempre" libera" yi teganni ediyor. Jan Peerce ise, Lawrence rolündeki gence sesini veriyor (iyi ki kendisi görünmemiş); tenor ve soprano beraberce, Madame Butterfly'dan Aşk Düetini söylüyorlar: Filmin, musiki bakımından, en muvaffakiyetli sahnesi.

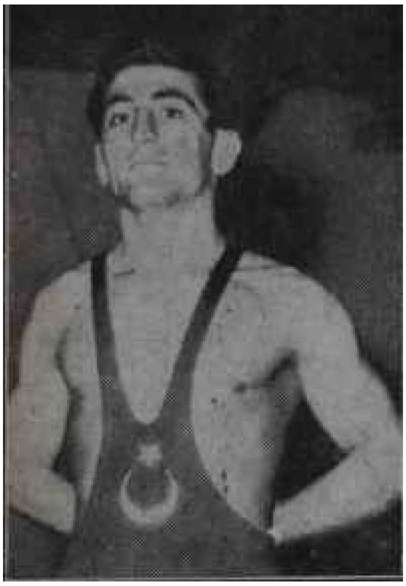
8. Hurok rolünü ise, David Wayne canlandırıyor. Hurok, Amerikanın elân faaliyet halindeki (hem de nasıl) emprezaryolarından. Son muvaffakiyeti, Marian Anderson'un Metropolitan sahnesine çıkmasını sağlamasıydı. Geçenlerde Hurok'un, önümüzdeki yıl için faaliyet listesi neşredildi. Gerçekten, Amerikanın sanat hayatında mühim rolü olan bir sima.

Hurok, sadece bir iş adamı değildir. Gerçek bir sanatseverdir ve, hattâ, bir idealisttir.

'"Şimdi, 35 senedir olduğu gibi, bir ideali tahakkuk ettirmeğe çalışıyorum: yani, çok şey borçlu olduğum bu memleket (Amerika) ile diğer memleketlerin halkları arasında, mûsiki, dans ve dram gibi milletlerarası lisanslar vasıtasiyle, daha iyi bir anlaşma vücude getirmek."

SPOR

Güreş

Mustafa Dağıstanlı
Ümit denizinde damla

İyi hazırlanmışız

Uzun boylu, gözlüklü munis bir adam son olarak tayyareye binerken etrafını saran gazetecilere:

"— Bu çetin karşılaşmaya elimizden geldiği kadar iyi hazırlanmış olarak gidiyoruz. Takımımızın umumi tasnifte derece alacağını ümit ediyorum. 16 milletin katıldığı müsabakadan şampiyon çıkmamız biraz da kuraya bağlıdır. 58, 62 ve 79 kilolardan çok ümitliyim. 67 ve 87 kilolar ise biraz şüpheli. Bu müsabakalar 956 ya bir hazırlık olacaktır" dedi.

Hâdise 16 Nisan Cumartesi günü saat 10 da Yeşilköy hava meydanında cereyan ediyordu. Gazetecilere beyanat veren zat Güreş Federasyonu Reisi Vehbi Emre idi. Vehbi Emre 21 Nisanda "Karlsruhe" de yapılacak olan Dünya grekoromen güreş şampiyonasına katılan millî takımımızın kafile başkanlığını yapmaktadır. Bilindiği gibi güreş millî takımımız uzun bir müddetten beri bu müsabakalara ciddi bir şekilde hazırlanmıştır. Arada ufak tefek kusurlar olmuştur. Ama; yapılan sevaplar bu kusurları çoktan gölgede bırakmıştır. Mecmuamızın basıldığı şu sırada güreşçilerimiz ikinci turu atlatmış bulunuyorlar. Umumi netice de ancak Pazar akşamı belir olabilecektir. 16 Milletin tam takımla iştirak ettiği bu müsabakalarda alacağımız netice bizim için büyük bir ehemmiyet taşımaktadır. Dikkat edilecek olursa takımın tamamen genç güreşçilerden teşekkül etmiş olduğu görülür. İsmet Atlı ve Haydar Zafer hariç diğerlerinin Beynelmilel müsabaka tecrübeleri azdır. 953 senesinde Napolide yapılan Grekoromen şampiyonasında umumi tasnifte beşinci oluşumuzdan bu tarafa güreş vadisinde müsbet hamleler yaptığımız kabul edilmelidir. Napoli müsabakalarına 124 güreşçi iştirak etmişti. Bu müsabakalara ise 157 güreşçi katılmıştır. Beş senelik şilti güreşçilerimiz Almanyaya götürmüşlerdir. Bilindiği gibi Serbest güreşte bu şildi Tokyoda Rusların elinden, almıştık. Şimdi ise şampiyon olacak ekipte kalacaktır. Şampiyonluk için en korkulu rakiplerimiz Rusya, Finlandiya, Macaristan ve İsveç'tir. Karlsruhe'den gelen haberlere göre favori gösterilmekteyiz. Fakat bu spordan anlayanların kanaatleri bu merkezde değildir. Umumi klâsmanda çok çok üçüncü olabileceğimiz söyleniyor. Yalnız bu müsabakalarda eğer genç güreşçilerimiz iyi dereceler alabilirlerse o zaman 956 da Melbrunda yapılacak olan olimpiyatlara ümitle bakabiliriz — N.S.

Lig maçları

Uzun boylu, kır saçlı yaşlı bir adam:"— Kaç gol atacağını tahmin edemedim ama galip *geleceğimizi* sizlere maçtan evvel söylemiştim" dedi.

Bu sözler 17 Nisan Pazar akşam. Mithatpaşa Stadının alt koridor, runda söyleniyordu. Beyanatta bulunan zat, Beşiktaşın sempatik Klalecisi Sadri Usoğlu idi. "Günün maçı diye isimlendirilen ve bir haftan beri her İki tarafın hummalı bir şekilde faaliyet göstererek hazırlandığı, lig şampiyonluğunu tayin etmek gibi kritik bir durum arzeden müsabakadan Beşiktaşlılar galip çıkmışlardır. Usoğlu ne söylese haklı idi. Kazanılan muvaffakiyet küçümsenecek neviden değildi. Şampiyonluk yolcuları İkinci defa mağlûbiyeti böylece Beşiktaştan tatmış oluyorlardı. Bu hal hem taraftarları hem de oyuncuları büyük bir teessüre sevk etti. Mithatpaşa Stadın meşhur "L" tribünü bu maçta sinesine yeni spor meraklılarını bastı. Tanınmış ses sanatkârları ve daha bir sürü partili muteber zevat turnikeden içeri sızar bilmişlerdi, İlk bakışta insan kendini

muş, her mumutosunda zannediyorrence Dunber'in şen laflar taş merdi-**koymuş, ve gazetecileri** çileden çıkan sonraki.soru bir iki, puro içen "bir İki **bir** izahı vardıki frenk icadından çıİsim ve duman Gazhanenin dumanı ve ayrıca dah kötü tesir ediyordu.

954 - 955 yılı lig şampiyonası geçen hafta resmen sona ermişti. Fakat şampiyon belli değildir. Tehir sebebiyle geriye bırakılmış olan Galatasaray -Beykoz maçı bu mevkiin hakîki sahibini tayin edecektir. Sarı - Kırmızılılar şampiyon olabilmek için behemehal Beykozu yenmeleri lâzımdır. Aksi halde yeni bir mağlûbiyet veya beraberlik Beşiktaşı şampiyon etmeğe kâfidir. Lider durumda bulunan Galatasaraylılar eğer mevsimin başında çıkarmış oldukları canlı oyunları sona kadar devanı ettirebilmiş olsalardı bugün şampiyonlukları tahakkuk etmiş olurdu. Kritik anlarda Galatasaraylıların büyük maç kazanamıyacakları sözü gerek Fener ve gerekse de Beşiktaş mağlûbiyeti ile bir kere daha teyid edilmiş oluyor. Beykoz maçı da ayni derecede, hattâ daha fazla bir ehemmiyet taşımaktadır. Kuvvet muvacehesinde Galatasarayın ağır bastığı bir hakikattir. Gönül evvelce verilmiş olan kritik maç kazanamamak hükmünü bu maçta doğrusu bozulmasını arzu etmektedir. Çünkü Sarı-Kırmızılılar mevsimin başından beri diğer kulüplerden çok daha fazla gayret göstermişler ve 50 nci yıldönümlerinde şampiyonluğu kazanmak için çalışmışlardır.

Tehir sebebiyle geri bırakılmış olan Vefa - Adalet maçı ise Vefanın hafta içinde İstanbulspor'a mağlûp oluşundan sonra ehemmiyetini kaybetmiştir. Bu maçın sadece enteresan olan tarafı Vefanın ilk devrede uğradığı 6-3 lük mağlûbiyetin revanşını almak için çalışacağıdır. Buna muvaffak olur mu? Bu nokta şüphe götürür. Tek seçici Osman Kavrakoğlunun takımı Fenerbahçe ise umumi klasmanda üçüncü durumdadır. Fenerbahçenin bu seneki başarısızlığını Kavrakoğlu verdiği bir beyanatta şanssızlık olarak izah ediyor. Futbolde şansın rolü kabul edilir. Ama bir Vefa, Emniyet mağlûbiyeti yahut Adalet ve Beyoğluspor beraberliklerini şansla izah etmek doğru olmaz. Puvan cetvelinde Fenerbahçeden sonra Adalet dördüncü, Vefa beşinci, İstanbulspor altıncı durumdadırlar. Emniyetle Beykoz yedincilik mevkiine rakip bulunuyorlar. Beykoz'un Galatasaray maçında alacağı derece yedinciyi tayin edecektir. Beyoğluspor son iki maçtaki muvaffakiyeti ile sonunculuktan kurtulmuştur. Geçen senenin muvaffak takımı Kasımpaşa 7 puvan ile sonuncu durumdadır.

Kulüpler

Galatasarayın 50 nci yılı

Önümüzdeki Eylül ayı içinde 50 nci yıldönümünü idrak edecek olan Galatasaray spor kulübü büyük bir programla 10 gün sürecek olan bayrama hazırlanıyor. Azalardan teşkil edilen muhtelif komiteler her ayın ilk Salı gününde kulüp lokalinde toplanarak çalışmaları hakkında umumî heyete malûmat vermektedirler. Yarım asır memleket sporunun hizmetinde bulunmak dile kolay. 50 sene evvel Galatasaray lisesinin bir odasında üç beş müteşebbis genç tarafından temeli atılan bu güzide kulüp spor tarihimizde şerefli bir maziye Sahiptir. İşte bir kulüpten ziyade bir ocak ve Sultanlar zamanında dahi demokrasi esaslarına göre idare edilen bu yuva için ne kadar geniş bir program hazırlansa azdır. Bu mevzuda kendisi ile konuştuğumuz Galatasaray Kulübü başkam şunları söyledi:

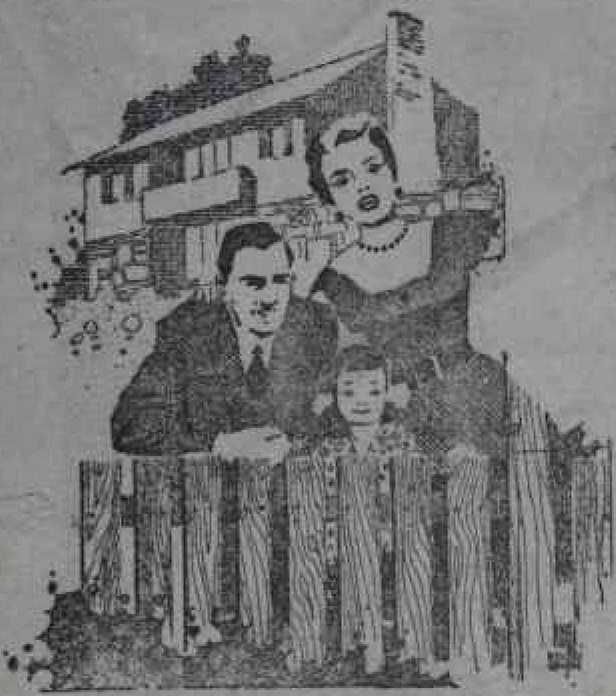
— Bayram Eylül ayı içersinde olacaktır. Başlama tarihi henüz bilinmiyor. Avrupadan muhtelif spor kollarında yapacağımız karşılaşmalar için takımlar getireceğiz. Bu sebeple ecnebi ekiplerle temas halindeyiz. Onlardan kati cevap alınca bayramın tarihini ilân edeceğiz. Bayram 10 gün devam edeceği için programımızı gayet geniş tuttuk. Çalışmalarımız müsbet bir yoldadır. Önümüzdeki ay içerisinde bayramın yapılacağı tarihi öyle tahmin ediyorum ki efkârı umumiyeye açıklıyacağız.

İdare

Bir lisans iptal edildi

Merkez Hakem Komitesi hafta içinde bir toplantı yaparak Denizcilik Yüzme İhtisas - Vefa maçının hakemi Bülent Öztürk'ün lisansını iptal etmiştir. Öztürk idare ettiği bu müsabakada beynelmilel kaideleri ihlâl etmişti. Hakem komitesinin bu kararı çok cesur bir hareket olarak karşılandı. Şimdi İstanbul basını bu hareketi bir yandan alkışlarken, diğer taraftan da futbol merkez hakem komitesini ayni şekilde zecri kararlar almaya davet etmektedirler. Bu nokta hakikaten üzerinde durulmağa değer. Merkez hakem komitesi şayet bu cesareti gösterebilirse idaresizlikleri ve bilgisizlikleri herkesçe bilinen birkaç hakemden Türk futbolu yakasını kurtarmış olacaktır. — N. S.

Ömür boyunca
aylık gelir
ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
ömür boyunca aylık gelir
TÜRKİYE
VAKIFLAR
BANKASI
ömür boyunca
aylık gelir
Ömür boyunca
aylık gelir

İyigün Ailesi

Bir Piyango Talihlisi Değildir.

KENDİ EVLERİNİ DİĞER ARZU VE İHTİYAÇLARINDAN AYIRDIKLARI PARALARLA VE BUNA İLÂVETEN

YAPI TASARRUFU

SİSTEMİNİN GENİŞ İMKÂNLARİYLE KURMUŞLARDIR.

YAPI TASARRUFU HESAPLARININ MAHİYETİ NEDİR?

Yapı Tasarrufu, bir ev yapmak için yetecek parası olmayan vatandaşlara bu imkânı muhakkak temin eden gerçek bir tasarruf yoludur.

İnşa ettireceği ev bedelini Türkiye Emlâk Kredi Bankası nezdinde biriktirecek vatandaşa evini tamamen yapıp kurmasına yetecek kredinin tahsis edileceği peşinen vaad ve taahhüt edilmektedir.

YAPI TASARRUFU HESABI İLE NE MİKTAR KREDİ TEMİN EDİLİR?

Yapı Tasarrufu hesabında para biriktiren vatandaşlara yaptıracakları ev bedelinin % 80 ni geçmemek üzere % 5 faizli 30.000 lira ve bu yetmezse Banka usulleri dahilinde % 7 faizli 10.000 liraya kadar munzam kredi verilmektedir.

BU KREDİLERİN VADELERİ NE KADARDIR?

% 5 ve % 7 faizli kredilerin vadeleri 10 yıldan başlıyarak 20 yıla kadar çıkmaktadır.

YAPI TASARRUFU KREDİLERİNİ NE KADAR MÜDDET İÇİNDE ALMAK KABİLDİR?

İstediği kredinin dörtte birini 18 ayda Yapı Tasarrufu hesabında biriktiren vatandaş, mukavele ile tâyin edilen krediyi almağa hak kazanır.

TÜRKİYE EMLÂK KREDİ BANKASI, HER YIL (15000) DEN FAZLA VATANDAŞI EV SAHİBİ YAPMAKTADIR. KURACAĞINIZ MESKEN İÇİN LÜZUMLU UCUZ FAİZ VE UZUN VADELİ KREDİYİ ANCAK, EMLÂK BANKASINDA AÇTIRACAĞINIZ

Yapı Tasarrufu

HESABINDA BİRİKTİRMEK SURETİYLE MUHAKKAK TEMİN EDEBİLİRSİNİZ. KENDİ EVİNİZE, TALİHE, TESADÜFE GÜVENMEDEN SAHİP OLMANIN TEK EMİN YOLU BUDUR.

TÜRKİYE EMLÂK KREDİ BANKA